נושאים באגרות הראי"ה

מכתבי ידידות, ברכה ותודה

78 אגרות · כרכים א', ב', ג', ד'

הנושא בקצרה, הנושאים המרכזיים שבו ומה מלמדות האגרות,

ונוסח כל האגרות שבנושא, כל אחת עם התמצית שלה

igrot.shlomo-aviner.net

הנושא בקצרה

חלק גדול מן האגרות הן מכתבי ברכה, ידידות ותודה: ברכות לחגים ולשנה החדשה, ברכות לרבנים ביום הולדתם או במינוים, תודות על ספרים ששלחו אליו, ומזל טוב לשמחות. דרכם רואים עד כמה רחב היה מעגל האנשים שהרב קוק היה קשור אליהם: גדולי תורה כמו הרב שמואל סלנט והאדמו"ר מגור, ידידים קרובים כמו הרב יעקב משה חרל"פ והרב זאב יעבץ, אנשי היישוב החדש, ואף מלך בריטניה, הנציב העליון ואלברט איינשטיין.

גם המכתבים הקצרים האלה נושאים את רוחו של הרב קוק. הרב קוק מברך כל אחד לפי דרכו ולפי מעשיו, ובכל ברכה יש תפילה לגאולה ולבניין ציון.

ברכות לגדולי ישראל

כרך א', אגרת נא: להרב שמואל סלנט, רבה של ירושלים, במלאת לו תשעים ואחת שנה: הרב קוק משתתף מרחוק בשמחת ירושלים, ומברך אותו שיזכה לראות בבניין השלם.

"וימים על ימי אדונו יוסיף המחיה חיים ב"ה, ויזכהו לראות בבנין שלם, בנין בית מקדשנו ותפארתנו"

כרך א', אגרת נוספות ג: מכתב האדר"ת אל הרב קוק, לקראת כניסתו לרבנות יפו: ברכה שתהיה רגלו מבורכת ושדבריו יישמעו. האדר"ת מצטער שבגלל מחלתו אינו יכול לבוא לקבל את פניו.

"וישמח ד' במעשיו ובדרכיו"

כרך ד', אגרת אקג: לאדמו"ר מגור, בצאתו מן הארץ אחרי ביקורו: ברכת הדרך, ותפילה שישוב במהרה.

כרך ד', אגרת אקסח: למערכת 'הישראלי הסקנדינבי' בקופנהגן: ברכה לרב פרופ' דוד סימונסן ליום הולדתו השבעים.

ידידי נפש

כרך ב', אגרת תרד: להרב יעקב משה חרל"פ, לפני ראש השנה: ברכת שנה טובה נלהבת לו ולמשפחתו.

"יקבל נא, חביבי וחמדת לבבי, את ברכתי, ברכת השנה הבעל"ט, במעולות שבברכות"

כרך ג', אגרת תתקעה: לוועד המושבה רחובות, אחרי שובו לארץ: תודה וברכה לעדת רחובות.

"החקוקה כחותם על לבבי"

כרך ג', אגרת תתקמט: להרב זאב יעבץ: הרב קוק מודה על מכתב הפורים ועל דברי הבדיחה שבו.

ברכות לאנשי היישוב והתנועה הלאומית

כרך א', אגרת רא: לשמעון רוקח: ברכה על אות הכבוד שקיבל מקיסר אוסטריה, ועל מפעליו לטובת יפו.

"על כל השמחים לקראת כל מפעלך לטובת עיה"ק משחר טל ילדותך"

כרך א', אגרת רצג: למר לופו, מנהל מקווה ישראל: ברכה לחברת 'כל ישראל חברים' ביובל החמישים שלה.

"מרחפים הם נגד עיני רוחי האידיאלים הנעלים, המוסריים, הדתיים והלאומיים"

כרך ב', אגרת תרלד: למנחם מנדל ביליס, אחרי שחרורו ממשפט עלילת הדם: ברכה, ושמחה על החלטתו לעלות לארץ ישראל.

"והוספת עוד על שמחת לבבי ולבב כל בני ישראל, ביחוד יושבי ארצנו הקדושה, בהחלטתך לעלות אל הקודש"

כרך ג', אגרת תתנא: ללורד ליונל וולטר רוטשילד: ברכה על הצהרת בלפור, שנמסרה על ידו.

"שתחזקנה ידיו בעבודת הקודש של בנין עמנו על ארץ חמדתנו"

כרך ג', אגרת תתקיז: לד"ר חיים ויצמן, בשובו ממסעו לארץ ישראל: ברכת שלום.

"בבאך שלם ממסעך הגדול"

ברכות לשליטים ולחכמי העולם

כרך ד', אגרת אלא: למלך בריטניה, ליום הולדתו: הרב קוק מוסר לו את רשמי התפילה לשלומו בבית הכנסת הגדול בירושלים.

"והננו מלאים בטחון שהברכה היוצאת מציון מעם ד' יושב ציון תחול במלואה על הוד מלכותו ומשפחתו וממלכתו הגדולה"

כרך ד', אגרת אלב: למלך ג'ורג': תודה בשם ישראל על התגשמות ההכרזה על בית לאומי לישראל בארץ.

"על התגשמות הכרזת הו"מ לכונן לישראל בית לאומי על הארץ אשר נתן ה' לאבותינו"

כרך ד', אגרת אקעח: לנציב העליון, סר הרברט סמואל: ברכת פסח, והזמנה לו ולמשפחתו לכוס תה בביתו באחד מימי החג.

"ואתכבד להזמין את הוד מעלתו, ואת משפחתו הנשאה, לכוס תה, בביתי בחוג משפחתי"

כרך ד', אגרת אקסא: לאלברט איינשטיין, בבואו לירושלים: הרב קוק מברך אותו כגדול חכמי העולם, ושמח לקבל את פניו.

"וברוך הבוחר בעמו ישראל אשר נתן לנו בדורנו את האיש אשר בו גוים וממלכות יתהללו"

מה מלמדות האגרות

לשמוח בשמחת כל אחד. הרב קוק מוצא דבר טוב לברך עליו בכל אדם, מגדול תורה ועד איש ציבור ומדען.

כל ברכה פונה לציון. גם ברכה לרב זקן היא ברכה שיזכה "לראות בבנין שלם, בנין בית מקדשנו" (כרך א', אגרת נא).

כבוד למלכות. הרב קוק מתפלל לשלום המלך ומודה לו בשם ישראל (כרך ד', אגרת אלא; כרך ד', אגרת אלב).

ידידות של תורה. הקשר עם ידידיו, כמו הרב חרל"פ, חם ואישי (כרך ב', אגרת תרד).

הרב שלמה אבינר על הנושא

"מה זה חבר?" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: מהו חבר אמיתי, ומה בין חברות לבין סתם היכרות.

(מקור: מתוך ספרי הרב)

נוסח האגרות – עם ביאור

78 האגרות שבנושא, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות:
בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת ב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ללא תאריך באגרת (כנראה סמוך לאגרת א, תרמ"ח - הערכה)

נמען: הגאון ר' צבי הירש הכהן, אב בית דין קאפוליא (חתנו של ר' מרדכי גימפל)

הרב קוק מודה לו על מכתבו ומתנצל שלא כתב קודם. הרב קוק מבקש ממנו להשתתף ב"עיטור סופרים", ומסביר שהעיתון מקבל רק דברי גדולי הדור. הרב קוק מבקש גם לפרסם בו חידושים של גאוני הדורות הקודמים, ובהם כתבי זקנם הגאון ר' דובער זצ"ל, שנמצאים ביד ר' מרדכי גימפל. בסוף מצורפת ברכה לבנו ר' יעקב, ידיד נעוריו.

עיקרי הדברים

- גיוס כותבים מגדולי הדור לכתב העת "עיטור סופרים".
- הוצאה לאור של כתבי גאונים קודמים, ובהם כתבי ר' דובער.
- קשרי משפחה וידידות עם בית ר' מרדכי גימפל.

נוסח האגרת עם ביאור

רב שלו'[1] וברכה, אורה חיים ושמחה, לכבוד הגאון הגדול פאר הלולים נודע בשערים, סוע"ה[2], כקש"ת[3] מוהר"ר[4] צבי הירש שליט"א[5] הכהן הגאבד"ק[6] קאפוליא. [הרב צבי הירש הכהן, אב בית דין קאפוליא (קופיל) שבפלך מינסק, חתנו של הרב מרדכי גימפל יפה. האגרת נכתבה בזיימל, ככל הנראה בשנת תרמ"ח]

שלו' רב לכבוד גאונו ורב שלו' וברכה לכא"ל[7].

אין בפי די תודה להדר"ג[8] על השיבו רוחי והאירו פני ברב שמחה, בראותי פני מכתב קדשו, ואנכי לא אדע מה אשיב על תוכחת, על טמני ידי עד כה בצלחתי, [על פי משלי יט, כד: "טמן עצל ידו בצלחת"] מבלי לכתוב לכבוד הדר"ג[9] מאומה אחרי המצבים שהשתנו עלי. אמת נכון הדבר כי לא ידעתי אל נכון אדרעסתו, [כתובתו] אבל איני מוצא בעצמי שתהי'[10] תשובה זו מספקת, והדר"ג[11] שי'[12] יסלח בטובו ולימים הבאים, אם לרצון יהי'[13] לכבוד מר שיחי'[14], אחשב בחסד ד' לבוא בכתובים בעניינים נכבדים הנוגעים אל המעשה אשר נעשה בעה"י[15]. כעת הנני מברך מקרב לבבי את הדר"ג אהונ"פ[16] שליט"א, על אשר בשרני למען אדע לכל הפחות לכתוב מכתב זה, אם רגלי אסורות מלנסוע, מפאת עבודתי בעירי הי"ו[17], [זיימל שבליטא, שבה כיהן הרב קוק ברבנות משנת תרמ"ח] ולדרוש מרחוק ברכת גאון ישראל בטרם העתיקו פעמיו אל מכון הר די אה"ק[18]. [הרב מרדכי גימפל יפה, רבה של רוז'ינוי, אחי סבתו של הרב קוק וחותנו של הנמען, שעלה לארץ ישראל בשנת תרמ"ח והתיישב ביהוד] כעת טרידנא טובא, [כעת אני טרוד מאוד (ארמית)] כי העי"ס[19] יוצא מביה"ד[20] ["עיטור סופרים", קובץ תורני שהוציא הרב קוק בצעירותו (תרמ"ח)] בעה"י שבוע זה, וטרדות הצבור גדולות בערכן רבו עלי, ונוסף לזה ידעתי נאמנה שגם המה טרודים יהיו בבוא מכתבי, ע"כ[21] אחשוך מדבר-הלכה, ודי יעזרני להשתעשע בתוה"ק[22] באהבים. אך אעיר, כי נכון שהדר"ג[23] יקח חבל בין סופרי העיטור-סופרים, [שיכתוב לקובץ "עיטור סופרים"] שגדולי הדור שי' באים בשעריו, ומקטני ערך אין אנו נזקקים לקבל, כי בהיות עמנו דברי גדולי הדור שי' הנכבדים אז משועבדים אנחנו להרחיב הועד למטרה שהצבתי בעה"י, שבארתיה בשער הספר, [בהקדמת "עיטור סופרים", שבה פירט הרב קוק את מטרת הקובץ] אבל מצד קטני-הערך הלא דברי עצמנו קודמים, ע"כ

כבוד והדר ינחלו בעה״י כל באי שערינו, וזכותם עומדת לעד כמגדילי תורה ומאדיריה. [על פי ישעיהו מב, כא] מאד הייתי משתוקק, יען אחשוב ליתן מקום בעי״ס[24] גם לחיי מגאונים נוחי נפש ז״ל[25] מדורות שעברו, כמו שהר״ר[26] רפאל נטע ממינכן ישלח לי מתי׳ פני״י[27] וכנסי״ח[28], [הרב רפאל נתן נטע רבינוביץ ממינכן, בעל "דקדוקי סופרים", שהיו בידו כתבי יד מתשובות "פני יהושע" ו"כנסת יחזקאל"] וד״ר[29] פלאטא מקעלען מחיי זקנו בעל ״רמון פרץ״, [ככל הנראה ד"ר פלאטו, רב בקלן שבגרמניה, נכדו של מחבר "רמון פרץ"] וכהנה רבים יהיו בעה״י, למה יגרע חלק זקננו הגאון ר׳[30] דובער זצ״ל[31], [מאבות משפחת הרב קוק; חידושיו היו בידי הרב מרדכי גימפל יפה] אשר הניח אחריו ברכה כאשר שמעתי, והנם ביד הדר״ג מרן דודי זקני חותנו הגאון הגדול שליט״א, [הרב מרדכי גימפל יפה, אחי סבתו של הרב קוק וחותנו של הנמען] ואף אם אינם מסודרים בעה״י אתן להם פנים צהובות [פנים שוחקות, מאירות – לשון חז"ל (למשל תענית כב)] שיתראו בכבוד לרבים.

והנני יוצא בברכת כבוד ובאה״ר[32] ודי תודה למר הדר״ג שי׳ וכא״ל[33], כנפשו היפה ונפש ידנ״פ[34] מתכבד מאד באהבתו

אברהם יצחק הכהן

והנני באה״ר[35] לדר״ש[36] ידינ״פ[37] אלוף נעורי הרב הג׳[38] הכביר מהולל מאד ונעלה מהור״ר[39] יעקב שליט״א. [הרב יעקב יפה, בנו של הרב מרדכי גימפל יפה, חברו של הרב קוק מנעוריו; "אלוף נעורי" – על פי ירמיהו ג, ד] הלא בעז״ה[40] בטח ישא ברכות מאת הדר״ג כבוד מרן אביו הגאון האמתי דודנו שליט״א, אני תפילה כל ברכות צדיק יעשו רושם ויחולו על ראש איש תם כבוד מר שיחי׳, לברכו בכפלים למלא לטובה משאליו, כנפשו היפה ונפש מברכו באה״ר מתכבד בכבודו

אברהם יצחק הכהן

---

1. שלו׳ – שלום
2. סוע״ה – סיני ועוקר הרים
3. כקש״ת – כבוד קדושת שם תפארתו
4. מוהר״ר – מורנו הרב רבי
5. שליט״א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. הגאבד״ק – הגאון אב בית דין קהילת
7. לכא״ל – לכל אשר לו
8. להדר״ג – להדרת גאונו
9. הדר״ג – הדרת גאונו
10. שתהי׳ – שתהיה
11. והדר״ג – והדרת גאונו
12. שי׳ – שיחיה
13. יהי׳ – יהיה
14. שיחי׳ – שיחיו
15. בעה״י – בעזרת השם יתברך
16. אהונ״פ – אוהב נפשי
17. הי״ו – השם יברכהו ויחייהו
18. אה״ק – ארץ הקודש
19. העי״ס – העיטור סופרים (שם כתב עת שערך הרב)

20. מביה"ד - מבית הדין
21. ע"כ - על כן
22. בתוה"ק - בתורתנו הקדושה
23. שהדר"ג - שהדרת גאונו
24. בעי"ס - בעיטור סופרים (כתב העת)
25. ז"ל - זכרונו לברכה
26. שהר"ר - ש + הר"ר: הרב רבי שם שמתחיל באות ר (כגון ראובן / רפאל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
27. פני"י - פני יהושע (שם ספר)
28. וכנסי"ח - וכנסת יחזקאל (שם ספר)
29. ודו"ר - ודוקטור
30. ר' - רבי
31. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
32. ובאה"ר - ובאהבה רבה
33. וכא"ל - וכל אשר לו
34. ידנ"פ - ידיד נפשי
35. באה"ר - באהבה רבה
36. לדר"ש - לדורש שלום
37. ידינ"פ - ידיד נפשי
38. הג' - הגאון
39. מהור"ר - מורנו הרב רבי
40. בעז"ה - בעזרת השם

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' שבט תרס"ז - יפו **נמען:** הרב שמואל סלנט, רבה של ירושלים

ברכה לרב שמואל סלנט במלאת לו תשעים ואחת שנה. הרב קוק מברך אותו שיזכה לראות את השלמת בניין ת"ת וישיבת "עץ חיים", ואת בניין בית המקדש.

עיקרי הדברים

- ברכה לגדול הדור.
- בניין מוסדות תורה בירושלים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח' שבט תרס"ז[4].

אורך ימים ושנות חיים ארוכים, של טובה ושל ברכה, אורה ושמחה, לכבוד גאון עוזנו וצניף תפארתנו, הגאון האמיתי, שר התורה, סבא קדישא, מארא דארעא דישראל, [אדונה של ארץ ישראל (ארמית)] כקש"ת[5] מרן שמואל סלאנט [הרב שמואל סלנט, רבה האשכנזי של ירושלים במשך כשבעים שנה] שליט"א[6].

אחדשה"ט[7] של הוד גאון אדוננו שליט"א בהדרת קודש.

הנני מתכוין בזה כנגד המברכים, בהשתתפי מרחוק בשמחת ציון, בשמחת עה"ק ת"ו, אשר שמחו בצדק בהודות לד' חסדו, ביום ה' העבר, ב' לחדש שבט, ביום אשר בו מלאו לכבוד גאון מרן שליט"א תשעים ואחת שנה. בכל לבי ובכל נפשי הנני מתכבד להגיש את ברכתי העמוקה מעומק לבבי ג"א[8], להוד רבינו שליט"א, ואקוה שדברי וברכתי, ברכת כהן הדיוט, יהיו לרצון לפני הדר"ג[9] מרן שליט"א. יואל השי"ת[10], והמעשה אשר החל, להכין יסוד לבנין גדול ונהדר לת"ת[11] וישיבת "עץ-חיים", [ישיבת "עץ חיים" בירושלים, שהרב סלנט עמד בראשה; אז הוחל בבניין גדול עבורה ברחוב יפו] יזכהו העליון לראות בעיני קדשו את תכלית המעשה, ויזכה ברב שמחה וגיל לברך על המוגמר, על הבית הגדול בהבנותו, החל וכלה, לכבוד תוה"ק[12] ולכבוד ירושלים עיר קדשנו ת"ו. וימים על ימי אדוננו יוסיף המחיה חיים ב"ה, ויזכהו לראות בבנין שלם, בנין בית מקדשנו ותפארתנו, ובבא לציון גואל צדק במהרה בימינו כי ימלך ד' על הר ציון וירושלים, ונגד זקניו כבוד. [ישעיהו כד, כג]

הנני חותם דברי, היוצאים ברגשי הודות והלל לשי"ת[13] על העבר, ובבקשה על העתיד, להאריך ימיו ושנותיו להיות לנו למאיר עין, ולנושא דגל השלו'[14] הכללי על עם ד' יושבת ציון, בחכמת לבבו ובצדקתו הרוממה, והשי"ת[15] ימלא לטובה כל משאלות לבב גאון אדוננו שליט"א, כנה"ר[16] והנשאה, ונפש עבדו הצעיר, המתכבד להגיש לו את ברכתו באה"ר[17] מלונ"ח[18].

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש

3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
8. ג"א - גם אני / גם אנו
9. הדר"ג - הדרת גאונו
10. השי"ת - השם יתברך
11. לת"ת - לתלמוד תורה
12. תוה"ק - תורתנו הקדושה
13. לשי"ת - להשם יתברך
14. השלו' - השלום
15. והשי"ת - והשם יתברך
16. כנה"ר - כנפשו הרמה
17. באה"ר - באהבה רבה
18. מלונ"ח - מצפה לנחמת ציון

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת פז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו אלול תרס"ז - יפו **נמען:** המקובל הרב פנחס הכהן לינטופ, אב בית דין בירז

ברכת שנה טובה. הרב קוק מתנצל שלא השיב באריכות על מכתבו. הרב קוק מעודד אותו להאיר את חכמת הנסתר, כי "ישועת ישראל וישועת העולם כולו תלויה בהופעת חכמת אור הגנוז של פנימיות רזי תורה בשפה ברורה".

עיקרי הדברים

- חכמת הנסתר והגאולה.
- ברכת שנה טובה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ו אלול תרס"ז[4].

שנה טובה ומעוטרת וכוח"ט[5], לכ"[6] ידי"נ[7] הרב הגאון המפורסם מארי' דרזין, [בעל הסוד (ארמית)] עוטה אורה בגנזי תורה, מו"ה[8] פינחס הכהן לינטופ [הרב פנחס הכהן לינטופ, רבה של בירז' בליטא, מקובל וחסיד] שליט"א[9], אבד"ק[10] בירז, יצ"ו[11] וכא"ל[12], שלו'[13] וברכה וכ"ט[14].

הנני בא בזה בברכתי לכבוד ידי"נ הדר"ג[15] שי'[16]. ואבקש בזה את סליחתו למניעת כתיבתי לכת"ר[17], ביחוד על מניעת תשובתי על מכתבו הארוך, שהגיעני אחרי קבלתו הקוני "עקבי הצאן". [קונטרס "עקבי הצאן", מאמרים של הרב קוק שיצאו לאור בתרס"ו] יאמין לי מר, שחמודות הנם דבריו היקרים לי אבל דוקא מפני שהם מעוררים את הרעיון אצלי בכמה ענינים נשגבים, המסתעפים להמון דעות אדירות וכוללות, אין לי דרך כ"א[18] לבא בארוכה, וזה ימנעני מצבי וטרדותי.

מאד אשתוקק לדעת את שלו' ידי"נ, ואם הוציא לאור עולם איזה מספריו. יתחזק נא ידי"נ, להאיר את אור חכמת הנסתר בעולם. עתה קרבו הימים, שהכל יכירו וידעו, שישועת ישראל וישועת העולם כולו תלוי' רק בהופעת חכמת אור הגנוז של פנימיות רזי תורה בשפה ברורה. הנסתר יעמיד על רגליו גם את הנגלה, וכולא ברזא קיימא. [והכל עומד בסוד (ארמית)] ומה מעטים הנם המשיגים ומכירים את זה, ביותר מת"ח[19] המצוינים ונאמנים, שרק משרידים אשר ד' קורא הנם. [יואל ג, ה]

אחתום בברכה ואה"ר[20], כנה"י[21] ונפש ידי"ע[22] דבק באהנ"פ[23] מלונ"ח[24], חותם בברכת השנים,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. וכוח"ט - וכתיבה וחתימה טובה
6. לכ' - לכבוד

7. ידי"נ - ידיד נפשי
8. מו"ה - מורנו הרב
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. אבד"ק - אב בית דין קהילת
11. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
12. וכא"ל - וכל אשר לו
13. שלו' - שלום
14. וכ"ט - וכל טוב
15. הדר"ג - הדרת גאונו
16. שי' - שיחיה
17. לכת"ר - לכבוד תורתו
18. כ"א - כי אם
19. מת"ח - מתלמידי חכמים
20. ואה"ר - ואהבה רבה
21. כנה"י - כנפשו היקרה
22. ידי"ע - ידידו עוז
23. באהנ"פ - באהבת נפש
24. מלונ"ח - מצפה לנחמת ציון

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת פח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש השנה תרס"ח - יפו **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

ברכת שנה טובה. הרב קוק מבקש מהרב חרל"פ לעבוד את ה' רק בשמחה, בלי עצבות, ולא להכביד על עצמו יותר מכוח בריאותו: "יפה שעה אחת של תורה ועבודה במנוחה מאהבה מכמה ימים של קדרות".

עיקרי הדברים

- עבודת ה' בשמחה.
- שמירת הבריאות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ער"ה[4] לשנת תרס"ח[5].

ידי"נ[6] הרב הגדול בתוי"ר[7] מוהרי"מ[8] חרל"פ[9] שליט"א[10], וכא"ל[11] לברכה, עם צדיקים גמורים יכתבו ויחתמו לאלתר לחיים טובים ונעימים ליום הזכרון הבעל"ט[12].

באה"ר[13] אברך את כת"ר[14] ידי"נ שימלא ד' משאלות לבבו לטובה. ולמע"ה[15] שתהי'[16] עבודתו רק בשמחה, בלא שום עצבות ודאגה כלל וכלל. לנו יושבי חבל הנעים, וק"ו[17] יושבי עיה"ק[18], ראוי לשמח בעושנו ב"ה ביותר, ולעורר ע"י[19] שמחתנו שמחת ד', בכל כלל ישראל מלבם של ישראל. ולמע"ה שלא להכביד עליו שום דבר יותר מכח הבריאות, כי זאת היא רק עצת היצר, ולא אותי קראת וגו'[20], [על פי ישעיהו מג, כב] כי"א[21] לתן מרגע לגוף והרחבה לנפש, ויפה שעה אחת של תורה ועבודה במנוחה מאהבה מכמה ימים של קדרות. והשי"ת[22] יחדש עלינו שנת אורה ושמחה מהר קודש סלה, כנה"י[23] ונפש ידי"ע[24] מברכו באה"ר,

איה"ק[25] הנ"ל[26]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. ער"ה - ערב ראש השנה
5. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. בתוי"ר - בתורה ויראה
8. מוהרי"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, מ (למשל: יעקב + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. וכא"ל - וכל אשר לו
12. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
13. באה"ר - באהבה רבה
14. כת"ר - כבוד תורתו
15. ולמע"ה - ולמעלה

16. שתהי – שתהיה
17. וק"ו – וקל וחומר
18. עיה"ק – עיר הקודש
19. ע"י – על ידי
20. וגו' – וגומר (וכן הלאה בפסוק)
21. כ"א – כי אם
22. והשי"ת – והשם יתברך
23. כנה"י – כנפשו היקרה
24. ידי"ע – ידידו עוז
25. איה"ק – אברהם יצחק הכהן קוק (חתימת הרב)
26. הנ"ל – הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת צב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ר"ח סיון תרס"ו - יפו **נמען:** ר' משה זיידל

מכתב ידידות קצר. הרב קוק מתנצל על טרדותיו ומבקש מתלמידו לכתוב במה הוא עוסק ומה תוכניותיו. הרב קוק שואל על הקשר שלו עם ר' בנימין מנשה לוין, ושמח שזה התחבר עם היראים שבגרמניה, שהתאימו את צורכי הזמן לתורה וליראה. הרב קוק מעודד את תלמידו ללכת בדרכם ולשלב את מעלותיהם עם מעלות החינוך במזרח אירופה, לטיפוס שלם של קדושה, חכמה וגבורה.

עיקרי הדברים

- קשר עם התלמידים ר' משה זיידל ור' בנימין מנשה לוין.
- הערכה ליראים שבגרמניה, שמיזגו תורה עם צורכי הזמן.
- חיזוק מול סערות הזמן.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ר"ח סיון תרס"ו[4].

ברכת שלו'[5] וכ"ט[6] לידידי חביבי חתן-תורה נעלה ושלם מר משה זיידל [משה זיידל, אז צעיר בן תשע עשרה, ולימים חוקר מקרא] שי'[7].

שמחתני מאז בדבריך היקרים. ולולא טרדותי המרובות הייתי מקציע זמן להשתעשע עמך בדברי תורה וחכמה, כי חמודות אתה לי יקירי מאז, ומה גם עתה, אשר אקוה כי הוספת ועוד תוסיף אומץ בכל מילי דמיטב. אבל עכשו המניעות מעכבות הן, ואתך הסליחה על דברי הקצרים. ביחוד אינני זוכר אם אני חייב לך תשובה על איזה הערה, ומה תוכנה. אם הייתי זוכרה חושב אני שהייתי מעיר עלי'[8], אבל עתה אין מכתבך לפני.

כתוב נא לי מכל ענינך לטובה, במה אתה עסוק בקודש ובחול, ומי המה מקרביך, ומה תחשב לעתיד בע"ה[9].

גם אובה לדעת אם הנך בא בחליפות מכתבים עם ידידנו ר"ב לעווין [בנימין מנשה לוין, ממקורביו הצעירים של הרב קוק] נ"י[10], ואיך הוא יחושו אליך. על התחברותו עם היראים שבאשכנז, [היהודים האורתודוקסים בגרמניה] אותם שהתאימו את צרכי הזמן עם התורה והיראה, הנני שמח מאד. ואקוה, שגם אתה תלך בדרך זה, ותקבל היתרונות המצוים באחינו היקרים הללו, חלוצי הגנת ברית ד' באשכנז, ותקפל את המעלות העליונות, שרק ע"פ[11] חינוכנו היינו יכולים לזכות בהן, עמם יחד, ומהחיבור הנעלה הזה יוצג לפניך טפוס יקר מקורי ואורגני, הכולל ומאחד, קדושה, חכמה, וגבורה, תקות צדק ואמת וזיו חיים.

חזק ואמץ יקירי. מסערות הזמן החומריות והרוחניות אל ירך לבבך, "ע"כ לא נירא בהמר ארץ", [תהלים מו, ג-ו] "יהמו יחמרו מימיו ירעשו הרים בגאותו סלה", "נהר פלגיו ישמחו עיר אלקים" - יעזרה אלקים לפנות בקר", בב"א[12].

ידידך מוקירך מברכך מהררי קודש,

אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ו - השנה תרס"ו (1905/1906)
5. שלו' - שלום
6. וכ"ט - וכל טוב
7. שי' - שיחיה
8. עלי' - עליה
9. בע"ה - בעזרת השם
10. נ"י - נרו יאיר
11. ע"פ - על פי
12. בב"א - במהרה בימינו אמן

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט שבט תרס"ח - יפו **נמען:** הרב ר' אלתר נח הכהן

הרב קוק מודה על מכתב ועל מתנה ששלח לו הרב. הרב קוק מברך על פעולתו לקשר נפשות לחיבת ארץ ישראל, ומבקש פרטים על התיישבות יראי ה' בארץ. לדבריו זו 'עיקר עבודת הקודש בארץ ישראל בדורנו' והכנה לגאולה.

עיקרי הדברים

- תודה על מתנה.
- התיישבות יראי ה' כעיקר עבודת הקודש בדור.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ט שבט תרס"ח[4].

אוזר ישראל בגבורה ועוטרו בתפארה, יאזר ויעטר בגבורת תפארת ועטרת ישועה, את כבוד ידידי ורב רחימי, הרב הצדיק חכם חרשים, מעין חכמה ורזי תורה, עוטה אורה, כקש"ת[5] מו"ה[6] אלתר נח הכהן שליט"א[7], וכא"ל[8], שלו'[9] רב וברכת ד' מקודש.

אחדשה"ט[10] באה"ר[11].

יקרת ימין המכתב הנחמד, גם התשורה היקרה, אשר הואיל כבוד הדרת תפארת ידי"נ[12] שליט"א לכבדני, באו לנכון. והופיע בלבבי אור וגיל מחיבת ידידות נפשי, כמים הפנים לפנים. [משלי כז, יט] ולי מה נכבדו אותות אהבה הנאמנים, ומה יקרו לי דעת פליאות חסד עליון אשר הצליח עד כה דרכו בקודש. ואקוה כי יגדיל פעולת צדיק לחיים, לקשר נפשות רבות בקהל קדושים לחבת ארץ חמדת עולמים, מקום עיני ד' בה, להאירה מכבודו בהארה והטבה, ובזכותה יעלה ויראה אור ד' בלב כל בני עם קדוש באמונה גדולה וקדושה וטהרה, להאיר אור משיחו הולך תמים.

אקוה שבמכתבים הבעל"ט[13] יוסיף מר ידו להודיעני בפרוטרוט מכל אשר עלה בידו חפץ צורנו ב"ה, בדבר התישבות אחינו יראי ד', ושומרי אמונים באמת, על אדמת הקודש, שהוא עיקר עבודת הקודש באה"ק[14] בדורנו, להקים ניר לישראל, והכנה ברוכה לגאולת אמת, ע"י[15] כלים המוכשרים לקבל טהרה.

והי'[16] זה שלו' וברכה ממקור הברכות, כנה"י[17] ונפש ידי"ע[18] דבק באהנ"פ[19] הק'[20], כהנא מסייע כהנא,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

להודות על התשורה אין מן המדה, ואדון ההודאות יברכהו כגמול ידיו במלא חפנים ורב נחת. הנ"ל[21]

1. ב"ה - ברוך השם

2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. וכא"ל - וכל אשר לו
9. שלו' - שלום
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. ידי"נ - ידיד נפשי
13. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
14. באה"ק - בארץ הקודש
15. ע"י - על ידי
16. והי' - והיה
17. כנה"י - כנפשו היקרה
18. ידי"ע - ידידו עוז
19. באהנ"פ - באהבת נפש
20. הק' - הקטן
21. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קכח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אדר תרס"ח - יפו **נמען:** עורך העיתון 'החבצלת'

הרב קוק מברך את 'החבצלת' על התרחבותה לשלוש פעמים בשבוע. הרב קוק מקווה שההתקדמות לא תהיה רק בכמות, אלא שהעיתון יביא רוח חיים חדשים ורעיונות חיים, ספוגים בתחיית ארץ ישראל ובאותו זרם חיים שנח על ישראל מאז.

עיקרי הדברים

- ברכה לעיתון 'החבצלת'.
- ציפייה לרוח חיים חדשה בעיתונות הדתית.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], אדר תרס"ח[4].

עורך נכבד,

הבשורה הטובה, ש"החבצלת" [עיתון עברי ותיק בירושלים, שערך ישראל דב פרומקין] מתקדמת, שהרוח החי החדש ההולך ומנשב בכנסת ישראל שעל אדמת הקודש הוא חודר ובא להיות לכח פועל בתוך אותו האורגן המיוחד לנושאי דגל הקדושה והאמונה באה"ק[5], שמחתני לא מעט. חפץ אנכי לקוות, שההתקדמות הזאת לא תהיה מצומצמת רק בחלקה הכמותי, אף ע"פ[6] שגם הוא דבר חשוב הוא. אבל יותר מאותו ההבדל, שיש בין עתון היוצא פעם ליוצא שלש פעמים בשבוע, הננו חפצים לראות בהמדרגות המעלות את "החבצלת" החדשה על "החבצלת" הישנה: רוח חיים חדשים, רעיונות חיים ודברים חיים המושקים כולם בטל תחיית ארץ החיים, אשר יפוח בלבבות כאלה, שזרם החיים שבהם איננו אחר כ"א[7] אותו עצמו אשר נחה על ישראל מאז נהיה לעם על אדמת קודש זאת, שממנה החבצלת פורחת. זה אנו מקוים בצדק למצא בשפע ב"חבצלת" החדשה המתקדמת.

על התקוה הנעימה הזאת הנני לחזק את ידך, ידידי, העורך הנכבד, בשם מי ששיכן את שמו בציון, שתמלאנה ברוח בינה וגבורה, ברוח עצה ותושיה, ברוח דעת ויראת ד'. [על פי ישעיהו יא, ב]

מצפה לאור דרכך בקודש, המכבדך מאד,

אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. באה"ק - בארץ הקודש
6. ע"פ - על פי
7. כ"א - כי אם

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קלו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' אייר תרס"ח - יפו **נמען:** הרב אביגדור רבלין

הרב קוק מתנצל על שלא כתב ומודה על 'דורות הראשונים'. הרב קוק מעיר שרוחו של המחבר שונה מרוחו: הספר 'לבוש קרבות', ואילו הרב קוק איש שלום מזרע אהרן. עם זאת הרב קוק מעריך את הספר ואת מחברו. הרב קוק תומך בביקור של המחבר בארץ, אבל ב'שערי תורה' ביקשו לדחות את הנסיעה מחמת דוחק כספי.

עיקרי הדברים

- הבדל השקפה עם מחבר 'דורות הראשונים': קרבות מול שלום.
- 'ברית השלום' של בני אהרן.
- ביקור מתוכנן בארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' אייר תרס"ח[4].

ידי"נ[5] וחביבי הרב הנעלה בתוי"ר[6], כבוד אומר כולו, מוהר"ר[7] אביגדור ריבלין שליט"א[8], שלו'[9] באה"ר[10] וכט"ס[11].

זה לי זמן כביר, ידידי, שלא כתבתי לו, גם נתחייבתי תשובה על מכתבים רבים שלא עניתיו, וכל אלה יוכל לזקוף בטח רק על חשבון טרדותי המרובות. וחולשתי הגורמת שהטרדות הנן מיגעות, ופעמים רבות נחשב לחשבון גדול אפילו כתיבה קלה וקטנה. יאמין לי אהו"נ[12], שלא יזוז זכרו הטוב ואהבתו הנאמנה מלבבי, ותמיד זכור נזכרהו באהבה ובחבת אמת.

כמדומה לי ששכחתי מלהודות לכת"ר[13] על ספרי "דורות הראשונים" [ראו (כרך א', אגרת קג)] שהוא"ל[14] המחבר הגנ"י[15] לשלחם אלי, בודאי ע"י[16] סיבוב כת"ר[17]. אמנם מסידור חליפות המכתבים הנני משער, כי רוחו שונה מרוחי, וכן אני רואה בסגנון הספר. הוא לבוש קרבות מראש עד רגל, אמת שמלחמת ד' הוא נלחם, ואנכי הנני איש שלו' ורודף שלו', אפילו במקומות כאלה שרב בנ"א[18] אינם מעלים על דעתם שגם שם נמצאהו, אבל כך היא מדתי, וביחוד דמזרעא דאהרן קא אתינא, [ומזרעו של אהרן אני, האוהב שלום ורודף שלום (אבות א, יב)] שברית השלו'[19] נאמנת לו. ע"כ[20] כמדומה לי שאיני מוכשר לסגל לי את קישורו למחשבותי והלך-נפשי, החפצים להתגלות בפעולות על אדמת קדשנו. מ"מ[21] חשוב לי מאד ספרו ואישיותו. מי יתן וירבו הולכים בעקבותיו, אז מכולהון יחד, הדורכים כ"א[22] בשבילו, תסתיים שמעתתא להזהיר את זוהר הרקיע הפרוש על ראשנו מלמעלה.

הרעיון של ביאת כבודו לאה"ק[23], לראותה, ולראות את חיי עמנו ההולכים ופורחים בראשית אביבם על אדמת אבותינו, וממילא לראות ג"כ[24] את המוסד אשר בגללו הוא עובד, [תלמוד התורה "שערי תורה" ביפו, שר' אביגדור ריבלין אסף לו כספים] ואת עתידו אם יושפעו עליו כחות הגונים, הוא דבר נכון מאד. כמובן לא ילכו

הגבאים עמדו לבתי משפט ע"ד[25] ההוצאות, ואם ירצו שיסבול גם מצדו לחלקו אין הפשרה רחוקה, והענין שוה ורחוק מהפסד, וקרוב לשכר רוחני בודאי של ראית ארץ חמדתנו תובב"א[26].

אחתום בברכה וכט"ס, כנה"ר[27] ונפש ידי"ע[28] הנאמן באהבתו ודוש"ת[29] באה"ר.

הק' אברהם יצחק ה"ק

פליאה בעיני, שלא קבלתי המכתב הנדפס שהזכיר במכתבו. הנ"ל[30]

אחרי הכתיבה העירוני מהשע"ת[31], שלע"ע[32] ראוי לעכב הנסיעה, מצד דוחק קופתם הם, עד אשר ירוח להם ויודיעו.

המכתב הנדפס קבלתי. ובטול הקדושין א"צ[33] לכאן כלל, והיתר הנשתטית הוא פשוט, הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. ידי"נ - ידיד נפשי
6. בתוי"ר - בתורה ויראה
7. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. שלו' - שלום
10. באה"ר - באהבה רבה
11. וכט"ס - וכל טוב סלה
12. אהו"נ - אהוב נפשי
13. לכת"ר - לכבוד תורתו
14. שהוא"ל - שהואיל
15. הגנ"י - הגאון נרו יאיר
16. ע"י - על ידי
17. כת"ר - כבוד תורתו
18. בנ"א - בני אדם
19. השלו' - השלום
20. ע"כ - על כן
21. מ"מ - מכל מקום
22. כ"א - כי אם
23. לאה"ק - לארץ הקודש
24. ג"כ - גם כן
25. ע"ד - על דבר
26. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
27. כנה"ר - כנפשו הרמה
28. ידי"ע - ידידו עוז
29. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו
30. הנ"ל - הנזכר לעיל
31. מהשע"ת - מהשערי תורה
32. שלע"ע - שלעת עתה
33. א"צ - אין צריך

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קסז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א מרחשוון תרס"ט - יפו

נמען: האגודה לרכישת קדשי ישראל בארץ ישראל והמכון לחקירת ארץ ישראל (א' גרייבסקי)

מכתב ברכה קצר. הרב קוק שמח על שתי מטרות האגודה, רכישת המקומות הקדושים ומחקר ארץ ישראל, ומוכן לסייע.

עיקרי הדברים

- רכישת המקומות הקדושים.
- מחקר ארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א חשון תרס"ט[4].

(לאגודה להרכיש קדשי ישראל בארץ ישראל לעם ישראל [אגודה לרכישת המקומות הקדושים בארץ ישראל] והמכון לחקירת ארץ ישראל בירושלים, - א' גראיבסקי).

ועד נכבד,

שמחתי מאד ברעיון הגדול והטוב הצפון באגודתם הנכבדה, הכולל בקרבו שתי מטרות הנכבדות לנו מאד. תחזקנה ידיהם בשם ד', הבוחר בציון עדי עד.

מצדי הנני מוכן לשרתם בל"נ[5], ככל אשר יזמין ד' להיות לאל ידי.

המכבדם ומוקיר פעלם בכל לב

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. בל"נ - בלי נדר

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קצא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' ניסן תרס"ט - יפו **נמען:** המשורר חיים נחמן ביאליק

מכתב ברכה לביאליק בבואו הראשון לארץ ישראל. הרב קוק קורא לו לשיר 'שירת הארץ, שירת התחייה', על ישע העם ואלוהיו, ועל העם החי הצועד על תבור וחרמון.

עיקרי הדברים

- ברכה לביאליק בבואו לארץ.
- קריאה לשירת התחייה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' ניסן תרס"ט[4].

ברוך אתה בבאך לארץ חיים, אורח נעלה, משוררנו הגדול והאהוב מר ח, נ, ביאליק, [המשורר חיים נחמן ביאליק, שביקר אז בארץ לראשונה] יברכך ד' מציון.

באהבה ברה ותמה ובכבוד נעלה הנני מתכבד להושיט לך, אביר שירתנו, את ידי לברכה, בצעדך היום בראשונה על אדמת תחייתנו. הכן משוררנו האהוב, לקראת טל חיים וחסד עליון חי וערנן, אשר יחל להופיע עליך מחדש מפלג אלהים מלא חיים, [על פי תהלים סה, י] המוכן לכל נשמה רעננה אשר לבית יעקב הבאה לאויר חיי הנשמות של ארץ החמדה. נשמה שירית, עורי, עורי, דברי שיר חי, לעם החי, המתעורר לקראת מקור חייו על אדמת מטעיו.

שירה נא, משורר אהוב לנו, מעתה על ישע גוי-ואלהיו. העירה כנורך, המלא. עז ועדנה, לשיר לנו שירת הארץ, שירת התחיה. אמור נא ליעקב, הנה נולד גוי, הנה קם העם החי. הנה הוא צועד עלי תבור וחרמון. [על פי תהלים פט, יג] שירה נא לנו על החיל והחסן, [על הכוח והעושר] על העושר והכבוד, אשר לאלהי ישראל, בשמים ובארץ, בבקעה ובהר, בכרמל ובשרון, בחבל נחלתו.

היה שמח ומאושר, משורר חביב ונחמד, במשוש תקות עמנו וארצנו.

המכבדך מאד,

אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' אייר תרס"ט - יפו **נמען:** שמעון רוקח

הרב קוק מברך את שמעון רוקח על אות הכבוד שקיבל מקיסר אוסטריה, ועל מפעליו לטובת יפו.

עיקרי הדברים

- ברכה על אות כבוד מקיסר אוסטריה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ד אייר תרס"ט[4].

אדון חביב וידיד נעלה מר שמעון רוקח [שמעון רוקח, ממייסדי שכונת נווה צדק ועסקן ציבור ביפו] יחי', ירום ונשא וגבה.

באמרים קצרים אתכבד להביע לפני הדרת כבודך, את המעט מהרבה מרגשי שמחתי, לבשורה טובה אשר נתבשרתי, כי נתכבדת באות הכבוד (יובילעאום-ארדען) [אות היובל, לרגל שישים שנות מלכותו של קיסר אוסטריה פרנץ יוזף] מאת כבוד הדר מלכותו קיסר אוסטריה יר"ה[5]. מאור הכבוד, אשר יזהיר עליך ממלך אדיר ונאור, קרני הוד יפזו על כל אחיך ברוח, על כל השמחים לקראת כל מפעלך לטובת עיה"ק[6] משחר טל ילדותך. וברכתי מעמק לבבי נתונה לך, כי עד זקנה ושיבה יזרח עליך אור הכבוד והתפארת, ההצלחה והאושר, ובלב מלא שמחת ישרים וחדות חיים טובים תגדיל מעשיך לטובת עיה"ק, ולטובת עם ד' וארצו בכלל, ותזכה לשמח בשמחת גוי קדוש, בהר הקודש, בעת אשר יראו גויים צדקו וכל מלכים כבודו, במהרה בימינו בקרוב.

כנפשך הברוכה ונפש מוקיר ערכך,

שמח בתפארתך,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פה עיר הקודש יפו והמושבות תובב"א[7]

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. יר"ה - ירום הודו (כינוי למלך או לשליט)
6. עיה"ק - עיר הקודש
7. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' אייר תרס"ט - יפו **נמען:** ר' חיים מיכל מיכלין

דיון לשוני על הביטוי 'בריחי' (שבת). הרב קוק משער שהביטוי הארץ־ישראלי 'ברי-חי' הוא היפוך אותיות של 'בעל כרחו', כלומר קבלת ייסורים ברצון, בניגוד לבבלי 'מאי אפשר למיעבד'. הרב קוק מברך לרפואת חולי ציון.

עיקרי הדברים

- דיון לשוני: 'בריחי'.
- ברכת רפואה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ' אייר תרס"ט[4].

כי[5] ידידי הרה"ח[6] היקר מר חיים מיכל מיכלין [חיים מיכל מיכלין, סופר ועסקן ירושלמי] נ"י[7], שלו'[8] וברכה.

מכתבו היקר הגיעני. וע"ד[9] דדייק בלישנא, שכתבתי "בריחי", כלי' רש"י[10] וכגי' שלנו בב' המקומות, כי"א[11] וקמ"ה דשבת, כך נאה לנו לדבר בלשון השגור ע"פ[12] הגירסא הפשוטה. ולא רחוקה היא בעיני, שאם האמת כדי' הפלאה שבערכין, שיש בלשון הארמית הוראת כרח, כלומר בעל כרחו, שלא ברצונו, בא הסגנון הארץ-ישראלי, נגד נחמתא דבבלאי, דאמרי מאי אפשר למיעבד, ב"ק[13] ל"ח, אלא מקבלין ברצון ושמחים ביסורין, ונקטו סימנא ברי-חי, בחילוף האותיות, ע"ד[14] וישתכחו וישתבחו, גיטין נ"ו, והדרת חרדת, ברכות ל', ברי-וחי, וסימנא מילתא ככריתות ו'. וכן יהי סי'[15] טוב לכל חולי עם ד', ובפרט חולי העם היושב בציון, להיות בריאים וחיים לאוי"ט[16], והסיר ד' מעמו כל מדוה, ולציון תעלה ארוכה בב"א[17], כנה"י[18] ונפש מכבדו ומוקירו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

ודניאל ז' ט"ו "אתכריית רוחי", ודאי הכונה נחלשה, דלא כהמפ'. ולשון ס"נ[19] מורגל הרבה, ע"כ[20] אין לשבש גי' שלנו, כנ"ל[21].

הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. כי - כבוד
6. הרה"ח - הרב החסיד
7. נ"י - נרו יאיר
8. שלו' - שלום
9. וע"ד - ועל דבר

10. רש"י – רבי שלמה יצחקי
11. כ"א – כי אם
12. ע"פ – על פי
13. ב"ק – בבא קמא
14. ע"ד – על דבר
15. סי' – סימן
16. לאוי"ט – לאורך ימים טובים
17. בב"א – במהרה בימינו אמן
18. כנה"י – כנפשו היקרה
19. ס"נ – דורש פענוח
20. ע"כ – על כן
21. כנ"ל – כנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רצג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אייר תר"ע - יפו **נמען:** מר לופו, מנהל מקווה ישראל ('כל ישראל חברים')

ברכה לחברת 'כל ישראל חברים' (אליאנס) ביובל החמישים שלה, ולאידיאלים המוסריים, הדתיים והלאומיים של מייסדיה.

עיקרי הדברים

- ברכה ליובל 'כל ישראל חברים'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], אייר תרע"ן.

אדון מאד נעלה מר לופו נ"י[4],

מנהל בית הספר האגררי והמושבה מקוה ישראל, [בית הספר החקלאי "מקוה ישראל", שייסדה חברת "כל ישראל חברים" ליד יפו] לחברת כל ישראל חברים, שלו'[5] רב וברכה.

מקירות לבי אביע בזה על ידך, אדון נכבד, את ברכתי להחברה הנכבדה.כל ישראל חברים", ליום חג היובל הראשון מעת הוסדה. [חברת "כל ישראל חברים" (אליאנס) נוסדה בפריז בתר"ך (1860)] מרחפים הם נגד עיני רוחי האידיאלים הנעלים, המוסריים, הדתיים והלאומיים, אשר הגו ופעלו בהם בחירי עמנו, מיסדי החברה הנכבדה הזאת, חלקם בחיים לעד. ואני תפילה כי יתן ד' את רוחו, רוח גבורה ואמץ לשם עם ד' ונחלתו, על כל נושאי דגל החברה הנכבדה החיים כולם היום, כימי עולם וכשנים קדמוניות, ויצליחו בכל מפעליהם להרים קרן ישראל, לשמחת לב כל הישרים בלבותם המצפים לישועת עמם באמת ותמים.

בברכה נאמנה מקדש והגות רחשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

אב"ד[6] דפה עה"ק יפו והמושבות ת"ו.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. נ"י - נרו יאיר
5. שלו' - שלום
6. אב"ד - אב בית דין

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת שלא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה אלול תר"ע - יפו **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

ברכה לחרל"פ על כניסתו לרבנות שכונת שערי חסד בירושלים, ולקהילה שזכתה ברב צדיק וישר.

עיקרי הדברים

- ברכה על רבנות שערי חסד.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה אלול תרעי"ן.

ירום ונשא וגבה, עצמה ירבה וכחול ימים ירבה, ובספר חיים טובים ואוי"ט[4] יכתב ויחתם לאלתר עם צדיקים גמורים, כבוד ידידי וחביבי הרב המאוה"ג[5] אוצר תוי"ר[6] מו"ה[7] יעקב משה חרל-פ [הרב יעקב משה חרל"פ, שנבחר אז לרבה של שכונת שערי חסד בירושלים] שליט"א[8], רב לקי שערי חסד בעיקו"ת[9] ירושלים ת"ו[10], וכא"ל[11] כולם יפקדו לטובה ולברכה, וכל מסעדיו ותומכי ימינו כולם יעמדו על הברכה, בססצי"ג[12] בכט"ס[13], מז"ט[14].

בשמחת לבבי על בשורה טובה, כי תלי"י[15] קמה עצת ד' ונוצר תאנה יאכל פריה, [משלי כז, יח] ויעמוד חי לאוי"ט[16] דשן ורענן על משמרת הקודש בהר הקודש, עד יחודש שיר חדש בחידוש הקודש והמקדש, בהופיע עיר וקדיש [דניאל ד, י] במרום הררי קודש.

ברוך יהי'[17] בבאו למשרת הרבנות בעדת קודש, וברוכים יהיו כל הנהנים לאור תורתו ויראתו. יהי נועם ד' עליו ועליהם, ותיכף לת"ח[18] ברכה להם וכא"ל, ואשרי חלקם שנפל בגורלם, גורל הצדיקים, גבר בגוברין, טהר לב וישר דרך, גבר דכולא בי' בתורה וביראת ד' טהורה ובמדות תרומיות ככת"ר[19] שליט"א.

ימסור נא כבוד אהובי שי'[20] את דברי ברכתי אלה, היוצאים ממעמקי לבבי, לעדת קודש ברוכי ד' החונים על דגלו. והי'[21] זה שלו'[22] וברכות לעד מציון ומקודש, כנפשו היקרה ונפש אוהבו הנאמן, מצפה צביונו ותפארתו ברב עז וחדות ד', חותם בברכת השנים באה"ר[23],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. ואוי"ט - ואורך ימים טובים
5. המאוה"ג - המאור הגדול
6. תוי"ר - תורה ויראה
7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

9. בעיקו"ת - בעיר קודשנו ותפארתנו
10. ת"ו - תבנה ותכונן
11. וכא"ל - וכל אשר לו
12. בסשצ"ג - בספרן של צדיקים גמורים
13. בכט"ס - בכל טוב סלה
14. מז"ט - מזל טוב
15. תל"י - תודה לא-ל יתברך
16. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
17. יהי' - יהיה
18. לת"ח - לתלמידי חכמים
19. ככת"ר - ככבוד תורתו
20. שי' - שיחיה
21. והי' - והיה
22. שלו' - שלום
23. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נוספות ג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרס"ד - ירושלים) **נמען:** מאת האדר"ת אל הרב קוק

ברכת האדר"ת לרב קוק לקראת כניסתו לרבנות יפו: שתהיה רגלו מבורכת, שדבריו יישמעו, ושיזכה לזכות את הרבים. האדר"ת מצטער שבגלל מחלתו אינו יכול לנסוע לקבל את פניו.

עיקרי הדברים

- ברכה לכניסה לרבנות יפו.
- צער האדר"ת על מחלתו.

נוסח האגרת עם ביאור

תחל שנה וברכותיו שנת השקט ובטח עד העולם.

מזל טוב, אושר וברכה, שלוה והצלחה, ברבי ובהמשכה, לכ'[1] ידיד לבי ואהוב נפשי, [מכתב ברכה מחותנו של הרב קוק, האדר"ת, לרגל כניסתו לרבנות] ואהוב כל מכיריו ויודעיו, ח' הגאון המוכתר בשם טוב הראוי לו, ת"ל[2], מ' אברהם יצחק הכהן הגדול מאחיו, ד' יחזקהו ויאריך ימיו ושנותיו.

בריך מתייך לשלם, ויהא רעוא דתרום רישיי אכולא כרכא, [בואך ברוך לשלום, ויהי רצון שתרום ראשך על כל העיר (על פי ברכות נו)] יברכהו ד' שתהי'[3] רגל המבורכת, [על פי בראשית ל, ל] ויקוים בו תיכף לת"ח[4] ברכה [על פי ברכות מב] יתברכו בו קהל עדתו ד' עליהם יחיו, ישלח ד' ברכה מרובה לרגלו.

תהא השעה שיקבל בה הרבנות לאורך ימים ושנים שעה מוצלחת, תרמיניי שעתיי להצלחת גו"נ[5].

יהיו דבריו נשמעים לרצון השי"ת[6], וישמח ד' במעשיו ובדרכיו, יזכנו השי"ת לזכות את הרבים, ויאר עינינו בתורתו וישם לבנו לעבודתו ויראתו כל הימים, ונזכה לתקן כל הצריך תיקון בעה"י[7].

בעונותי נבוכותי, מפני מגינת לבי, ל"ע[8], שאין ביכולתי ליסע ג"א[9] לקבל פניו באהבה, כאשר דמיתי אשתקד, ולכן לא אוכל לזכור את אשר הגו רעיוני מתחילה לכתוב לו.

והנני בזה חודו"ז[10] שיחיו כולם לאויוש"ט[11] באה"ק[12],

המצפה לראותם כולם פא"פ[13] בשמחה וגיל במהרה ולאוי"ט[14],

אלי' דוד

---

1. לכ' - לכבוד
2. ת"ל - תודה לא-ל
3. שתהי' - שתהיה
4. לת"ח - לתלמידי חכמים
5. גו"נ - גוף ונפש
6. השי"ת - השם יתברך
7. בעה"י - בעזרת השם יתברך
8. ל"ע - לא עלינו

9. ג"א – גם אני / גם אנו
10. חודו"ז – דורש פענוח
11. לאויוש"ט – לאורך ימים ושנים טובות
12. באה"ק – בארץ הקודש
13. פא"פ – פנים אל פנים
14. ולאוי"ט – ולאורך ימים טובים

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת שסד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו סיון תרע"א - יפו **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

הרב קוק מסכים להדפסת חליפת המכתבים ביניהם ב'המוריה', אם יש בזה תועלת. בימים אלה הרב קוק יוצא לסייר בכרמי המושבות, ולכן אינו יכול לקבוע פגישה.

עיקרי הדברים

- הסכמה לפרסום המכתבים.
- סיור בכרמים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3] כ"ו סיון תרע"א[4]

כי[5] ידי"נ[6] ורחים לבבי, הרב המאוה"ג[7] אוצר תורה ויראה טהורה ומשנתו ברורה ערוכה ושמורה מוהרי"מ[8] חרל"פ[9] שליט"א[10], רב לקה"ק[11] שערי חסד בירושלים עה"ק ת"ו, וכא"ל ברכת ד' וטובו באה"ר[12] ונאמנה.

בתשובה ע"ד[13] שאלת כי ידי"נ מר שליט"א, ע"ד הדפסת חליפות המכתבים ב"המוריי", [העיתון "המוריה" בירושלים] אין מצדי שום מניעה, ואם יש בזה איזה תועלת, זכות הרבים, כבוד התורה וכיו"ב[14], מה טוב, וע"ד[15] הופעת כת"ר[16] ידיד לבי ורוחי להשתעשע באור תורה ויראת השי"ת[17] אהבתו ונועמו איש יחד פני רעהו, מה תחשק לזה נפשי בכל עת ועדן, אמנם באלו הימים הנני עומד, אחרי קבלת ידיעה מהיקב, לסייר את כרמי המושבות, ולא אוכל לקבוע ע"ז[18] זמן מיוחד.

יזכנו ד' ויאר לנו באור חסדו ואומץ עז ישע גבורת ימינו, כנה"ר[19] ונפש ידידו עז,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
5. כי - כבוד
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. המאוה"ג - המאור הגדול
8. מוהרי"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, מ (למשל: יעקב + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. לקה"ק - לקהילה קדושה
12. באה"ר - באהבה רבה
13. ע"ד - על דבר
14. וכיו"ב - וכיוצא בזה

15. וע"ד – ועל דבר
16. כת"ר – כבוד תורתו
17. השי"ת – השם יתברך
18. ע"ז – על זה
19. כנה"ר – כנפשו הרמה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת שעב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' מנחם אב תרע"א - יפו **נמען:** ועד מוסד בירושלים

הרב קוק מודה על המכתב, ומרשה להשתמש בתעודה שנתן לטובת המוסד.

עיקרי הדברים

- הרשאה להשתמש בתעודה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ו' מנ"א[4] תרע"א[5].

שוכן ציון יופיע באור ברכתו ויפרס סוכת שלומו על כבוד הועד הנכבד, לעיר עז לנו, עיר האלקים סלה, ירושלים עה"ק ת"ו, בב"א[6].

יקרת מכתב כבוד הועד הנכבד מיום ב' ח"ז[7], הגיעני לנכון, ואביע להם את רגשי תודתי ממעמקי לב ונפש, על חבתם חבת הקודש.

וע"ד[8] התעודה, הרשות נתונה לכבוד הועד לעשות בה באופן היותר רצוי ומועיל, להמטרה הקדושה, של החזקת המוסד היקר. והנני בזה חותם בברכה, ואהבה נאמנה בתקוה לשוש את ירושלים, ולגיל בה יחד עם כל אוהביה, במהרה בימינו בקרוב, בתת ד' מציון ישועה לישראל תפארתו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. מנ"א - מנחם אב
5. תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
6. בב"א - במהרה בימינו אמן
7. ח"ז - חודש זה
8. וע"ד - ועל דבר

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תמח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד מנחם אב תרע"ב **נמען:** הרב אברהם משה לונץ

ברכה ליובל של לונץ, על עבודתו הרבה לחכמת ישראל ולספרות ארץ ישראל, בתנאים קשים.

עיקרי הדברים

- ברכת יובל ללונץ.
- ספרות ארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ד מנ"א[2] תרע"ב[3].

שלו'[4] רב, באהבה רבה, לכבוד ידידי הרב הגדול, בתורה ובחכמה ובפעלים רבים לתורת ארץ ישראל מו"ה[5] אברהם משה לונץ [אברהם משה לונץ, חוקר ארץ ישראל ומוציא לאור בירושלים; ראו גם (כרך ב', אגרת תלג)] שליט"א[6].

ידיד נפש, גדול העלילה, אמנם רושם של חגיגת יובל, [יובל החמישים להולדתו] שנפרץ כ"כ[7] בשוק הסופרים, צר הוא מהכיל את המון רגשי התודה והברכה, אשר ירגיש כל אוהב ארץ ישראל וספרותה להדרת כבודו, על כל הטובה הרבה אשר עשה לחכמת ישראל ולספרות א"י[8] ביחוד, מאז אשר החל לעבוד עבודתו הקדושה במקצעות כ"כ שונים ומרובים ובתנאים כ"כ בלתי-נוחים, אשר רק מלא רוח גבורה וקדושת אהבה טהורה למפעלים הנאדרים כהדרת כת"ר[9], יכול היה לעבוד ולנצח בהם, בכל זאת אשמח מאד על רגשי הקודש אשר התעוררו בלב רבים לעשות את החגיגה היובלית הזאת, ויום זכרון התעוררות מעשית, למען ידע ישראל את חובתו לעזור על יד העובד הצנוע, המוסיף חיל וחוסן בלא הרף לחכמת ארץ ישראל וספרותה, להוציא לאור עולם את כל אשר ירחש לבבו הטהור.

והנני בזה מגיש לכת"ר[10] באה"ר[11] את ברכתי ממעמקי לבבי, יחזק השי"ת[12] את ידיו ולבו לעבודת הקודש, וינוב בשיבה טובה, דשן ורענן, ותחזינה עיניו באור חדש אשר יאיר על ציון ועל מקראיה, בשוב לה עטרת תפארת וצבי כבודה כימי עולם, בשוב ד' את שבות עמו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

אב"ד דעה"ק יפו והמושבות ת"ו

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
4. שלו' - שלום
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. כ"כ - כל כך
8. א"י - ארץ ישראל
9. כת"ר - כבוד תורתו

10. לכת"ר - לכבוד תורתו
11. באה"ר - באהבה רבה
12. השי"ת - השם יתברך

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תנז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א תשרי תרע"ג - יפו **נמען:** אליהו לוי

הרב קוק מודה על 'המודיע', ובמיוחד על הגיליון של 'אגודת ישראל' נגד 'הרתחנים', ועל הטרחה בעניין העגונה.

עיקרי הדברים

- תודה על 'המודיע'.
- 'אגודת ישראל' נגד הרתחנים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א תשרי תרע"ג[4].

לכ'[5] ידידי הנכבד ויקר מר אלי' לעוו נ"י[6], גמ"ח[7] ושמחת הרגל

רב תודות לכ' על שילוח "המודיע", [עיתון של "אגודת ישראל"] ביחוד את הגליון ע"ד[8] "אגודת ישראל" נגד הרתחנים. מי יתן והי'[9] לבבו זהב עמו כל הימים, לאחוז במדת הקדושה, לשלומם של ישראל, למען יהיו מוכנים לברכת ד' על עמו, בכללו, וראשית צמיחת ישועה "מבשר שלו'[10] משמיע ישועה". [ישעיהו נב, ז]

יישר כחו על טרחתו עם המעגן. [האשה העגונה] יתן ד' ויגולגל זכות ע"י[11]. והנני חותם בברכה וכ"ט[12], כנה"י[13] ונפש ידידו מוקירו, הק'[14]

אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. לכ' - לכבוד
6. נ"י - נרו יאיר
7. גמ"ח - גמילות חסדים
8. ע"ד - על דבר
9. והי' - והיה
10. שלו' - שלום
11. ע"י - על ידי
12. וכ"ט - וכל טוב
13. כנה"י - כנפשו היקרה
14. הק' - הקטן

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקכט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' ניסן תרע"ג - יפו **נמען:** הרב הראשי ד"ר יוסף הרץ, לונדון

הרב קוק מברך את הרב הרץ על מינויו לרב הראשי של בריטניה. הרב קוק ממליץ על שמואל פרומקין, בן הרב אריה לייב פרומקין, הפועל למען נתיני בריטניה בארץ, שאינם זוכים לחסות רשמית ראויה. הרב קוק מבקש מהרב הרץ להשפיע כדי להשיב להם את מלוא החסות.

עיקרי הדברים

- ברכה על המינוי.
- המלצה על ש' פרומקין.
- חסות לנתיני בריטניה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ו' ניסן תרע"ג[4].

שמחת עולמים ואורך ימים, להדרת גדולת מרבה המשרה, עוטה אורה בנזר תפארה, הרב הגדול בישראל ובאדם, לגאון ותפארת נודע למשגב, מר ד"ר[5] הערץ [הרב יוסף צבי הרץ, שנבחר אז לרב הראשי של האימפריה הבריטית] שליט"א[6], ראש הרבנים לממלכת בריטניא הגדולה, ואיתן מושב תפארתו, בקרית מלך רב לונדון הבירה יצ"ו[7].

אדוני הנעלה,

מתכבד אנכי להציק לפני הוד כבודו את רחשי ברכתי מקודש, על המשרה הרוממה, אשר המתנשא לכל לראש, ב"ה, הניף והרים אליה, את בחור מעם, הדרת כבוד תפארתו, לרעות בעם ד' בעיר רבתי-עם לונדון והמדינות. יהי ד' עמו ויעל בכל מעלה, ובשבט מישור שבט צדק, ובאור חכמה ותורת חיים, ינהל את גדר ד' הנתון תחת דגלו, ובכבודו ירום קרן עם ד', והדרת התורה והיהדות הנאמנה תגדל לזיו ועטרת צבי, ויאריך ימים על ממלכתו, ממלכת כהנים, ותחזינה עיניו בבא לציון גואל, ותקות דור דורים לישראל מהרה תצמח, ומציון תצא תורה ואורה לכל אפסי תבל, וברבות צדיקים הרום קרת, ויפרח בימיו צדיק, ורוב שלו[8] עד בלי ירח.

ואחרי ברכתי המובאת להוד פאר הדר"ג[9] שליט"א, הנני מתכבד להציב קדם מעלת רוממותו את אחד היקרים מבני ציון נתיני בריטניא האדירה, המוכ"ז[10] החכם הנעלה מר שמואל לבית פרומקין, [בנו של הרב אריה לייב פרומקין, ממייסדי פתח תקוה] בנו של האי גברא רבא ויקירא, הרב הגאון המרומם מו"ה[11] ארי' ליב פרומקין נ"י[12], אשר זה כמה שנים שבחר האברך הרש"פ[13] הנ"ל[14] מקום שבתו בעיה"ק[15] יפו ת"ו, והרבה לעשות טובה וברכה, בכמה ענינים גדולי ערך לטובת הכלל, ביחוד לטובת אחינו נתיני בריטניא, השוכנים באה"ק[16], וגם כעת ידו נטויה, להוציא מן הכח אל הפועל לאור צדקם בע"ה[17]. כי לדאבון לבבנו יסבלו אחינו נתיני הממלכה האדירה, המפוארת באהבת האדם בכלל, ובהוקרתה את גוי איתן עם ד' וחבל נחלתו, אלה היושבים באה"ק, והנם רחוקים מהחסות הרשמית הראויה לנתינים נאמנים.

[הנתינים הזרים באימפריה העות'מאנית נהנו מחסות הקונסולים של ארצותיהם] ואקוה שבעזרת השפעת הדר"ג, וגדולי אחינו תומכי שבט, הקרובים למלכות, שהם נשמעים למוצא פי הוד גדולתו, יעמדו לימינו, ויופיע בצדקו למלאך מושיע למאות משפחות, נתיני בריטניא היושבים בהר קודש באה"ק, להשיב להם את חסותם המלאה, כראוי להם ע"פ[18] חוק הצדק, של הממלכה הנאורה, רבת העז והחסד, השוררת למשפט בכל אגפי ממשלתה, וגוננת בהדרת כבוד על נתיניה הנאמנים לדגלה באשר הם שם, ובפרט היושבים בארץ הקודש שראויים הם לחבה יתירה.

בבטחוני הגדול על יקרת נפשו הגדולה והעדינה, המלאה באהבת ישראל וחפץ כבוד עם ד' וארצו, כי יעמוד בע"ה לימין החכם היקר הר"ש[19] פרומקין המוכ"ז, בדבר הגדול הזה, ובכל אשר יהגה רוחו לטובת הכלל, כי נאמן ויקר ערך הוא, ולבו ראה הרבה חכמה ודעת, ואמון רוח, ויראת ד' היא אוצרו.

והנני בזה חותם בברכה שלמה, ברגשי כבוד נעלים מאד מהררי קודש,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פעיה"ק[20] יפו והמושבות ת"ו.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. ד"ר - דוקטור
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
8. שלו' - שלום
9. הדר"ג - הדרת גאונו
10. המוכ"ז - המוסר כתב זה
11. מו"ה - מורנו הרב
12. נ"י - נרו יאיר
13. הרש"פ - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ש, פ (למשל: שמואל + פנחס) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
14. הנ"ל - הנזכר לעיל
15. בעיה"ק - בעיר הקודש
16. באה"ק - בארץ הקודש
17. בע"ה - בעזרת השם
18. ע"פ - על פי
19. הר"ש - הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
20. פעיה"ק - פה עיר הקודש

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקצא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ב אלול תרע"ג - יפו **נמען:** ד"ר משה וולך

הרב קוק מודה על ההרצאה המפורטת לאגודת הרופאים, שהבהירה את מקרה ש' ברגר, ומברך אותו בהצלחה בהצלת נפשות.

עיקרי הדברים

- תודה על הבירור.
- ברכה לרופא.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ב אלול תרע"ג[4]

שלו'[5] רב וברכת כוח"ט[6] לכבוד ידידי הרה"ח[7] רב פעלים מר מ. ד"ר[8] וואלאך [ד"ר משה ולך, מייסד בית החולים "שערי צדק" בירושלים; ככל הנראה הוא הרופא שבו עסק המאורע; ראו (כרך ב', אגרת תקעה), (כרך ב', אגרת תקפד)] נ"י[9].

אביע בזה את תודתי העמוקה להדרת כבודו, על אשר הואיל בטובו לשלח אלי יחד עם מכתבו הנכבד, את הרצאתו המפורטת לאגודת הרופאים, אשר בה הופיע אור על דבר המאורע, של המנח ש. ברגר ע"ה[10].

ואני תפילה שיצליחהו השי"ת[11] בדרכו דרך הקודש, להציל נפשות רבות, ומעשי ידיו יכונן לשם ולתהילה ולתפארת בישראל ובאדם.

ידידו מכבדו מאד, מוקיר פעליו הטובים על שדה רפואת עמנו באה"ק[12] ת"ו, חותם בברכת השנים.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום
6. כוח"ט - כתיבה וחתימה טובה
7. הרה"ח - הרב החסיד
8. ד"ר - דוקטור
9. נ"י - נרו יאיר
10. ע"ה - עליו השלום
11. השי"ת - השם יתברך
12. באה"ק - בארץ הקודש

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש השנה תרע"ד - יפו **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

ברכת שנה טובה נלהבת לרב חרל"פ ולמשפחתו, שמעיינותיו יפוצו חוצה ויאירו את אור ה'. בהערה: התקבל מברק מצפת שמצבו של הרידב"ז השתפר. הרידב"ז אינו צריך מחילה מהרב קוק, כי האהבה ביניהם שלמה.

עיקרי הדברים

- ברכת שנה טובה.
- הרידב"ז - אין צורך במחילה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ערב רה"ש[4] תרדע

שנה טובה ומבורכת וכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים לכבוד רחימא דנפשאי, תפארת רוחי והוד נשמתי, הרב המאוה"ג[5], עוטה הדרת קודש, אוצר שמן ונחמד לתורה ויראת ד' הטהורה, לחכמה ושכל טוב, מוהר"י[6] משה חרל"פ[7] [הרב יעקב משה חרל"פ, מתלמידיו הקרובים של הרב קוק בירושלים] שליט"א[8],

ביתו וזרעו. זרע ברך ד', כולם לברכה, לטובה, לבריות גופא ונהורא מעליא לאוי"ט[9], יכתבו ויחתמו ביום הזכרון הבעל"ט[10] לאלתר לחיים טובים, ארוכים ומתוקנים.

יקבל נא, חביבי וחמדת לבבי, את ברכתי, ברכת השנה הבעל"ט, במעולות שבברכות, ואור חסד אל חיי העולמים, צור ישראל מעולם עד עולם, יעטרהו תמיד. שובע שמחות וחדות ד' ירוה נחת מכל אשר לו, ביתו וצאצאיו יכונו לשם ולתפארת, שתולים בחצרות ד', [על פי תהלים צב, יד] מדושני עונג, דשנים ורעננים, ומטל שמים וטוב ארץ חמדה ירויו זוהר תורה, ואור חכמת אדם תאיר פניו תמיד, ועז ד' ועדן קרבתו יתי'[11] בהדר מצוה וזיו תורה, תוסיף לו מדי יום ביומו, חיל רב חדשים לבקרים, ומעינותיו הברוכים יפוצו חוצה להחיות עם רב, לקומם נתיבות עולם, לפקח עינים ולהאיר אור ד' במשכנות הרועים, ועקבי צאן [על פי שיר השירים א, ח] קדשים. ונזכה לראות יחד כולנו, וכל ישראל חברים הר בית ד' ברום יפעת כבודו, בית נכון ונשא על מכונו, מלך ביפיו וכהן צדק במלא זיוו, וישראל עושה חיל בימין ד' רוממה, כנה"י[12] ונפש ידי"ע[13] קשור בכל לב לנעימת חבת קודש אהבתו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. תמול הגיעתני ט"ג[14] מצפת"ו[15], [ככל הנראה על הרידב"ז, הרב יעקב דוד וילובסקי מצפת, שחלק בחריפות על הרב קוק בעניין היתר המכירה] שת"ל[16] הוטב רב חביבנו הגאון שליט"א. אמנם צריך הוא לרחמים, ורחמי שמים בכל מקורות חסד וטוב עליו יושפעו להחיותו לאוי"ט ויעמד חי ובריא אולם עד ביאת גואל ובנין היכל ואולם. הוא שי'[17] א"צ[18] למחילה מצדי, כי מיני ומיני' יתקלס עילאה, ובכל אופן ישנה מחילה

שמהפכת לזכיות, ובעה"י[19] מרב רחימתין לאהבת תוה"ק[20] וגדוליה היא במילואה בדידן. יה"ר[21] שנתבשר מהרה בשו"ט[22] ממנו שי' ומכל יראי ד' וחושבי שמו, לאוי"ט.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. רה"ש - ראש השנה
5. המאוה"ג - המאור הגדול
6. מוהר"י - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
7. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
10. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
11. יתי' - יתברך
12. כנה"י - כנפשו היקרה
13. ידי"ע - ידידו עוז
14. ט"ג - טלגרמה
15. מצפת"ו - מצפת תבנה ותכונן
16. שת"ל - שתודה לא-ל
17. שי' - שיחיה
18. א"צ - אין צריך
19. ובעה"י - ובעזרת השם יתברך
20. תוה"ק - תורתנו הקדושה
21. יה"ר - יהי רצון
22. בשו"ט - בשלום וטוב

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרכג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג כסלו תרע"ד - יפו **נמען:** אלתר דרויאנוב

הרב קוק מתיר לדרויאנוב לכתוב 'לכבוד העורך' ומודה על הנימוס. חותנו הישיש נראה בריא; הוא התלונן על האכסניה, והרב קוק מתייחס אליו בכבוד.

עיקרי הדברים

- פרסום מאמר.
- חותנו של דרויאנוב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ג כסלו תרע"ד[4]

אדון חביב ויקר מאד מר א' דרויאנוב [אלתר דרויאנוב, סופר ועורך, ממנהיגי "חובבי ציון"] נ"י[5], שלו'[6] רב.

יקרתו מי"ב מ"ח[7] העבר הגיעה לידי בשובי ממסעי במושבות הגליל לפני ש"ק[8] העבר, ויסלח בטובו על איחור תשובתי.

ע"ד[9] מאמרי יוכל כי[10] לכתוב "לכ' העורך" כחפצו הטהור, והנני מביע לכי[11] את תודתי ביחד עם שמחת לבבי על הנימוס הטוב שיש בשאלה זו.

את כי חותנו הישיש נ"י ראיתי שבוע העבר, הולך בחוץ כדרך בני גילו, יאריך ד' ימו"ש[12]. לפני נסיעתי כחודש ימים ויותר קבל לפני על אכסניתו, שאינה מקובלת אצלו. אקוה שנשתנה הדבר לטובה, אע"פ[13] שאיני יודע עדיין בירור דבר. בכלל הנני מתיחש אליו בידידות ובכבוד הראוי לישיש בר-אוריין ונכבד שכמותו, והוא בא לביתי לעתים.

הדו"ש[14] מוקירו ומכבדו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. מ"ח - מרחשון
8. ש"ק - שבת קודש
9. ע"ד - על דבר
10. כ' - כבוד
11. לכ' - לכבוד
12. ימו"ש - ימח שמו (וזכרו)
13. אע"פ - אף על פי

14. הדו"ש - הדורש שלום

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרלד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' טבת תרע"ד - יפו **נמען:** מנחם מנדל ביליס

ברכה לבייליס על שחרורו אחרי משפט עלילת הדם, 'למרות אנשי דמים ומרמה' שרצו לבלוע אותו ואת יהדות רוסיה. הרב קוק משבח את אומץ ליבו ואמונתו, ושמח על החלטתו לעלות לארץ. הרב קוק מזמין אותו בשם כל יושבי הארץ.

עיקרי הדברים

- ברכה על השחרור.
- שבח לאמונתו.
- הזמנה לעלות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ' טבת תרע"ד[4]

אדם ביקר, איש אמונים, וחביב עם ד' הגוי כולו, מר מנחם מנדל ביליס [מנחם מנדל ביליס, שהואשם ברוסיה בעלילת דם ("משפט ביליס") וזוכה בשנת תרע"ד] נ"י[5] וכל אשר לו שלו'[6] וברכה מקודש.

הנני מושיט לך ממרחק, מאדמת הקודש, את ברכתי ברכת מז"ט[7], והבעת שמחתי בתוך שמחת כלל ישראל על חופשתך ממאסרך, [על שחרורך ממאסר] ביחוד על משפטך אשר יצא לאור למרות אנשי דמים ומרמה אשר חפצו לבלעך, ולבלע עמך את כללות עדת ישראל יושבת רוסיא. ב"ה אשר לא השבית לך ולנו כולנו גואל, [על פי רות ד, יד] וצדקתך ובור כפיך [וניקיון כפיך (על פי איוב כב, ל)] נודעו לקהל רב, גם לכל ישרי לבב אשר מחוץ למחנה ישראל.

ואתה, חביבי, - כן אני מרשה עצמי לקרא אותך, מתוך מעמקי לבבי, בתור אחד מבני ישראל, שכולם חשים בעומק נפשם את חבתך, ומוקירים את יקרת רוחך, אשר הראית אומץ וטוהר לבב בהצרפך בכור של נסיון [בהיבחנך כמו מתכת בכור היתוך] עצום, בסבלך יסורים רבים ובסבלנות גדולה לא נואשת ולא נמוטו פעמיך [לא מעדו רגליך (על פי תהלים יז, ה)] מדרך-אמונה, ותקותך ואמונתך בד' אלהי ישראל הבלטת באורח נעלה בדברי אמת הנותנים לך כבוד ויקר. במכתבך אשר כתבת להסופר מר "שלו' עליכם". [הסופר שלום עליכם] והוספת עוד על שמחת לבבי ולבב כל בני ישראל, ביחוד יושבי ארצנו הקדושה, בהחלטתך לעלות אל הקודש. ולקבע את דירתך עם בני ביתך היקרים בארץ אבות, על אדמת הקודש, - הנני, יקירי, לברכך באהבה על דרכך הטובה, עלה והצלח, יואל ד' ונזכה לחדות בשמחה את פניך, בבואך אלינו, ופה על הררי קודש, בארץ חמדה, הננו מצפים לכבדך באהבה פנימית בבואך לשלו'[8] ולברכה, בע"ה[9].

אקוה יקירי שלא תמנע ממני את טובך ותכבדני במכתבך, כתב ידך, בלשון שאתה רגיל בה, ותודיענו בדיוק את הזמן אשר הנך חושב להוציא מן הכח אל-הפועל את חפצך הנעלה לבא לארץ ישראל.

והנני מושיט לך את ברכתי, בשמי יחד עם רגשי הכבוד והברכה של כל אחינו יושבי ארץ הצבי, וביחוד בוני ארצנו הקדושה, אחינו יושבי המושבות, וכל העובדים בבנין האומה על אדמת הקודש, שכולם הוגים לך רב שלו' וכבוד, ומחכים לבואך בלב מלא רצון ושמחה. יתן ד' ותהיה עלייתך להצלחה, ותשבע רב טוב, אושר ועושר וכבוד בארץ חמדה, ותחת ענותך ובשתך משנה, [על פי ישעיהו סא, ז] על לא דבר, תתענג על רב טוב בארץ אשר ד' אלהינו דורש אותה תמיד, [על פי דברים יא, יב] ארץ חמדה. נחלת ד' לאבותינו מעולם, ונזכה כולנו יחדו לראות אור ישועת ד' על עמו וחבל נחלתו, וראו גויים צדקנו וכל מלכים כבודנו, [על פי ישעיהו סב, ב] במהרה בימינו אמן.

ברגשי כבוד וחבה נעלים ועמוקים מאד,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. מז"ט - מזל טוב
8. לשלו' - לשלום
9. בע"ה - בעזרת השם

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרלז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח טבת תרע"ד - יפו **נמען:** הרב שבתי, שוחט בבויסק

הרב קוק שמח שבניו של הרב שבתי מדפיסים את חידושיו. הרב קוק זוכר את שיחות התורה שלו מימי רבנותו בבויסק, ובמיוחד באגדה, שמעוררת אהבת תורה ויראת שמיים.

עיקרי הדברים

- הדפסת חידושים.
- זיכרונות מבויסק.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ח טבת תרע"ד[4] [כ"ח טבת תרע"ד (1914)]

שלו'[5] וברכת עולמים לכבוד ידי"נ[6] הרב המאוה"ג[7], מלא ברכת ד' בתוי"ר[8], ידיו רב לו [דברים לג, ז] בגבורה של תורה, מו"ה[9] שבתי שליט"א[10] שו"ב[11] דעי"ת[12] מכון לשיבתי מאז ק' בויסק [בויסק שבלטביה, שבה כיהן הרב קוק ברבנות לפני עלייתו] [הרב שבתי, שוחט ובודק בבויסק שבלטביה, שבה כיהן הרב קוק ברבנות בשנים תרנ"ה–תרס"ד] יצי"ו[13], וכל אשר לו, יתברכו ממקור הברכות לאוי"ט[14].

אחדשה"ט[15] באה"ר[16],

שמחני כבוד ידי"נ כת"ר[17] שליט"א, במכתב קדשו מבשר שלומו ושלו'[18] תורתו, ובריך רחמנא דיהבי לן, [ברוך הרחמן שנתנו לנו – על פי לשון התלמוד (ברכות נד)] יפיש חיי אריכי [ירבה חיים ארוכים – לשון ברכה ארמית] וינוב בשיבה טובה דשן ורענן, [על פי תהלים צב, טו: "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו"] לשקוד על דלתי תוה"ק[19], בכח עלומים ורוח נדיבה, כחפץ לבבו מאז.

ומשנה שמחה אשמח מבשורה טובה, כי רצון בניו היקרים שיחיו, להדפיס חלק מחידושי תורתו, אשר ידעתי מה רב חילו לאורייתא, בכל אותן השנים אשר מאת ד' היתה זאת, [בשנות רבנותו של הרב קוק בבויסק] שהייתי עבד לעם ד' בעדת קודש היקרה מקום תחנותו ועבודתו בקודש, וכמה פעמים שובע שמחות שבעתי מצוף דבריו היקרים, שהשמיעני בשיח קודש מענין לענין, פעם בהלכה ופעם באגדה וידענא בידי"נ[20] כת"ר שיהי'[21], שדבריו ימצאו בע"ה[22] חן וחסד בעיני מביני מדע יראי ה' וחושבי שמו, ומישרים יאהבוהו, וביחוד באגדה הלא זה כחו ליראת ד' ועבודתו להעיר ולעורר את האהבה אהבת תורה ויראת שמים. ואפריון אמטי לבנים הנחמדים ["אפריון נמטייה" – דברי שבח מגיעים (בבא מציעא קיט)] שיחיו, אשר נחלת ד' המה, בעד חפצם היקר, לתפארת בנים אבותם, לקיים מילי דאבות [לקיים דברי אבות – לשון חז"ל] בספר חוקה, מדי ישאו צדקה. [על פי תהלים כד, ה: "ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו"] ויתברכו בדברים הנאמרים בימינה של תורה ושמאלה, [על פי משלי ג, טז: "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד"] הגבה למעלה, לשם ולתהילה. והי'[23] זה שלו' מארץ חפץ כנפשו היקרה ונפש ידידו קשור באהבתו ודור"ש[24] תורתו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. שלו' - שלום
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. המאוה"ג - המאור הגדול
8. בתוי"ר - בתורה ויראה
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. שו"ב - שוחט ובודק
12. דעי"ת - דעיר תהילה
13. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
14. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
15. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
16. באה"ר - באהבה רבה
17. כת"ר - כבוד תורתו
18. ושלו' - ושלום
19. תוה"ק - תורתנו הקדושה
20. בידי"נ - בידיד נפשי
21. שיהי' - שיהיה
22. בע"ה - בעזרת השם
23. והי' - והיה
24. ודור"ש - ודורש שלום

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרמא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ראש חודש שבט תרע"ד - יפו **נמען:** זלמן רבינוביץ, קרוב משפחה

תנחומים על פטירת אמו. הרב קוק משבח אותו על שבחר 'אורח ישרים', ומצרף מכתב ברכה לאגודת 'עדת בני ישראל'.

עיקרי הדברים

- תנחומים.
- ברכה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ראש חדש שבט תרע"ד[4]

שארי היקר [קרובי היקר] ונעלה מר זלמן ראבינאוויץ שליט"א[5].

ינחמך השי"ת[6], בנחמת ציון וירושלים, אותך ואת כל משפחתך, שארינו היקרים, על הלקח מאתם צפירת תפארת [עטרת תפארת (ישעיהו כח, ה)] אמך אשת החיל תנצב"ה[7]. מדותיה הטובות וצדקת לבה יהיו לזכרון טוב לצאצאיה, לאוי"ט[8] וברכת ד' בכל הליכות חייהם לאוי"ט.

ואתה חביבי חזק ואמץ. אשריך אשר אורח ישרים סלולה בחרת לך להיות חבר ליראי ד' המישרים ארחותם. יצליחך ד' ותהיה לברכה ולתפארת, תשא ענף ופרי משמח אל' ואנשים לשמחת לבב כל קרוביך אוהביך מצפי אשרך באמת.

הנני מליט בזה מכתב ברכה להאגודה הנכבדה "עדת בני ישראל", אשר לקחו להם למטרה את יסוד התורה והיהדות קדושת ש"ק[9], בזמן ובמקום הדורש כ"כ[10] אימוץ וחיזוק. יצו ד' אתם את הברכה, ותראה יפעתם והדרת תהילתם לחוגים רחבים לקדש שם ד' אלהי ישראל, תורתו ועמו. והי'[11] זה שלו'[12] רב וברכת אהבה וחבת אמת, כנפשך החביבה ונפש שארך דו"ש[13] והצלחתך כה"י[14],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. השי"ת - השם יתברך
7. תנצב"ה - תהא נשמתו צרורה בצרור החיים
8. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
9. ש"ק - שבת קודש
10. כ"כ - כל כך
11. והי' - והיה
12. שלו' - שלום

13. דו"ש - דורש שלום
14. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרמב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ראש חודש שבט תרע"ד - יפו **נמען:** אגודת 'עדת בני ישראל', שיקגו

ברכה לאגודת צעירים בשיקגו שקבעה את שמירת השבת כתנאי לחברות בה. הם יהיו מופת, ויראו 'כי עוד ישראל חי'.

עיקרי הדברים

- שמירת שבת כתנאי.
- מופת לצעירים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ראש חדש שבט תרע"ד[4]

אגודה יקרה וכבודה "עדת בני ישראל" (שיקאגא). [אגודת צעירים שומרי שבת בשיקגו]

הגיעני שמע שמכם הטוב, ומטרתכם הרוממה והקדושה, לעשות חטיבה אחת וקשר אמיץ לחיזוק והרחבת רוח ד' אשר על עמו, שמה בארץ מרחקים. ואבן פינה הראוי לבסס את כל מעשי ידיכם ולשמכם לתפארת נצח בישראל, הוא אשר השכלתם לעשות לשום את קדושת חמדת ימים, יום שבת קודש ושמירתו, לתנאי מוכרח לכל חברי אגודתכם הנכבדה. אשרי חלקכם, חביבים, יהי נועם ד' עליכם וימינו תסעדכם. לברכה ולתפארת תהיו בארץ, וישראל בכם יתפאר. הגדילו פעלכם למופת ואות, האדירו מעשיכם, וישמע קולכם בבואכם אל קודש ד', ומכם יקחו משל ודוגמא הרבה כחות רעננים ספונים עמנו, לצאת לאור החיים, המעשה והמפעל, להראות לעיני כל יושבי תבל, כי עוד ישראל חי, [מתוך השיר "עוד ישראל חי"] וחיה יחיה ברוח ד' אשר עליו, וברכתו תהיה על צאצאיו. לכו בכחכם זה צעירים נלבבים, עלו והצליחו, רוממו קרן ישועה, ומציון ומקודש ישלח לכם ד' עזו ועזרו, ויחד כולנו נראה מהרה את ישועת ד' על עמו ועל חבל נחלתו, גאון יעקב אשר נאהב סלה. [תהלים מז, ה]

ברגשי כבוד וחבת קודש, מהררי קודש,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פעה"ק יפו והמושבות ת"ו

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרפט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ב' סיון תרע"ד - יפו **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

ברכה לשבועות: התורה שבכתב ושבעל פה הן 'תורה אחת'. 'השלום מכוון אל האמת... דיוק של אמת יש בו'. הלכה למשה מסיני גנוזה בכתרים. 'את ה' אלוקיך תירא - לרבות ת"ח', שכבודם כבוד התורה.

עיקרי הדברים

- תורה שבכתב ושבעל פה - אחת.
- השלום - דיוק האמת.
- כבוד ת"ח.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ב' סיון תרע"ד[4]

מחמד לבבי ונועם זיוי, הרב המאוה"ג[5] לממשלת הקודש, באור תורה ונר מצוה ודעת ד' ועזו, מוהרי"מ[6] חרל"פ[7] שליט"א[8] האבד"ק[9] שע"ח [הרב יעקב משה חרל"פ, רב שכונת "שערי חסד" בירושלים] בעיקו"ת[10] ירושת"ו[11], וכל אשר לו לברכה, ושמחת הרגל הקדוש, יום מתן תורתנו אור עולמי עולם וחיי עולם עדי עד לאוי"ט[12].

מניעות על מניעות גורמות לעצור בעד שטף ידידות קודש חבת כת"ר[13] ידי"נ[14] שליט"א במכתבים, למרות מה שהתענגתי זה כמה ממנעמי מכתבי-קדשו. והאחרון עם איזה הערה תלמודית, קשה לי למצוא כעת. יהיו נא דברי הקצרים לשמחת לבבו הטהור ביום החג הקדוש, האדיר בקדושה ברוממות קדשי הקדשים, באור עליון וחסד ד' הגדול לכל עולמיו וכל אשר בהם, ההולך ומאיר בלב יראיו וחושבי שמו, בזיו נהורא מעליא, ואור תורה-שבכתב רבת-התפארת ולבת אש קודש המעטרת של תורה-שבע"פ[15] החיה בנשמתה של האומה כולה, בכל קדשה וגדלה, בכל דורותיה והמון-רבה של הגיונותיה, שכולם קודש-קדשים הם, כולם נעם-ד' מלאים הם, יחדו מתמזגים במזיגה נעימה מלאה חן ויקר כל חמדה, ברז-המחשבה, שישראל עלה בו מראשן מקדמי עולם. תורתו של רע"ק[16] מקושרת בקשרי הכתרים של האותיות, [מנחות כט] ופליג את"ק[17] דספרא דאמר תורה שבע"פ ותושב"כ[18] הן שתי תורות, כי"א[19] הכל תורה אחת. השלו'[20] מכוון אל האמת, לא ויתור של אמת כי"א דיוק של אמת יש בו, והצדק היונק מהשלו'[21] בשפעו הגלוי-מטל השמים אשר לאמת העליונה הוא שותה, והלכה-למשה-מסיני לא בפני-עצמה נתנה כי"א בכתרים היא גנוזה, ב"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", [תהלים צז, יא] שמחת הבכורים, היתר-החדש שבמקדש, החמץ הנתן לד' לכהן בתנופת-קודש.

"אשרי נוצרי עדותיו [תהלים קיט, ב] בכל לב ידרשותו"", ו"את ד"א תיראו - לרבות ת"ח", [פסחים כב] שחקר כבודם כבוד הוא התורה עצמה, שמבהקת כעצם השמים לטוהר, והשמים מספרים כבוד-אל, כספיר ויהלום.

בברכה שלמה וחבה נעימה, בחדוה עליונה וגילת-קודש בגבורה ועז,

ידי"ע

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. המאוה"ג - המאור הגדול
6. מוהרי"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, מ (למשל: יעקב + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
7. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. האבד"ק - האב בית דין קהילת
10. בעיקו"ת - בעיר קודשנו ותפארתנו
11. ירושת"ו - ירושלים תבנה ותכונן
12. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
13. כת"ר - כבוד תורתו
14. ידי"נ - ידיד נפשי
15. שבע"פ - שבעל פה
16. רע"ק - רבי עקיבא
17. את"ק - אתנא קמא
18. ותושב"כ - ותורה שבכתב
19. כ"א - כי אם
20. השלו' - השלום
21. מהשלו' - מהשלום

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשלט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' תשרי תרע"ו - סנט גאלן **נמען:** הרב זלמן פינס

ברכת שנה טובה. 'הגרזנים והמשורים' של המלחמה הם רק כלים ביד ה', ש'חסדיו... עטופים במעטה נקמה'.

עיקרי הדברים

- ברכת שנה טובה.
- המלחמה - כלים ביד ה'.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1], ה' תשרי עתו"ר[2]. [ה' בתשרי תרע"ו (1915), בימי מלחמת העולם הראשונה. הרב קוק שהה אז בשווייץ, שבה נתקע כשפרצה המלחמה]

שלו'[3] וברכת השנים גמח"ט[4] לכבוד ידי"נ[5] חביבי הרב המאוה"ג[6] אוצר תורה ותעודה הגביר המרומם לשם ולתפארת מו"ה[7] זלמן פינס [הרב שלמה זלמן פינס, למדן ומחבר ספרים, שהיגר בימי המלחמה לציריך, ושם פעל בענייני הציבור] שליט"א[8], וכב"ב[9] היקרים כולם יתברכו בכט"ס[10] בספר חיים טובים לאו"י[11] יוחקו, יה"ו שלום בחילם שלוה באהליהם. [על פי תהלים קכב, ז: "יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך"] חטיבה מול חטיבה [על פי ברכות ו: "אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם"] באהבה נאמנה אביא את ברכותי ממקור לב מלא אהבה והגות כבוד רב לכתר"ה[12] ידי"נ מר שליט"א, שהוא תמיד על לוח לבי כחותם. [על פי משלי ג, ג ("כתבם על לוח לבך") ושיר השירים ח, ו ("שימני כחותם על לבך")] יתן ד' צור כל העולמים ב"ה[13] שתהא השנה הזאת הבעל"ט[14] שנה שנראה בה אותם צמחי הישועה, שמצמיח הישועות ב"ה זורע ברב צדקות ע"י[15] כל העלילות השונות אשר לו נתנם, כי הוא ב"ה בעל מלחמות, [על פי ברכת "לא-ל ברוך" שבתפילת שחרית: "בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות". המלחמה הגדולה אף היא בכלל מעשי ה', שמצמיח מתוכה ישועה] והגרזנים והמשורים הרבים, [על פי ישעיהו י', טו: "היתפאר הגרזן על החצב בו, אם יתגדל המשור על מניפו". המעצמות הלוחמות הן רק כלים בידי ה'] אשר אולי הם חושבים שידם היא העושה, ישיבו אל לבם, בהגלות אור ישועה, כי רק כלים הם נדחפים מיד החוצב והמניף, אשר מאד עמקו מחשבותיו, ואין קץ לחסדיו הנאמנים גם בהיותם עטופים במעטה נקמה נאפדת קנאה. [על פי ישעיהו נט, יז: "וילבש בגדי נקם תלבשת, ויעט כמעיל קנאה"] והננו מיחלים לחסדו כי ישיב את שבות עמו ואסירי התקוה ישיב לבצרון, [על פי זכריה ט, יב: "שובו לבצרון אסירי התקוה"] וירומם קרן דורשיו וחושבי שמו, ובאור שלומו יגונן על עמו ועולמו. והי'[16] זה שלו' וגמח"ט[17] ושמחת הרגלים [חג הסוכות, הבא אחרי ימי התשובה] ברב עז ודיצה, כנה"ר[18] ונפש ידי"ע[19] קשור באהבתו דורש"ת[20] מצפה לתשועה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. עתו"ר - השנה תרע"ו (1915/1916) - בצירוף אותיות
3. שלו' - שלום

4. גמח"ט - גמר חתימה טובה
5. ידי"נ - ידיד נפשי
6. המאוה"ג - המאור הגדול
7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. וכב"ב - וכל בני ביתו
10. בכט"ס - בכל טוב סלה
11. לאו"י - לאורך ימים
12. לכתר"ה - לכבוד תורתו רום הדרתו
13. ב"ה - ברוך השם
14. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
15. ע"י - על ידי
16. והי' - והיה
17. וגמח"ט - וגמר חתימה טובה
18. כנה"ר - כנפשו הרמה
19. ידי"ע - ידידו עוז
20. דורש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשסב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"א שבט תרע"ו **נמען:** ד"ר זאב יעבץ

תודה על ברכתו. תקווה לעבודה פורייה בזמן העיכוב בגולה, 'שכם אחד עם מבחר כוחות העובדים'.

עיקרי הדברים

- תודה.
- תקווה לעבודה משותפת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"א שבט תרע"ו[2].

שלו, רב לכבוד ידידי הרב החכם המרומם מבחירי יחידי סגולתנו מו"ה[3] זאב יעבץ [זאב יעבץ, היסטוריון ומחנך; ראו (כרך ב', אגרת תרעד)] שליט"א[4]. אחדשה"ט[5] בידידות פנימית והגות יקר רב.

תודתי מעומק לב נתונה להדרת כבוד חביבי מר נ"י[6] על דברי ברכותיו הנאמנים, והנני בתשוקת נפש מיחל לשעת הכושר לחדות בשמחה את פני הדרת מעלתו, בנועם נפשו הנלבבה והעדינה. יואל ד' ויפתחו מהרה השערים הננעלים, ונזכה לשוב אל הקודש, לעבוד עבודת עם ד' על אדמת קדשו, ובמשך זמן עכובנו בגולה יאר פניו אלינו לברכנו בעבודה פוריה, לשם ד' ועם נחלתו, שכם אחד עם מבחרי כחות העובדים הנאמנים על שדי עבודתנו האצילית והמעשית. והנני בזה ידידו הנאמן מוקיר בכל לב את שמו הטוב ואת מפעליו הברוכים, המצפה לתשועה קרובה,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרע"ו - השנה תרע"ו (1915/1916)
3. מו"ה - מורנו הרב
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
6. נ"י - נרו יאיר

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשסט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש חודש אייר תרע"ו - לונדון **נמען:** ד"ר זאב יעבץ

תודה על ספרו (תולדות ישראל, חלק ט), וברכה להמשך מפעליו הספרותיים.

עיקרי הדברים

- תודה על הספר.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1], ער"ח[2] אייר תרע"ו[3], לונדון.

לכבוד אהובי ורב חביבי, הרב הגדול בישראל לתורה ולתעודה, כליל תפארת כל חמדה, מו"ה[4] זאב יעבץ שליט"א[5], שלו'[6] וברכת תודה, אורו עיני מקרני זוהר תשורתו היקרה, ספרי דמר ת"י ח"ו[7], [ספרו של יעבץ "תולדות ישראל", חלק ו] ובכל לב אברכהו באהבה. יאריך השי"ת[8] ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ויזכה להגדיל ולהאדיר מפעלי ספרותו, לשמחת לב כל עדיני רוח בעם ד' ההוגים לו רחשי ברכה בכבוד ויקר, והנני ג"א[9] נטפל לענות כנגד המברכים. ד' עמך גבור החיל.

ידי"ע,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. ער"ח - ערב ראש חודש
3. תרע"ו - השנה תרע"ו (1915/1916)
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. שלו' - שלום
7. ח"ו - חס ושלום
8. השי"ת - השם יתברך
9. ג"א - גם אני / גם אנו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח"י תמוז תרע"ו **נמען:** ד"ר זאב יעבץ

תודה. הקונטרס נמצא בשלמות בחוברות. עניין דירת הקיץ עוד לא הוחלט, כי 'צרות הכלל משכחות את הפרטיים'.

עיקרי הדברים

- תודה.
- צרות הכלל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ח"י[2] תמוז תרע"ו[3], רב שלו'[4] לכבוד רב רחימאי הרב המאור הגדול לממשלת התורה והתעודה בישראל מר זאב יעבץ [ראו (כרך ג', אגרת תשסט)] שליט"א[5], וכא"ל[6] לברכה.

תודתי נתונה לכבוד מר שליט"א על דבריו האהובים במכתבו, וצר לי על שהטרחתיו על מגן ע"ד[7] הקונטרס, שבאמת נמצא הכל בשלימות בחוברות בהצמדן יחד.

ע"ד דירת הקיץ, עדיין הדבר תלוי ברפיון. צרות הכלל של הזמן משכחות את הענינים הפרטיים. ולדי' הישועה, לרומם קרן לעמו ולשלח רוחה מבין המצרים. ברגשי ידידות ועתרת ברכה וכבוד רב,

ידי"ע,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. ח"י - שמונה עשרה (18)
3. תרע"ו - השנה תרע"ו (1915/1916)
4. שלו' - שלום
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. ע"ד - על דבר

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשפט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' מרחשוון תרע"ז - לונדון **נמען:** הרב זאב וולף רוגוזניצקי

התנצלות על העיכוב. הנדודים נחוצים כדי 'לפזר ניצוצי אורה', ו'אוירא דארץ ישראל' מתפשט בגולה דרך בני ציון שהתפזרו. על הר"ן בראש פסחים: ביטול חמץ הוא מטעם הפקר, כפי שמוכיח ממשל 'סופי תאנים', ולכן הר"ן חידש שחמץ, שאינו ברשותו, דומה לדברים שאינם חשובים. אין צורך בכתב סמיכה - 'תורתו מכרזת עליו'.

עיקרי הדברים

- הנדודים מפיצים אור.
- ביטול חמץ - הפקר.
- תורתו מכרזת עליו.

נוסח האגרת עם ביאור

בעזה"י[1], ו' מ"ח[2] עזר"ת[3].

שלו'[4] רב לכבוד ידידי חביבי הרב הגדול בתורה ויראת ד' טהורה חו"ב[5] סוע"ה[6] מוהר"ר[7] זאב וואלף ראגאזניצקי שליט"א[8], זה מזמן זמנים שקבלתי את מכתביו, ובכל פעם הודחתי מטרדה לטרדה, וכמה וכמה חובות של מכתבים לאוהבים קרובים ברוח ונפש הופלגו לעתים מרוחקים, ואקוה שכולם יסלחו בטוב לבבם ועמהם יסלחני ג"כ[9] ידידי כת"ר[10], אשר אהבתו חרותה על לוח לבי.

והנה גם כעת, אשר נתעוררתי לכתוב לידידי, מוכרחני לקצר בדברים. והנני בא לחזק את רוחו הנעלה, כי יוסיף עוז ותעצומות בתורה יראת ד' וחכמת לב, ולמרחוק נשא דענו ולפועלנו ב"ה[11] נתן צדק, ונקוה כי גם המאורעות הקשים, אשר באו על העולם כולו בכלל ועל עם ד' בפרט ועל ארצנו הקדושה ובניו בפרטי פרטיות, וכל הגלות והפיזור שאנו נתונים בו, הכל הוא עצות עמוקות מתמים דעים ב"ה, לטובתנו הפרטית ולטובת הכלל כולו. הנדודים הללו ודאי נחוצים ודרושים הם לפזר ניצוצי אורה מטל החיים המכונס למקומות שונים, ע"י[12] כמה וכמה נושאים, כל חד וחד לפי מעלתו ותעודתו בחיי המעשה וחיי הרוח. אוירא דארץ ישראל ביחוד הולך הוא הלוך והתפשט במלוא התפוצות של הגולה, ורחשי לב עמוקים ונשיאת עין למקום בית חיינו ברוח טהור ורוממות קדושה הולכים ומתפשטים ע"י בני ציון היקרים, אשר נפזרו למרחקי ארץ. ובשוב ד' שבות עמו ובהגלות אור ישועה, וחסד ד' יאמצנו לשוב אל ארץ חמדה, תקיף חמדת הקודש עוד המון גדול של רבבות אלפי ישראל. והתוכן של תשוקת הקודש גם הוא הולך ומתעלה, במסתרי הנשמה הוא מזדקק, מתחזק ומתאמץ, ורקמת הכנת אור גאולה וישועה כללית ופרטית הולכת ומתרקמת.

ונקוה לד' כי טוב כי לעולם חסדו ודברו יקום לעולם, כי ד' דבר טוב על ישראל, ובאורו נראה אור, וירום קרן לעמו, בב"א[13]. ועד"ת[14] מה שהעיר כת"ר ע"ד[15] הר"ן[16] ריש פסחים, [פירוש הר"ן על הרי"ף בתחילת מסכת פסחים, הסובר שביטול חמץ מועיל מדין הפקר] לא ידעתי מאי קשיא ליה, דודאי הר"ן מסביר את ענין הביטול

שהוא מצד הפקר אליבא דכל השיטות, בין לרש"י[17] בין לתוספות, ומביא שפיר ראי'[18] דיש יחש להביטול עם הפקר, משום דהסוגיא דהבודק צריך שיבטל אומרת דפירורים מדלא חשיבי בטלי ממילא, והכונה שהם הפקר ממילא מתוך שאין מקפידים עליהם.

אלא שהייתי יכול לטעות ולומר שהכונה של בטלי דפירורים אינה משום הפקר אלא משום שאינם חשובים להיות אוכל, ומשו"ה[19] בטל מעליהם דין חמץ עכ"פ[20] לגבי בל יראה, והוי דוגמא דכופת שאור שיחדה לישיבה בטלה, דלקמן ד' מ"ה ע"ב[21], [פסחים מה: גוש שאור שייחדו לשבת עליו, כבר אינו נחשב מאכל] דלאו מתורת ביטול של הפקר הוא אלא מתורת אוכל ונעשה כעפר ומעשה עץ בעלמא, ועי' תוס'[22] שם ד"ה[23] כופת, וכ"ה באמת דעת הכלבו בהסברת הביטול של חמץ בכלל. והר"ן[24] נאיד מסברא זו, מהא דמייתי גמרא ע"ז[25] הא דסופי תאנים דתלי בבעה"ב[26] מקפיד או אין בעה"ב[27] מקפיד עליהן, דהוא ודאי ענין השייך להפקר ולא לביטול מתורת אוכל, ש"מ דכל ענין הביטול דחמץ הוא מטעם הפקר. ומשום דקשיא ליה הא דלא מצינו הפקר שמועיל בלשון זה, שהאומר נכסי יהיו בטלים אינם הפקר, ואע"ג[28] דיש הפקר סתמי במקום שאין בעה"ב מקפיד עליהן, היינו בנכסים שאינם חשובים, שהרבה בנ"א[29] לפעמים מפקירים אותם, כהא דסופי תאנים, שהם נעזבים לכל הרוצה לזכות בהן, ולא משכחת בהו שלא יהיו הפקר, רק אם יש צורך לשמר את השדה בלא"ה[30] מפני פירות חשובים אז תלוי הדבר בקפידא דבעה"ב[31], ואם אינו מקפיד עליהן אז מסולקת היא הזכיה של הבעה"ב[32], שבאה רק מפני שמירת השדה שמפני הענבים, אבל דבר חשוב כגלוסקא יפה ודאי אין מועיל העדר הקפידא לבד שבלשון ביטול לשוויה הפקר.

ומשו"ה הוצרך הר"ן לחדש את סברתו שבצירוף מה שבאמת חמץ אינו ברשותו ש"א, רק שעשאן הכתוב כאילו הם ברשותו, נעשו ע"ז[33] במדריגה אחת עם דברים שאינם חשובים, כסופי תאנים בקירוב שיש בהם צד הפקר וצד זכיה, וסגי להו להיות בכלל הפקר בלשון ביטול בעלמא, ומיהו לשון ביטול צריך מפני שסו"ס[34] החמץ הוא דבר החשוב מצד עצמו.

ומה שהעיר כת"ר מדוע לא הביאו כלל מסוגיא דסופי תאנים להכריע בין הרמב"ם[35] והטור בפלוגתא דאבידה מדעת, [מחלוקת הפוסקים אם המאבד חפץ ביודעין ("אבידה מדעת") הפקיר אותו, או שהמוצא רק פטור מהשבתו] אי הויא הפקר בסתמא, או שרק מהשבת אבידה יצאה, ג"כ אין שייך לענין כ"כ[36], כמש"כ[37] דסופי תאנים ענינם מוכיח עליהם שהם מופקרים תמיד, שהרי לא נסתפק אדם מעולם על סופי תאנים עצמם אם הם הפקר אם לאו, בזמן שאין שם שמירה, ולא חלקו בסופי תאנים כ"א[38] כשמשמר שדה מפני ענבים, שאז יש הבדל בין בעה"ב מקפיד עליהם לאין בעה"ב מקפיד עליהם, אבל אם איננו משמר את שדהו, משום איזה דבר חשוב, הם מסתמן הפקר, ובדבר שדעתן של בני אדם כולם להשוותם הפקר לא נחלק אדם בעולם שא"צ[39] הפקר מפורש, וע"כ[40] אין ללמד מזה על המחלוקת לענין אבידה מדעת, שאינה עסוקה כ"א בדבר שמסתמא אינו הפקר אצל כל אדם, ולא שזה היחיד עשה פעולה שגילה בה שהיא אצלו אבידה מדעת, שע"ז[41] יש להסתפק אם כבר נעשה ע"ז הפקר או דילמא אינה הפקר כ"א המוצאה פטור מדין השבת אבידה. וצדקו דברי הנתיבות, ["נתיבות המשפט" לרבי יעקב מליסא, על חושן משפט] דל"ה יאוש גמור בזרק כלי מראש הגג, [בבא קמא כו: הזורק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו] דאכתי אפשר בהצלה, וכיון שהכלי מצד

עצמו אינו דבר שבנ"א[42] מפקירים אותו, צריך הפקר מפורש, וכל שיש איזה אמתלא רחוקה לומר שאינה אצלו אפילו בגדר אבידה מדעת הרי היא ברשותו, וכל המזיק חייב בתשלומין, ול"ד לסופי תאנים שמסתמן הפקר הן, אלא שהשמירה של הענבים עשאתן מוצאים מכלל הפקר, ומשו"ה די בידיעה בעלמא שאין בעה"ב מקפיד עליהן.

וגדולה מזו מצינו בשלהי בב"ק[43] [בבא קמא קיט] בברייתא מפסגי אילנות מפסגי גפנים מנקפי היגי מנכשי זרעים ועודרי ירקות בזמן שבעה"ב[44] מקפיד עליהם יש בהם משום גזל, אין בעה"ב מקפיד עליהם הרי אלו שלו, והתם אין שייך לומר שמצד עצמן הם הפקר, כההיא דסופי תאנים, שלא מצינו שיש בהם קפידא כ"א בזמן שגילה דעתו בשמירתו את השדה, אלא שאין זו גילוי דעת שלם, מפני שכל שמירת השדה היא רק מפני הענבים, אבל כיון שמ"מ[45] הם משתמרים עי"ז ממילא די בקפידת בעה"ב להוציאם מכלל הפקר, אבל בהנך דתנינן בברייתא דב"ק[46] כל המין תלוי רק בקפידא דבעה"ב, וש"מ דלא בעינן הפקר גמור.

והי'[47] מזה לכאורה ראי' לשיטת הסוברים דאבידה מדעת הוי הפקר גמור, ול"ב שיפקיר מפורש, אבל באמת אין מזה ראי', משום דע"כ[48] לא פליגי באבידה מדעת כ"א בדבר שהוא מוחזק בכללות שודאי בנ"א מקפידים עליו, ורק פרט אחד יוצא מן הכלל, אע"פ[49] שעשה אותו לאבידה מדעת, ואינו מקפיד על שמירתו, מהני זה רק שלא להתחייב להשיב אותו בכלל השבת אבידה, אבל אין ראי' שכבר הפקירו לגמרי להסוברים דאבידה מדעת אינו הפקר, אבל דברים כאלה שישנם כמה בני אדם שאינם מקפידים, אע"פ שנמצאים ג"כ מקפידים, זה די בגילוי דעתא בעלמא, שאם אין בעה"ב מקפיד עליהם כבר יודעים אנו שהוא מכלל אותם הרבים שאינם מקפידים, והוי בכלל דברים שבלב כל אדם, [בדרך כלל "דברים שבלב אינם דברים" (קידושין מט), אבל דבר שבלב כל אדם נחשב כאילו נאמר בפירוש] שדינם כאילו הם דברים שבפה, והוי כאילו הפקיר אותם בפירוש.

והנה לפי הגירסא שלנו בגמ'[50] יש לפקפק קצת בענין זה, אם אנו צריכים להכניסו בכלל הפקר סתמי, מפני שלפנינו איתא בזמן שאין בעה"ב מקפיד עליהן הרי אלו שלו, דמשמע שהם של הפועל, ולא שהם הפקר בעלמא, ולפי"ז[51] י"ל[52] שלעולם אין יוצא מכלל קנין היחיד, להיות הפקר, כ"א ע"י הפקר מפורש, כשיטת הסוברים דאבידה מדעת ל"ה הפקר, ונאמר עוד דאין לחלק בין דברים שכל אדם מקפידים עליהם לדברים שנמצאים מקפידים עליהם ונמצאים ג"כ שאינם מקפידים, ובסופי תאנים טעמא רבא איכא בהו, משום שמסתמן הפקר הם אצל כל אדם, כמו שהוכחנו לעיל מדלא משכח תנא אופן שיהי'[53] תלוי בקפידת בעה"ב, להיות בהם משום גזל, כ"א אם משמר שדהו עכ"פ מצד איזה דבר, אבל כשאינו משמר כלל הרי הם סתמן בכלל הפקר לכל בני אדם, ודמי לכשות וחזיז, שאין בהם משום גזל, בסתם, זולת באתרי דקפדי, אבל בסתמא אין בהם משום גזל, וי"ל[54] דדוקא באתרא יוכל לצאת מכלל הפקר, להיות בו משום גזל, אם כל בני האתרא קפדי, אבל איש יחידי לא יוכל כלל להקפיד ובטלה דעתו אצל כל אדם, וכדמחלקינן בזה בשבת קמ"ד ב', [שבת קמד] אבל דבר שמסתמא אינו בכלל הפקר, כ"א שישנם מקפידים ואינם מקפידים, יש לומר דל"מ[55] אם בעה"ב אינו מקפיד להוציאו מכלל איסור גזל להתירו לכל אדם, רק לגבי פועל שאני, דנחשב כפסיקת מקח שכרו, בזמן שאין בעה"ב מקפיד דמי כאילו התנה

עמו שזהו בכלל שכרו, כיון שמסתמא יודע הפועל שאין בעה"ב מקפיד, ואדעתא דהכי נשכר לו, וכאילו התנה עמו מפורש שיתן לו בשכרו גם מה שיצא ע"י הניכוש והניקוף.

אמנם לפי הגירסא של התוספתא, שהוא בזמן שאין בעה"ב מקפיד עליהן מותרין משום גזל, משמע דלאו דוקא להפועל הם שלו, שהפועל יכול לזכות בהן מן ההפקר, יהי'[56] מוכרח כמש"כ דגם דבר המוכרע לכאן ולכאן, וישנם בנ"א מקפידים וישנם שאינם מקפידים, די אליבא דכו"ע[57] בגילוי דעתא ובידיעה בעלמא, שאין בעה"ב מקפיד עליהם, וכי קאמרינן להחמיר באבידה מדעת, שלא יהי' הפקר עד שיפקיר מפורש, הוא רק בדבר שהכל בסתם מקפידים עליו, ורק איש יחידי עשה אותו לאבידה, שלדעת המחמירים בזה צריך דוקא הפקר מפורש. והי' ראוי להאריך בענין זה, אבל הטרדות הן מעכבות.

וע"ד[58] כתב הסמיכה של כת"ר, שנאבד מת"י, [תעודת ההסמכה לרבנות של הנמען אבדה, והוא ביקש מהרב קוק תעודה חדשה או המלצה] תמיהני אם גברא רבא ויקירא ככת"ר[59], במקום שכבר התודע שם לרבני וגדולי המקום, צריך הוא לתעודות המעידות עליו. אקוה שתורתו מכרזת עליו וימצאו בעזה"י יראי ד' ואוהבי תורתו, אשר יושיבוהו על גפי מרומי קרת, כאשר יאתה לו לפי גודל מעלת תורתו ויראתו. והי' זה שלו' וברכה באה"ר[60], כנה"ר[61] ונפש ידינ"ע[62] דוש"ת[63] מצפה לתשועת ד' לשוב לבצרון לארץ חמדה אשר בה כל מעיני סלה,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. בעזה"י - בעזרת השם יתברך
2. מ"ח - מרחשון
3. עזר"ת - השנה תרע"ז (1916/1917) - כתובה במילה "עזרת"
4. שלו' - שלום
5. חו"ב - חריף ובקי
6. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
7. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. ג"כ - גם כן
10. כת"ר - כבוד תורתו
11. ב"ה - ברוך השם
12. ע"י - על ידי
13. בב"א - במהרה בימינו אמן
14. ועד"ת - ועל דבר תורה
15. ע"ד - על דבר
16. הר"ן - רבנו נסים
17. לרש"י - לרבי שלמה יצחקי
18. ראי' - ראיה
19. ומשו"ה - ומשום הכי
20. עכ"פ - על כל פנים
21. ע"ב - עמוד ב
22. תוס' - תוספות
23. ד"ה - דיבור המתחיל

24. והר"ן - ורבנו נסים
25. ע"ז - על זה
26. בבעה"ב - בבעלי הבתים
27. בעה"ב - בעלי הבתים
28. ואע"ג - ואף על גב
29. בנ"א - בני אדם
30. בלא"ה - בלאו הכי (בלאו הכי, ממילא)
31. דבעה"ב - דבעלי הבתים
32. הבעה"ב - הבעלי הבתים
33. עי"ז - על ידי זה
34. שסו"ס - שסוף סוף
35. הרמב"ם - רבי משה בן מימון
36. כ"כ - כל כך
37. כמש"כ - כמו שכתב
38. כ"א - כי אם
39. שא"צ - שאין צריך
40. וע"כ - ועל כן
41. שע"ז - שעל זה
42. שבנ"א - שבני אדם
43. בב"ק - בבבא קמא
44. שבעה"ב - שבעלי הבתים
45. שמ"מ - שמכל מקום
46. דב"ק - דבבא קמא
47. והי' - והיה
48. דע"כ - דעל כרחך
49. אע"פ - אף על פי
50. בגמ' - בגמרא
51. ולפ"ז - ולפי זה
52. י"ל - יש לומר
53. שיהי' - שיהיה
54. וי"ל - ויש לומר
55. דל"מ - דלא מבעיא
56. יהי' - יהיה
57. דכו"ע - דכולי עלמא (שהכל מסכימים)
58. וע"ד - ועל דבר
59. ככת"ר - ככבוד תורתו
60. באה"ר - באהבה רבה
61. כנה"ר - כנפשו הרמה
62. ידינ"ע - ידיד נפשי עוז
63. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' אדר תרע"ז - לונדון **נמען:** ד"ר זאב יעבץ

הרב קוק שולח לו את 'ריש מילין' לאות הוקרה ותודה על ספריו.

עיקרי הדברים

- משלוח 'ריש מילין'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] ה' אדר עזר"ת[2], לונדון.

כבוד מר ידידי הרב המאור הגדול לממשלת התורה והחכמה בישראל, תייר גדול לתולדותינו, נפש ברכה מלאה אור דעת ויראת ד' טהורה מו"ה[3] זאב יעבץ [ראו (כרך ג', אגרת תשסט)] שליט"א[4], אחדשה"ט[5] באה"ר[6].

זה איזה שבועות שהוצאתי לאור מחברת קטנה בשם ראש מילין, [ראו (כרך ג', אגרת תתד)] ואחשוב לי לחובה קדושה ולכבוד אצילי להושיטה ליד כת"ר[7] אהובי, לאות אהבה והוקרה נאמנה, ואחד אחוז משילום התודה על קורת הרוח שהנני מוצא תמיד בספריו היקרים הגדולים והנכבדים. (עד כה לא ידעתי את האדרעססה של כת"ר). מאושר אהי'[8] להודע שמצב הבריאות הגופני, וממילא גם הרוחני, של הדרת כבוד ידידי, הוא במעמד רצוי. ואחתום בברכה ואה"ר[9], ינוב בשיבה לאוי"ט[10] כנה"ר[11] ונפש ידי"ע[12] דוש"ת[13] בלונ"ח[14],

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עזר"ת - השנה תרע"ז (1916/1917) - כתובה במילה "עזרת"
3. מו"ה - מורנו הרב
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
6. באה"ר - באהבה רבה
7. כת"ר - כבוד תורתו
8. אהי' - אהיה
9. ואה"ר - ואהבה רבה
10. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
11. כנה"ר - כנפשו הרמה
12. ידי"ע - ידידו עוז
13. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
14. בלונ"ח - בלנחמת ציון

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתמז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרע"ח) - לונדון **נמען:** הסכמה ל'מעשי למלך' של הרב מרדכי צבי שוורץ

שבח לחיבור דרושים ושירים על הפסוק 'בכל דרכיך דעהו', 'פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה'.

עיקרי הדברים

- הסכמה ל'מעשי למלך'.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1] (תרע"ח[2]).

ישמח לב מבקשי ד', בעת רצון אשר אור הקודש יזהיר ויתנוצץ ברוח טהרה ממרומים, לקראת דברי חפץ מכתמים ושירים, אשר בקודש יסודתם, אשר הגה לב תמים של כבוד ידידי הרב הגאון אוצר חכמה ויראה טהורה מו"ה[3] מרדכי צבי שווארץ [ראו (כרך ג', אגרת תשצג)] שליט"א[4], בשם "מעשי למלך", ערוכים ושמורים על קוטב יסוד היסודות פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה, בכל דרכיך דעהו. [ברכות סג; משלי ג, ו] אמינא לפעלא טבא ישר, ונועם ד' יהיה על כל מוקירי ומחבבי אמרי קודש, המיוסדים בספירי קדושת הרעיון ורגשי אמונת אומן. כנפשם ונפש חותם בברכה,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. תרע"ח - השנה תרע"ח (1917/1918)
3. מו"ה - מורנו הרב
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתנא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג מרחשוון תרע"ח - לונדון **נמען:** הלורד ליונל וולטר רוטשילד

ברכה על 'הצהרת בלפור', שרוטשילד היה 'הציר המבשר' שלה: 'הסכמתה העדינה של ממשלת בריטניה... להשיב לנו את ארץ אבותינו'. הרב קוק מאחל שיראה את מלוא התגשמותה. לבריטניה נפל הגורל 'להיות הראשונה בעבודת הקודש' של בניין העם בארצו.

עיקרי הדברים

- ברכה על הצהרת בלפור.
- זכות בריטניה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] כ"ג מרחשון תרע"ח[2].

ברכה מציון ומקודש להאדון המרומם לארד ראטשילד [הלורד וולטר רוטשילד, שאליו הופנתה הצהרת בלפור] נ"י[3], שלו'[4] רב אדוני הנעלה, מרוב רגשי שמחתי על הסכמתה העדינה של ממשלת בריטניה, ירום הודה, על הגשמת תקותנו הלאומית, להשיב לנו את ארץ אבותינו אשר זכית אתה אדון יקר להיות הציר המבשר את הבשורה הטובה הזאת, אשר קבלת מאת הדרת המיניסתר הפנימי מר באלפאר. [הצהרת בלפור, ב' בנובמבר 1917 (ט"ז בחשון תרע"ח), נשלחה כמכתב משר החוץ הבריטי ארתור ג'יימס בלפור ללורד רוטשילד]

הנני לברך את כבודו מעומק לבבי בברכה נאמנה, שתחזקנה ידיו בעבודת הקודש של בנין עמנו על ארץ חמדתנו. והזכות הגדול הזה של בשורת ראשית הצעד של צמיחת קרן ישועת ישראל, יעמד לו לראות בקרוב את משאת נפשנו בהתמלאותה בכל כבודה והדרה, כי יושע יהודה וישראל ישכן לבטח על ארצו, ושבט אשור שבט מלכותנו [על פי תהלים מה, ז: "שבט מישר שבט מלכותך"] יהיה מעוז ומחסה לשלו'[5] עולמים לכל העמים, כדבר ד' הנאמן ביד נביאיו הקדושים, ולתפארת נצח לדורות עולם, לממלכת בריטניה, הגדולה והנאורה, אשר משמים נפל עליה הגורל, להיות הראשונה בעבודת הקודש הזאת של בנין גוי קדוש על אדמת הקודש.

ברגשי כבוד מאד כבירים, ובצפיית ישועה קרובה לגוי קו-קו ומבוסה, אשר בזאו נהרים ארצו. [ישעיהו יח, ב]

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרע"ח - השנה תרע"ח (1917/1918)
3. נ"י - נרו יאיר
4. שלו' - שלום
5. לשלו' - לשלום

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתנד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרע"ח) **נמען:** ל' א' פלק, פלימות

תודה וברכה לו ולבני 'הגדוד העברי' - 'נושאי דגל ראשית צמיחת ישועתנו'.

עיקרי הדברים

- ברכה לגדוד העברי.

נוסח האגרת עם ביאור

(אל הר' ל' א' פלק, פלימוט) [הרב לייב פאלק, רבה הצבאי של הגדוד העברי, בפלימות' שבאנגליה]

ב"ה[1], תודה וברכה לך יקירי על ברכתך הנאמנה, ולכל אחינו בני הגדוד, [הגדודים העבריים בצבא הבריטי] נושאי דגל ראשית צמיחת ישועתנו. צור ישראל יברכם בעז וחיל, ויחד נזכה לראות בישע עמנו, בתשועת אמת וגאולה שלמה, בכל הודה והדרה.

ידידך הנאמן דורש אשרך כה"י[2],

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז אדר תרע"ח - לונדון **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

'עוד לא פותח הסמדר, אבל עומד הוא להיפתח'. מתוך 'דכאות ארץ העמים' הרב קוק מתעודד מאור ארץ החיים. חפצו לרומם את 'דגל ירושלים' ולאגד את כל יראי ה' וחושבי שמו. הרב קוק מבקש לדעת על בריאותו של הרב חרל"פ.

עיקרי הדברים

- הסמדר עומד להיפתח.
- 'דגל ירושלים'.
- שאלה לבריאות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ט"ז אדר תרע"ח[2].

עזר מקודש, וסעד מציון יבא ויערב לכבוד אהובי מחמד נועמי הרב הגאון, אוצר סגולת קודש, כליל פאר טהרת אמת מוהרי"מ[3] חרל"פ[4] [הרב יעקב משה חרל"פ] שליט"א[5], וכא"ל[6] בכלל ובפרט, חיים שלו'[7] וברכה עדי עד.

אחדשה"ט[8] באה"ר[9] ונאמנה.

עוד לא פותח הסמדר, [על פי שיר השירים ז, יג] אבל עומד הוא להפתח. ואם הרמונים לא הנצו עדנה, אבל שטפי זרמי חיים הנה באים ונוהרים להניץ נץ קודש קדשים, וזוהר מכתבי קדשיו, הופיעו לעיני והקשבתי בהם רב קשב, ודיוקן חביבות קדשו נגד עיני מאיר הוא בהוד תפארתו, וממעמקי הגלות, ומדכאות ארץ העמים, מערפלי טומאת גושה ואוירה, הנני מתעודד לנוגה ברק אור החיים המופיע מארצות החיים לעורר רחמים רבים, בצפיית ישועה, לשיבת שבותינו למרום הר קדשו, לצאת ברכוש גדול מתוך המאפליה לאור אורים, ומעלת חביב לבי כתר"ה[10] ירומם אף ינשא, בעז שמחת גילת אל, אלהי אמת, ושיחת קודש של תפילת ישרים במקום קדוש משכני עליון תוסיף עלינו נהרה, לשמע קול מבשר ואומר חוסן ישועות חכמת ודעת קדושים, ופלגים ישטפו, ונהרים רחבי ידים ישאו קול דכים, לשגב ישע כל נדכאי רוח, הנה זה עומד אחר כתלנו. [שיר השירים ב, ט]

והנה אמיץ ואדיר הוא חפץ לבבי ומגמת פני לרומם את דגל ירושלים, [ראו (כרך ג', אגרת תתע)] לאגד את כל יראי ד' וחושבי שמו, לאהבת חמדת קודש, ועל משכילי עם הצמאים לאור דעת ד', הנגשים אל הקודש ברוח חכמה וטהרת לבב, בעז גבורה ורוויית שעשועי קודש קדשים, יאיר אור חיי עולמים, להוציא ממסגר אסירי עולם, וכל נקודות החיים בכל מקומות פזוריהם, יעלו ויראו יזהירו ויאירו כעצם השמים לטהר, וממרומים יופיעו חיי נשמות, המתמלאות נהרה, שעתידות הן להבראות ולבא בעם נברא, אשר יהלל י-ה בכל מעבדיו, ופרץ מים כבירים ישטופו באהבת נעימת חמדת ידידות ארץ חמדת

עולמים, ומעגליה ירעפון דשן, להשביע נפשות שוקקות, וחסד ד' מעולם עד עולם יאיר, לברוא ניב שפתים, המבשר צבא רב שלום שלום לרחוק ולקרוב ברפואת אמת ומרפא לנפש.

והנה כעת לפי הזמן והמקום אי אפשר להאריך בדברים מפורשים ומבוארים באר היטב, ואני תפילה, יחנני ד' בחן חסדו, ובטהרת מי פלגיו, בתשובה עליונה יטהרני, להשיבני אל הקודש, ולחדות בחדות אור תורה ומתק יראת ד' טהורה, לרומם נס קודש קדשים על מכון הר ציון וכל מקראיה, כנפשו היקרה ונפש אוהב דבק בכל מעמקי לבב בעז חבת ידידות שפעת נועם קדשו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

נא להודיעני ממצב בריאות גופו הטהור, אשר אקוה שיתחזק בכל עז, איתן ורענן יהיה בעז ד', מחיה חיים, נותן עז ותעצומות לעם, לעולמי עולמים.

הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרע"ח - השנה תרע"ח (1917/1918)
3. מוהרי"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, מ (למשל: יעקב + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
4. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. שלו' - שלום
8. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
9. באה"ר - באהבה רבה
10. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקיז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: א' דראש חודש מרחשון תרע"ט **נמען:** ד"ר חיים ויצמן

ברכת שלום לויצמן בשובו ממסעו לארץ ישראל, 'אדיר הרושם ורב התוצאות'. הרב קוק מקווה שהזרע שנזרע על הרי ציון יישא פרי. (סוף המכתב לא נמצא.)

עיקרי הדברים

- ברכה לויצמן בשובו מהארץ.
- המכתב חסר.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], א' דר"ח[2] מרחשון עטר"ת[3].

ברוך בואך לשלו'[4], גדול ליהודים ומרומם בעמים, רב העלילי', מר חיים ד"ר[5] ויצמן [חיים ויצמן, מנהיג התנועה הציונית בבריטניה, ולימים נשיא מדינת ישראל] נ"י[6], אדוני הנעלה, קבל נא בזה את ברכת שלומי, בבאך שלם ממסעך הגדול, [ויצמן חזר ללונדון מארץ ישראל, שאליה יצא בראש "ועד הצירים" באביב תרע"ח] אדיר הרושם ורב התוצאות, לארץ אבותינו ולתחית עמנו.

מלאי תקוה הננו, כי הזרע אשר זרעת על הררי ציון יהיה נושא פרי ברכה ורב שלו'[7] לימים יוצרו, ורוח ד' צור ישראל וגואלו יהי'[8] עמנו לכונן את מעשי ידינו, לבנות כמו רמים [תהלים עח, סט] את בנין עם ד' על נחלת קדשו בנין עולם, לשמחת כל ישרי לב. (לעת-עתה לא נמצא סיומו של מכתב זה)

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. דר"ח - דראש חודש
3. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
4. לשלו' - לשלום
5. ד"ר - דוקטור
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. יהי' - יהיה

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקמט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז אדר שני תרע"ט **נמען:** הרב זאב יעבץ

הרב קוק מודה על מכתב הפורים ו'מילי דבדיחותא'. השמועות הנוראות מרוסיה, שהגיעו ביום הפורים, נטלו את זיו השמחה. הרב קוק מקווה שהן כוזבות או מוגזמות. מזל טוב על הולדת נין (בן רבעים).

עיקרי הדברים

- מכתב פורים.
- שמועות מרוסיה.
- מזל טוב לנין.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ט"ז אד"ש[2] עטר"ת[3].

שלמא רבא, לגברא רבא, חביבא דליבאי, ורחימא דנפשאי, המאור הגדול לתורה ולתעודה בישראל, מו"ה[4] זאב יעבץ [ההיסטוריון והמחנך ר' זאב יעבץ, מחבר "תולדות ישראל", שגר אז בלונדון] שליט"א[5], וכא"ל[6] שו"ר[7].

יקרת נעימת שיחתו הנאה דמר, בבסומי דפוריא, [בשמחת פורים (ארמית)] הגיעה לידי, והורהבתי עז וגילה לב, במילי דבדיחותי הנאים לשעתם, וראויים למי שאמרם פה מפיק מרגליות, כותיה דמר שליט"א[8].

אמנם לצערנו השמועות הנוראות מרוסיא [השמועות על הפרעות ביהודי אוקראינה ורוסיה במלחמת האזרחים] שבאו בעצם יום הפורים בלבלו את הרעיון, ונטלו את זיו השמחה, עד שלא קם רוח למחדי בחדוותא בישובא דדעתא, זולת מה שנהגנו עכ"פ[9] לקיים כמה דאפשר חובת היום. והננו עומדים תלואים בצפיה, שיתבררו הדברים, שכוזבות הנה ועכ"פ[10] מוגזמות שהן החדשות המרעישות, ונזכה לקבל את הישועות הממשמשות ובאות בלב מלא חדוה, והודות לד' כי טוב, כי יפקוד את עמו בדבר ישועה ורחמים.

והנני בזה ידי"ע[11] קשור באהבתו, דורש"ת[12] לטובה ולברכה באה"ר[13],

אברהם יצחק הכהן קוק

נ.ב. מז"ט[14] על הולדת בן הרבעים, [נין, בן הדור הרביעי] והכנסתו לבריתו שא"א[15] לאוי"ט[16], למר ולצאצאיו ברב טוב, יגדלוהו לתו"ח[17] ומע"ט[18] כברכת ישראל.

הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. אד"ש - אדר שני
3. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. שו"ר - שלום וישע רב

8. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. עכ"פ – על כל פנים
10. ועכ"פ – ועל כל פנים
11. ידי"ע – ידידו עוז
12. דורש"ת – דורש שלומו ותורתו
13. באה"ר – באהבה רבה
14. מז"ט – מזל טוב
15. שא"א – שאי אפשר
16. לאוי"ט – לאורך ימים טובים
17. לתו"ח – לתורה ולחופה
18. ומע"ט – ומעשים טובים

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקסא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז סיון תרע"ט **נמען:** מרדכי מאהל (חותן), בשם ועד המחאה נגד הפרעות

הרב קוק אינו יכול להשתתף בגלל מצב בריאותו, אבל שולח ברכה לוועד על עוררו את 'עברת הקודש' של יהודי בריטניה נגד הרוצחים. 'ישמע קול שועת דמי אחינו הנקיים', ותפילה לנקמת דם עבדיו.

עיקרי הדברים

- אינו יכול להשתתף.
- ברכה לוועד המחאה.
- זעקה על דם הנרצחים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ז סיון עטר"ת[2].

לכ'[3] ידידי חותני הרב הנכבד מר מרדכי מאהל נ"י[4].

שלו'[5] רב.

את בקשתו הנכבדה בשם הועד המצומצם של המחאה נגד הפרעות [מחאה בלונדון על הפוגרומים ביהודי אוקראינה ופולין אחרי מלחמת העולם הראשונה] קבלתי, מאד חפצתי להשתתף בדבר מצוה גדולה וכללית כזאת. אבל אנוס אנכי מצד מצב הבריאות שלי, והנני מוסר בזה לכבוד הועד את רגשי הודתי וברכתי היוצאת ממעמקי לבבי על מפעלם הגדול לעורר את רגשי הזעם ועברת הקודש של כללות אחינו בני ישראל יושבי בריטניה, נגד רשעי ארץ הרוצחים הטמאים והמסואבים, ירימו נא אחינו את קולם קול עז, ישמע קול שועת דמי אחינו הנקיים הנשפכים על לא חמס בכפיהם [איוב טז, יז] מסוף העולם ועד סופו, יחרדו שמים וארץ מקול זעקת שברנו הגדול כים.

ותפלתנו לאל נקמות שיקום נקמת דם עבדיו [דברים לב, מג] מיד גוי נבל וקרן עמו ירים לשם ולתהלה ולתפארת בהר מרום ארץ חמדתו, ויראו שונאינו ויבושו, המה ילבשו בשת ועלינו יציץ נזרו. [על פי תהלים קלב, יח] התאזרו בגבורה בני גוי קדוש שומר אמונים, וצור ישראל יכונן מעשה ידיכם לטובה ולברכה, כנפשכם היקרה, ונפש המיצר בצרת עמו ומצפה לתשועתו בקרוב,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. לכ' - לכבוד
4. נ"י - נרו יאיר
5. שלו' - שלום

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקסג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' תמוז תרע"ט - וסטקליף **נמען:** ר' ב"ל דייכאווסקי

הרב קוק מודה על נכונות הרב ד"ר יונג לדרוש בבית הכנסת 'בעניין המאורע' (כנראה החלמתו). אשתו שולחת דרישת שלום ו'הכרת טובה עמוקה'.

עיקרי הדברים

- דרשת הרב יונג.
- הכרת טובה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה, ו' תמוז, עטר"ת[1], וו"ק[2].

כ'[3] ידי"נ[4] המרומם הר"ב[5] ליב דייכאווסקי [ראו (כרך ג', אגרת תשנו)] שליט"א[6] וכב"ב[7] היקרים שי'[8] לאוי"ט[9]. שלום וברכה באה"ר[10].

מכתבו הנכבד הגיעני, והנני שבע רצון מנדבת רוחו של ידידנו הרב ד"ר[11] יונג [ראו (כרך ג', אגרת תתצט)] שליט"א לדרש בביה"כ[12] בענין המאורע, יפרס ד' עלינו ועל כל עמו ישראל ועל כל יצוריו את סוכת שלומו שלו, אמת.

והנני בזה חותם בברכת אה"ר[13] כנה"י[14] ונפש ידי"ע[15],

הק' אברהם יצחק ה"ק

הרבנית תחי'[16] דו"ש[17] כב"ב בכלל ובפרט ברוב אהבה והכרת טובה עמוקה.

הנ"ל

1. עטר"ת – השנה תרע"ט (1918/1919) – כתובה במילה "עטרת"
2. וו"ק – דורש פענוח
3. כ' – כבוד
4. ידי"נ – ידיד נפשי
5. הר"ב – הרב רבי שם שמתחיל באות ב (כגון בנימין / ברוך / בצלאל) – הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. וכב"ב – וכל בני ביתו
8. שי' – שיחיה
9. לאוי"ט – לאורך ימים טובים
10. באה"ר – באהבה רבה
11. ד"ר – דוקטור
12. בביה"כ – בבית הכנסת
13. אה"ר – אהבה רבה
14. כנה"י – כנפשו היקרה
15. ידי"ע – ידידו עוז

16. תחי' – תחיה
17. דוי"ש – דורש שלום

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקסה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו תמוז תרע"ט **נמען:** ר' אברהם קמחי (ביידיש, בצירוף תרגום)

מזל טוב, באיחור, על הבר מצוה של בנו ועל סיום התורה. הרב קוק מודה על משלוח מכתבי רב קובנה. מועד הנסיעה עדיין לא נקבע, והמעבר דרך איטליה קשה.

עיקרי הדברים

- מזל טוב לבר מצוה.
- תודה על המכתבים.
- קושי בנסיעה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ו תמוז, עטר"ת[2].

כי[3] ידידי הנכבד המרומם יקר ונדיב מר אברהם קמחי [ראו (כרך ג', אגרת תתקלג)] נ"י[4] וכל צאצאיו היקרים וביחוד הבן החביב אשר נכנס בתור איש ישראל למצות שליט"א[5] שלו'[6] וברכה נאמנה.

מז"ט[7] וברכה,

אונזער חוב דעם טיעפסטען מז"ט אייך אפצוגעבען, אויף די 2 שמחות דעם בר־מצוה מיט דעם סיום התורה, האט זיך צו פיעל פארשפעטיגט. מיר האבען זיך נאטירליך אויף אונזער דעפעשע סומך געווען מיר מוזען אבער צוגעבען, דאס עס איז ניט גענוג נאך אונזער קשר ידידות נאך.

יתן ד' ובברכותיה של תורה יתברך כבודו, והבן היקר הבר מצוה, וכל צאצאיו מקטנם עד גדולם, ובית יבנה לו ד' לאורך ימים טובים, לשם ולתפארת בעושר וכבוד וכל טוב סלה, בהצלחה רבה, אמן.

דאנקע זייער פאר דעם צושטעלען די בריעפע פון הרב דקאוונא [הרב אברהם דובער כהנא שפירא; ראו (כרך ג', אגרת תתקמו)] שי'[8].

וועגען די רייזע אונזערע ווייסען מיר נאך ניט גענוי די צייט צו באשטימען. עס ווייזט אויס אז צו פארען איבער איטאליען זאל עטוואס שווריגיג זיין. מיר ווארטען אויף ריכטיגע ידיעות.

והנני בזה ידידו עז דושו"ט[9] באהבה נאמנה המצפה לתשועת ד',

אברהם יצחק ה"ק

תרגום

חיובנו לתת לכי[10] ברכת מז"ט העמוקה ביותר לשתי השמחות, זו של בר־המצוה וזו של סיום התורה, התאחר יותר מדאי. כמובן סמכנו על מברקנו. אמנם מוכרחים אנו להודות שזה אינו מספיק לפי קשר ידידותנו.

תודה מאד על המציאו את מכתביו של הרב דקאוונא שי'.

על דבר נסיעתנו איננו יודעים עדיין לקבוע בדיוק את הזמן לנסוע דרך איטליה הוא קצת קשה כנראה.

אנו מחכים לידיעות נכונות.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. כ' - כבוד
4. נ"י - נרו יאיר
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. שלו' - שלום
7. מז"ט - מזל טוב
8. שי' - שיחיה
9. דושו"ט - דורש שלומו וטובו
10. לכ' - לכבוד

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקעג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח אלול תרע"ט - ירושלים **נמען:** הרב משה קליערס, רב טבריה

ברכת השנה והתנצלות על עיכוב תשובותיו. כשיסתדרו ענייניו בירושלים יתכנסו לכונן את 'הסתדרות ירושלים', והרב קליערס יהיה מהבונים.

עיקרי הדברים

- ברכת השנה.
- הזמנה להסתדרות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ח אלול עטר"ת[2], עה"ק[3] ירושלים ת"ו[4].

שפעת שלו'[5] וברכת השנים וכוח"ט[6] לכ'[7] ידיד יקר מפנינים הרב הגאון המובהק צדיק ונשגב סוע"ה[8] מו"ה[9] משה קליערס [הרב משה קליערס, רבה של טבריה; ראו (כרך ב', אגרת תרכד)] שליט"א[10] הגאב"ד[11] דעיה"ק[12] טבריא ת"ו. אחדשה"ט[13] באה"ר[14].

עם ברכתי המלאה אהבה עזה עמוקה להדר"ג[15] שליט"א בכוח"ט[16] לאוי"ט[17] ורוממות קרן קדושת ישראל ותוה"ק[18] באור ד' על אדמת הקודש, אבקש מטו מהדר"ג[19] חביבי על מניעת תשובתי על איזה מכתבים שקבלתי ממנו, מפני העומס והטרדה, ואת מדת טובו הסליחה. אקוה בעה"י[20] כשירחיב ד' לנו ויסודרו ענינינו פעה"ק[21] ת"ו ברחמיו המרובים נתכנס יחד לעבוד עבודת כנוסנו הקדוש לרומם דגל ירושלים ולכונן את ההסתדרות הקדושה בקדושת אור מלך חיים הבוחר בעם קדשו לעד ובארץ חמדתו לעולמים, "הסתדרות ירושלים", [ראו (כרך ג', אגרת תתע)] וכתר"ה[22] יהי'[23] בעה"י מהבונים והמחזקים את ידי הנושאים את דגל הקודש לשם ולתהלה ולתפארת, להיות לפינת יקרת ולמסלול ודרך הקודש של צמיחת ישועת אמת לעם הקודש גאולי ד' על אדמת הקודש אשר נאהב סלה. והי'[24] זה שלו' וברכת אהבה נאמנה בכוח"ט בספרן שצ"ג כנה"ר[25] ונפש ידי"ע[26] צמיד אהבתו ודוש"ת[27],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. עה"ק - עיר הקודש
4. ת"ו - תבנה ותכונן
5. שלו' - שלום
6. וכוח"ט - וכתיבה וחתימה טובה
7. לכ' - לכבוד
8. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. הגאב"ד - הגאון אב בית דין

12. דעיה"ק - דעיר הקודש
13. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
14. באה"ר - באהבה רבה
15. להדר"ג - להדרת גאונו
16. בכוח"ט - בכתיבה וחתימה טובה
17. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
18. ותוה"ק - ותורתנו הקדושה
19. מהדר"ג - מהדרת גאונו
20. בעה"י - בעזרת השם יתברך
21. פעה"ק - פה עיר הקודש
22. וכתר"ה - וכבוד תורתו רום הדרתו
23. יהי' - יהיה
24. והי' - והיה
25. כנה"ר - כנפשו הרמה
26. ידי"ע - ידידו עוז
27. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקעד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרע"ט) **נמען:** הרב ל"א פלק, הרב הצבאי של הגדוד העברי

תודה וברכה לרב ולכל בני הגדוד, 'נושאי דגל ראשית צמיחת ישועתנו'.

עיקרי הדברים

- ברכה לגדוד העברי.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] (להרי"א פלק הרב הצבאי של הגדוד העברי [הרב יהודה לייב פלק, רב הגדודים העבריים בצבא הבריטי]) תודה וברכה לך יקירי על ברכתך הנאמנה, ולכל אחינו בני הגדוד נושאי דגל ראשית צמיחת ישועתנו. צור ישראל יברכם בעוז וחיל, ויחד נזכה לראות בישע עמנו בתשועת אמת וגאולה שלמה בכל הודה והדרה.

ידידך הנאמן דורש אשרך כה"י[2],

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרע"ט) **נמען:** ועד המושבה רחובות

תודה וברכה לעדת רחובות, 'החקוקה כחותם על לבבי'. הרב קוק מקווה לבקר אחרי החגים.

עיקרי הדברים

- תודה לרחובות.
- ביקור אחרי החגים.

נוסח האגרת

ב"ה[1] תודתי וברכתי נתונה בזה לכבוד הועד הנכבד ולכל עדת ד' החביבה אשר במושבה רחובות ת"ו[2], החקוקה כחותם על לבבי. בצפיתי אצפה לצור ישענו שיזכנו לחדות בשמחה את פניהם בזמן היותר אפשרי אחר ימי חגינו הבעל"ט[3]. והנני בזה חותם בברכת השנים באהבת אומן בציפית גאולה וישועה קרובה,

הק'[4] אברהם יצחק הי"ק[5]

1. ב"ה - ברוך השם
2. ת"ו - תבנה ותכונן
3. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
4. הק' - הקטן
5. הי"ק - הכהן קוק

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (ערב ראש השנה תר"פ) **נמען:** קול קורא ליושבי ירושלים, יפו, המושבות וערי הקודש

תודה על קבלת הפנים מכל החוגים. הרב קוק מקווה שכל הכוחות יתאגדו להבליט את 'זיו הקודש' שבאוויר הארץ, בעבודת הקודש ובעבודת החול גם יחד, ושיוכל לשרת את כולם. ברכה שתהיה שנת תר"ף 'ומרפא לכל תחלואינו', שנת אחדות ובניין.

עיקרי הדברים

- תודה לכל החוגים.
- עבודת קודש וחול יחד.
- ברכת שנת תר"ף.

נוסח האגרת עם ביאור

אחי היקרים, יושבי ירושלים עיר קדשנו ותפארתנו, תבנה ותכונן, יושבי יפו עה"ק[1], המושבות הקדושות ושאר ערי הקדש ת"ו[2]!

רגשי הקדש הרוממים, הממלאים רוחי עז מהדרת ארצנו הקדושה, אשר זכני ד' לשוב אליה אחרי ימי נדודי בגולה, יחד עם הפגישה מלאת האהבה, אשר נפגשתי מאתכם, מהחוגים השונים, בשובי עתה אל הקודש, [הרב קוק שב לארץ ישראל בסוף קיץ תרע"ט (1919), אחרי שנות המלחמה בשווייץ ובלונדון, ונתמנה לרבה של ירושלים] הרהיבו את נפשי להציג לפניכם את תודתי וברכתי להתמלאות תקותנו ומשאת נפשנו לראות את עבודת ראשית צמיחת ישועת עמנו על אדמת הקדש הולכת ומצלחת בעה"י[3], על ידי הופעתה על ברכת השלו'[4] על כנסת ישראל יושבת ציון, ועל ידי איחוד כל כחותינו השונים בצביונם למטרה הנאדרה בקודש רוממות קרן ישראל על אדמת קדשו במילואה. וכאשר אדע נאמנה, שלשד הוד הקדש הבלוע בתנועת בנין עמנו ותחיתנו על אה"ק[5] הוא הנותן לנו את העז ואת היפעה כלפי פנים וכלפי חוץ, הנני מלא תקוה שכל כחותינו, לכל שדרותיהם השונות, יתאגדו כולם לאגודה אחת להיות כולם מסייעים להבליט ולהאיר את אותו זיו הקדש של חיי נשמות אשר לאויר -ארצנו, העומד להיות הולך ומתגלה על-ידי עבודתנו המשותפת, עבודה רוחנית ועבודה גופנית, עבודת הקדש ועבודת החול, גם יחד. ואני תפילה כי צור ישראל וגואלו יחננו כח ואמץ, חן וחסד, למען נוכל לעבוד עם כל הבונים החביבים בבנין עם ד' הגוי כולו על אדמת הקודש, ושיזכני לשרת את כולם באהבת אומן ובהדרכת קודש עד אשר נראה מהרה כולנו יחד בשמחת גוינו ובתהלת נחלתנו [על פי תהלים קו, ה: "לשמח בשמחת גויך, להתהלל עם נחלתך"] בגאולת עולם.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שוכן ציון ובוחר בירושלים, [על פי תהלים קלה, כא] שתהא השנה הזאת, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, שנת תר"ף[6] ומרפא [משחק לשון על מניין השנה, תר"פ] לכל תחלואינו, החומריים והרוחניים, היחידיים והצבוריים, הפרטיים והכלליים, שנת שלום ושלוה, אהבה כבוד וחן, שנת עבודה פוריה להקמת שוממות ארצינו הקדושה ובנין בית ישראל על אדמת קדשו. שנת אחוד

כל מפעלותינו וכל נטיות נפשינו לעבוד שכם אחד עבודת ד' ועמו ובנין ארץ חמדתו, שנת ויעוד בית קדשנו ותפארתנו שנת גאולה וישועה שלמה ורוממות קרן לבית ישראל לשם ולתהלה בכל אפסי ארץ.

אחיכם ועבדכם הנאמן חותם בצפית ישועה רוממות וחיל ותפארת ציון וירושלים בב"א[7].

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. עה"ק - עיר הקודש
2. ת"ו - תבנה ותכונן
3. בעה"י - בעזרת השם יתברך
4. השלו' - השלום
5. אה"ק - ארץ הקודש
6. תר"ף - השנה תר"פ (1919/1920)
7. בב"א - במהרה בימינו אמן

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אלא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תר"פ) **נמען:** מלך בריטניה (ליום הולדתו)

בשובו מבית הכנסת הגדול בירושלים, שבו התפללו לשלום המלך, הרב קוק מוסר לו את רשמי התפילה וברכה מציון.

עיקרי הדברים

- תפילה לשלום המלך.
- ברכה מציון.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה. יום לחדש תר"פ[1] הוד מלכותו מלך בריטניא. [המלך ג'ורג' החמישי] בשובי כעת מבית הכנסת הגדולה אשר בעיר הקודש אשר במקהלות עם, ברוח של חדות קודש, התפללנו לשלו'[2] הוד מלכותו, ולאריכות ימיו ורוממות ממלכתו הנשאה ולשלו'[3] משפחתו הרוממה. ביום השמחות של הולדתו הנכבדה, הנני מוסר להוד מלכותו את רשמי רוממות הקודש של כל עדותינו, אשר מלאו את לבבינו בעת התפילה הרוממה. והננו מלאים בטחון שהברכה היוצאת מציון מעם ד' יושב ציון תחול במלואה על הוד מלכותו ומשפחתו וממלכתו הגדולה, ולנצח יברכהו זעיר שם. ברית בין הכתרים. בזמן. שלח לעמו. עם ישראל על אדמת קדשו השבה להיות ביתו הלאומי תחת דגל הוד מלכותו. עבדו הנכנע, הרב הראשי קוק

1. תר"פ – השנה תר"פ (1919/1920)
2. לשלו' – לשלום
3. ולשלו' – ולשלום

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אלב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תר"פ) **נמען:** המלך ג'ורג', לונדון

תודה בשם ישראל על התגשמות ההכרזה על בית לאומי לישראל בארץ, ותפילה לשלום המלך והממלכה.

עיקרי הדברים

- תודה על הבית הלאומי.
- תפילה לשלום המלך.

נוסח האגרת עם ביאור

להו"מ[1] המלך ג'ורג', [להוד מלכותו המלך ג'ורג' החמישי, מלך בריטניה] ללונדון. אני מתכבד להביע להו"מ את רגשי תודתי העמוקה בשם ישראל, עם הקודש היושב באה"ק[2], על התגשמות הכרזת הו"מ[3] לכונן לישראל בית לאומי [אישור המנדט הבריטי על ארץ ישראל בוועידת סן רמו (אייר תר"פ), שכלל את הצהרת בלפור] על הארץ אשר נתן ה' לאבותינו. אנחנו מתפללים בציון עה"ק[4] מבורכת אלהים, לשלום הממלכה ולשלום מלכינו הו"מ וכל ביתו. אלהים השוכן בציון, יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ותחי נפשו הכבודה לראות בשלום הנצחי לבני האדם, מציון יצא צדק לכל הארץ [על פי ישעיהו ב, ג] ומעשה מלכנו ישיב את עם ה' למנוחתו, כדברי ה' אשר דבר ביד נביאי האמת והצדק, עבדו הנכנע. עבדו הנכנע והסר אל משמעתו הרב הראשי קוק

---

1. להו"מ - להוד מלכותו
2. באה"ק - בארץ הקודש
3. הו"מ - הוד מלכותו
4. עה"ק - עיר הקודש

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אלג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תר"פ) **נמען:** הוועד הפועל הציוני

מזל טוב על הבטחת הבית הלאומי, ותפילה לאחד את כל המפלגות 'ברוח ה''.

עיקרי הדברים

- מזל טוב.
- איחוד המפלגות.

נוסח האגרת עם ביאור

להועד הפועל הציוני, [הוועד הפועל של ההסתדרות הציונית] קבלו את ברכת מז"ט[1] להבטחת ביתנו הלאומי [החלטת ועידת סן רמו (תר"פ) על המנדט הבריטי, שכללה את הצהרת בלפור] בארץ אבות. תחזקנה ידיכם הבונים בנין עמנו וארצנו. צור ישראל השוכן בציון ובירושלים ישלח לכם את ברכתו. נזכה ונחמה לאחד את כל מפלגות עמנו ברוח ה' בהכנת העתיד הגדול להשלמות הבנין. הרב הראשי קוק

---

1. מז"ט - מזל טוב

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אסה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח תשרי תרפ"א **נמען:** הרב יעקב חי זריהן, טבריה

הרב קוק מתנצל על עיכוב ההסכמה לספר הרב י' בירדוגו. הרב קוק מודה על דבריו לחיזוק 'אורות', לרומם את 'דגל ירושלים' ולהצמיח גאולה 'בתשובה עילאה'.

עיקרי הדברים

- הסכמה לספר.
- תודה על חיזוק 'אורות'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום ל"ח לחדש תשרי תרפ"א[2]

לכבוד ידי"נ[3], הרב הגאון המפורסם, אוצר נחמד מלא תו"י[4] טהורה. מוה-ר יעקב חי זריהן [הרב יעקב חי זריהן, מרבני טבריה ולימים רבה הספרדי] שליט"א[5],

רב בעה"ק[6] טבריא תובב"א[7] אחדשה"ט[8] באה"ר[9] יסלח כתר"ה[10] חביבי שליט"א על עכוב דברי על מכתבו הנחמד והיקר, וע"ד[11] ההסכמה של הספר מהגר"י[12] בירדוגו זצ"ל[13], כי רבו הטרדות והמניעות שגרמנו ככה עכובא, וכעת ג"כ[14] לקצר אני צריך, ותודתי נתונה לכת"ר[15] חביבי ע"ד[16] היקרים והקדושים באמוץ דברי-קדש, אשר עם הספר אורות. [ספר "אורות" של הרב קוק, שיצא לאור בתר"ף] לרומם את דגל הקדש דגל ירושלים, בעם ה' הגוי כלו, להצמיח קרן וקרבת גאולה, ברוח ה' על עמו ונחלתו, בתשובה עילאה, מיראת-הרוממות, רוממות צור ישענו, ב"ה, ואהבת עולם אהבת-אמת אשר בלב עם סגולה למקור-חייו, עזרו ומגינו, בורא קצות הארץ, ונוטה שמים לבדו, אוזר ישראל בגבורה ועוטרו בתפארה.

והי'[17] זה שלו'[18] כנה"ר[19] ונפש ידי"ע[20] דוש"ת[21] באה"ר

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. ידי"נ - ידיד נפשי
4. תו"י - תורה ויראה
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. בעה"ק - בעיר הקודש
7. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
8. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
9. באה"ר - באהבה רבה
10. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
11. וע"ד - ועל דבר
12. מהגר"י - מ + הגר"י: הגאון רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

13. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
14. ג"כ - גם כן
15. לכת"ר - לכבוד תורתו
16. ע"ד - על דבר
17. והי' - והיה
18. שלו' - שלום
19. כנה"ר - כנפשו הרמה
20. ידי"ע - ידידו עוז
21. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אצב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט אדר שני תרפ"א **נמען:** הרב אי פלק

הרב קוק הופתע מעזיבתו הנחפזת את הארץ, ומתנצל על עיכוב התשובה בגלל 'מאורעות הימים'. הרב קוק מקווה שמצא מצב הגון ושישוב לציון לעבוד עם 'כוחות עדינים'.

עיקרי הדברים

- הפתעה מעזיבתו.
- תקווה לשובו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום י"ט לחדש אד"ש[2] שנת תרפ"א[3]

ידידי היקר טהר לב הרה"ח[4] מר אי פלק [ככל הנראה הרב יהודה לייב פלק; ראו (כרך ג', אגרת תתקעד)] נ"י[5] וכא"ל[6] שלו'[7] אהובי,

זה איזה שבועות שהגיעני מכתבך שהפתיעני בידיעת מסעך מאה"ק[8] כ"כ[9] בחפזון. ומתוך מאורעות הימים קפצו עלי טרדות גדולות ועצומות, ונדחתה תשובתי עד כה. ואתך הסליחה, אקוה שכבר הורגעה רוחך הטובה, וכבר מצאת לך מצב ומעמד הגון בחיים, ואני תפילה ישיבך ד' מהרה לציון, באופן נאה והגון הרצוי באמת, ויחד עם כל כחות עדינים שלנו תעבוד עבודת עם ד' ונחלתו. ועיניכם ועינינו תחזינה בשוב ד' שבות עמו בהר קדשו וחבל נחלתו.

ידידך ואוהבך הנאמן

אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. אד"ש - אדר שני
3. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
4. הרה"ח - הרב החסיד
5. נ"י - נרו יאיר
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. שלו' - שלום
8. מאה"ק - מארץ הקודש
9. כ"כ - כל כך

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אור ליום ב' אייר תרפ"א **נמען:** האדמו"ר מגור

ברכת הדרך לאדמו"ר בצאתו מהארץ, אחרי שזכה להתקשר בחיבת הקודש של ארץ ישראל, ותפילה שישוב במהרה.

עיקרי הדברים

- ברכת הדרך.
- חיבת הארץ.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. אור ליום ב' אייר תרפ"א[2]

ברכת ה' מקדש להדרת רב רחימאי הרב הגאון הצדיק המפורסם אוצר טהרה יושר ותמימות מוהרא"מ[3] אלטר [האדמו"ר מגור, רבי אברהם מרדכי אלטר (ה"אמרי אמת"), שביקר אז לראשונה בארץ ישראל] שליט"א[4]

מגור יצ"ו[5], וכא"ל[6], שלו'[7] רב וברכת עולמים ממכון בית חיינו מהר הקדש מירושלים, אחדשה"ט[8] דהדר"ג[9] כתר"ה[10] שליט"א באה"ר[11], יקבל נא ברצון הוד קדושת כתר"ה מגור שי'[12] את ברכתי בדברים שבכתב השלוחים לו בזה, על דרכו בקודש בצעדו מן הקודש אל החול, על דעת להקשר בחבת הקודש של ארץ הקודש ארץ החיים, מקום חמדת כל ישראל וחמדת נעימת עליון חבת קודש של כל צבאי צבאות, עליונים ותחתונים, ארץ צבי וירושלים, אשר זכהו השי"ת[13] לחזות אותה ולהתנעם מנעם קדשה ולהקשר בקדושתה. כן יבורך גבר הדרת קדשו, לשוב הקודש במהרה באור גדולה וישועה, בתת ה' בקרוב ישועה מציון לישראל תפארתו, ולעיני כל יושבי תבל יתקדש שם צור ישראל וגואלו ביהודה עם קדושו, ושב יעקב ושקט ושאנן [ירמיהו ל, י] כימי עולם, ומלך ביופיו וארמון על משפטו [ירמיהו ל, יח] יראו עינינו וישמח לבנו, וה' ישמר צאתו ובאו לחיים ולשלום בכט"ס[14], כנפשו הקדושה ונפש ידי"ע[15] אחוז בקדושת ידידות קדשו, הקו'[16] א"י[17] הכהן

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. מוהרא"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות א, מ (למשל: אברהם + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. שלו' - שלום
8. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
9. דהדר"ג - דהדרת גאונו
10. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
11. באה"ר - באהבה רבה
12. שי' - שיחיה
13. השי"ת - השם יתברך

14. בכט"ס - בכל טוב סלה
15. ידי"ע - ידידו עוז
16. הק' - הקטן
17. א"י - ארץ ישראל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקיט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש השנה תרפ"ב - ירושלים **נמען:** ר' בנימין דייכאווסקי, לונדון

ברכת השנה לו ולקהילת 'מחזיקי הדת'. הרב קוק ממליץ על הרב אביגדור ריבלין מבויסק, מנכבדי העיר ומופלג בתורה, שבא ללונדון לחפש משרה בקודש או בחול, ומבקש לקרבו.

עיקרי הדברים

- ברכת השנה.
- המלצה על הרב ריבלין.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלים ער"ה[2] תרפ"ב[3]

שלו'[4] וברכת השנים וכט"ס[5] לכ'[6] ידי"ע[7] הרב הנכבד זך הרעיון מוהר"ב[8] דייכאווסקי [ראו (כרך ג', אגרת תשנו)] שליט"א[9] וכב"ב[10] היקרים יתברכו בכט"ס[11] באה"ר[12],

בכוח"ט[13] בסשצ"ג[14] לאוי"ט[15] אחדשה"ט[16]. באהבה נאמנה קראתי מעם מכתבו היקר. אשר הי'[17] לי לעונג רב, וזכרון אהבת אומן החרותה לנצח על לוח לב ונפש. יקבל נא ידידי באהבה את ברכתי הנאמנה, לו ולביתו ולכא"ל[18] ולעדת קודש היקרה קה"ק[19] מחזיקי הדת. [הקהילה בלונדון שבה כיהן הרב קוק בשנות המלחמה] יברכם ד' בכ"ט[20], בשנה טובה ומוצלחת, ונזכה מהרה לאור גאולה וישועה, וששון ושמחה בחדות ד' ועזו, ובשמחת נאות ארץ חמדה לשם ולתפארת, בב"א[21]. מדי דברי אבקשנו נא, שאם יבא ללונדון הרה"ג[22] ר' אביגדור ריבלין נ"י[23], שהוא אחד מידידי מעיר בויסק, [בויסק שבלטביה, שבה כיהן הרב קוק ברבנות לפני עלייתו] שהי'[24] שם מנכבדי הבע"ב[25] ומופלג בתו"י[26], ובר אבהן מגזע היחס והמעלה, יועיל נא כבודו לקרבו בכל מה שיהי'[27] באפשרותו. כי יקר הוא האיש וראוי להתקרבות, וכאשר לפי מצבו כעת הוא חושב לבא ללונדון, לתור לו איזה משרה, בחול או בעבודת הקודש, כהגדת שיעורים ודרשנות או הנהלת איזה מוסד ציבורי, שלכל אלה הוא מוכשר מאד ונאמן, אקוה שכ"ת[28] במדתו הטובה והנני חותם בכל חותמי ברכות באה"ר[29] כנה"י[30] ונפש ידי"ע

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. ער"ה - ערב ראש השנה
3. תרפ"ב - השנה תרפ"ב (1921/1922)
4. שלו' - שלום
5. וכט"ס - וכל טוב סלה
6. לכ' - לכבוד
7. ידי"ע - ידידו עוז
8. מוהר"ב - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות ב (כגון בנימין / ברוך / בצלאל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. וכב"ב - וכל בני ביתו

11. בכט"ס - בכל טוב סלה
12. באה"ר - באהבה רבה
13. בכוח"ט - בכתיבה וחתימה טובה
14. בסשצ"ג - בספרן של צדיקים גמורים
15. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
16. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
17. הי' - היה
18. ולכא"ל - ולכל אשר לו
19. קה"ק - קהילה קדושה
20. בכ"ט - בכל טוב
21. בב"א - במהרה בימינו אמן
22. הרה"ג - הרב הגאון
23. נ"י - נרו יאיר
24. שהי' - שהיה
25. הבע"ב - הבעל הבית
26. בתו"י - בתורה ויראה
27. שיהי' - שיהיה
28. שכ"ת - שכבוד תורתו
29. באה"ר - באהבה רבה
30. כנה"י - כנפשו היקרה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקלט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' מנחם אב תרפ"ב **נמען:** הרב משה שמואל גלאזער ובנו, רב קלויזנבורג

התשובה התעכבה בגלל 'צער פנימי' ממחלוקת 'אוהבי מדנים', ובגלל שמחה על 'ראשית צמיחת קרן ישועתנו' בפעולות השליחים לפני המלכים. הרב קוק מתנצל על הקיצור.

עיקרי הדברים

- התנצלות.
- צער ומחלוקת.
- שמחה על הישועה.

נוסח האגרת עם ביאור

ו, מנ"א[1] תרפ"ב[2]

שלו'[3] וברכה ואור גדול מתוך מאפלים לכבוד אהובי שם ד' דורשי שלו' ואמת ידי"נ[4] הגאון פאר הדור שלשלת היוחסין מוהר"ם[5] שמואל גלאזער ובנו הגאבד"ק[6] קלויזענבורג [הרב משה שמואל גלזנר, בעל "דור רביעי", רבה של קלויזנבורג, ובנו הרב עקיבא גלזנר] שליט"א[7].

אדשה"ט[8] באה"ר[9] אהובי נפשי מפני הטרדא, וצער פנימי ממצב ההירוס של אוהבי מדנים שבתוכנו, ולעומת זה טרדא של שמחה מאור ברק ראשית צמיחת קרן ישועתנו ע"י[10] שלוחי ד' העומדים לפני מלכים [אישור המנדט הבריטי על ארץ ישראל בחבר הלאומים, תמוז תרפ"ב] ונגידי ארץ לקומם בית יעקב, ולהשיב בנים לגבולם. מפני שני אלה יחדיו נתעכבו דברי, בתשובה על מכתב קדשם וגם דין גרמא שהוצרכתי לקצר במקום שיהי'[11] ראוי להאריך, נוסיף ע"ז[12] עול גדול של תשובות רבות ועסקי ציבור ויחיד שונים. ויסלחו נא כבוד מכובדי וידי"נ[13] על העיכוב ועל הקיצור ועל הסגנון בכלל, שאיננו מלא כחפצי ויה"ר[14] שישכין השי"ת[15] מהרה בפורינו אהבה ואחוה ושלו'[16] וריעות ונכיר ונדע את רוח ד' ההולך כעת לגאולת עמו ונחלתו, ולהקים בנין שלם בב"א[17], והי'[18] זה שלו' כנה"ר[19] ונפש ידי"ע[20] קשור באהנ"פ[21] בכל לב ונפש חפצה.

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. מנ"א – מנחם אב
2. תרפ"ב – השנה תרפ"ב (1921/1922)
3. שלו' – שלום
4. ידי"נ – ידיד נפשי
5. מוהר"ם – מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות ם (כגון ם) – הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. הגאבד"ק – הגאון אב בית דין קהילת
7. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. אדשה"ט – אחרי דרישת שלומו הטוב
9. באה"ר – באהבה רבה
10. ע"י – על ידי

11. שיהי' – שיהיה
12. ע"ז – על זה
13. וידי"נ – וידיד נפשי
14. ויה"ר – ויהי רצון
15. השי"ת – השם יתברך
16. ושלו' – ושלום
17. בב"א – במהרה בימינו אמן
18. והי' – והיה
19. כנה"ר – כנפשו הרמה
20. ידי"ע – ידידו עוז
21. באהנ"פ – באהבת נפש

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקנח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' שבט תרפ"ג **נמען:** הרב מ"י בערמאן

הרב קוק נרעש מהידיעה בעיתון (שנכנס לבית תפילה של אמונה אחרת). הרב קוק מבקש להודיע למערכת שמעולם לא נכנס לשום מקום כזה, 'ולא היו דברים מעולם'.

עיקרי הדברים

- הכחשת ידיעה בעיתון.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ז' שבט ג'

ידידי היקר הרב המאוה"ג[2] אוצר חכמה תו"י[3] מוהר"י[4] בערמן [רב במנצ'סטר; ראו (כרך ג', אגרת תתקמח)] שליט"א[5] שלו'[6] וברכה.

נרעשתי מהידיעה של הרזסוט, שהואיל כת"ר[7] באהנ"א[8] להפתיעני בה, ואבקש מכת"ר[9] ידי"נ[10] שיעשה נא עמי את החסד הזה להודיע בשמי למערכת הנ"ל[11] שאני מעולם לא הייתי ת"ל[12] בשום כניסה של אמונה זרה ח"ו[13], ומובן שלא היו דברים מעולם, ואיני יודע מכל הבדותא הזאת דבר. לצערי הרב ר"י"מ[14] נוהג הוא בזה היתר, אבל לא אאמין שכ"כ[15] ירשה לעצמו לאמר שם איזה דבר שבקדושה. אבל במה שנוגע לי מאד אודה לכת"ר[16] אם ימלא את בקשתי, והנני לו למפרע באלפי תודות ע"ז[17].

ידי"ע דוש"ת[18] באה"ר[19]

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. המאוה"ג - המאור הגדול
3. תו"י - תורה ויראה
4. מוהר"י - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. שלו' - שלום
7. כת"ר - כבוד תורתו
8. באהנ"א - באהבה נאמנה
9. מכת"ר - מכבוד תורתו
10. ידי"נ - ידיד נפשי
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. ת"ל - תודה לא-ל
13. ח"ו - חס ושלום
14. ר"י"מ - רבי יצחק מאיר / רבי יעקב משה - שם אדם
15. שכ"כ - שכל כך
16. לכת"ר - לכבוד תורתו

17. ע"ז – על זה
18. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו
19. באה"ר – באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקסא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ח שבט תרפ"ג **נמען:** אלברט איינשטיין

ברכה לאיינשטיין בבואו לירושלים: 'ברוך שחלק מחכמתו', והוא 'עטרת תפארת לעם חכם ונבון'. הרב קוק ישמח לקבל את פניו.

עיקרי הדברים

- ברכה לאיינשטיין.
- הזמנה לפגישה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. י"ח שבט ג'

לכבוד גדול חכמי העולם פרופיסור אלברט איינשטיין [אלברט איינשטיין ביקר בארץ ישראל באדר תרפ"ג (פברואר 1923)] שלו'[2] אחינו הגדול, אתכבד בזה לברך את הדרת כבודו בבואו לשלו'[3] אל עיר קדשנו ירושלים לראות בעיני חכמתו את צעדי התחיה אשר לעמו וצור מחצבתו. [ישעיהו נא, א] הנני מברך, יחד עם כל בית ישראל יושב ציון ועם כל ישרי לב ואוהבי חכמה, למאן דיהיב חכמה לחכימין: [למי שנותן חכמה לחכמים (ארמית, דניאל ב, כא)] ברוך שחלק לו מחכמתו [הברכה הנאמרת על חכם מחכמי ישראל היא "שחלק מחכמתו ליראיו"; ועל חכם מאומות העולם – "שנתן מחכמתו לבשר ודם" (ברכות נח)] וברוך הבוחר בעמו ישראל אשר נתן לנו בדורנו את האיש אשר בו גוים וממלכות יתהללו, להיות לעטרת תפארת לעם חכם ונבון [דברים ד, ו] הגוי הגדול והקדוש ישראל. קבל נא אדוני את ברכתי הנאמנה בכתב ידי, ומאושר אהיה לקבל את פני כבודו ולברכו מברכות פי, לזמן ולמקום אשר יקבע לי בטובו.

נאמנו המתכבד בכבודו שהוא כבוד עמנו האהוב סלה

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. שלו' - שלום
3. לשלו' - לשלום

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקסח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג שבט תרפ"ג **נמען:** מערכת 'הישראלי הסקנדינבי', קופנהגן

ברכה לפרופסור דוד סימונסן, הרב הגדול לתורה ולחכמה, לרגל יום הולדתו השבעים בז' באדר.

עיקרי הדברים

- ברכה לפרופ' סימונסן בן שבעים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. כ"ג שבט ג'

מערכת נכבדה, הישראלי הסקנדינבי בקופנהגן [כתב עת יהודי בדנמרק] תקבל נא המערכת הכבודה, הד קולה של כנסת ישראל-אשר בסקנדינביה המדינה, את רגשי תודתי על העונג אשר המציאה לי בבשורה הטובה, כי כבוד הדרת הרב הגדול לתורה ולחכמה בישראל ובאדם, למפעלים טובים וכבירים לחסד ולצדקה ומה"ר[2] דוד פרופיסור סימנסון [הרב פרופסור דוד סימונסן, רבה הראשי של דנמרק, חוקר וביבליוגרף] נ"י[3],

זכה בע"ה[4] לשיבה ויום מלאת לו שנת השבעים, בו יבא בע"ה לשמחת לבב כל מוקירי חכמי ישראל ביום ז' אדר, יום שנולד בו משה רבנו [ז' באדר (מגילה יג)] ע"ה[5] דהאי שתא, וכבוד חכמים ינחלו. ידעתי גם ידעתי, כי רבים וכן שלמים, לאלפים ממוקירי הרב הגדול והמכובד לרבבות אלפי ישראל ולהמון רבה של אנשי שם ומלומדים גדולים שבאומות העולם ישמחו בשמחתו של חתן היובל האהוב והנערץ. והנני גם אני ממרחק, מהר הקודש מירושלים, משתתף בשמחת כל ישרי-לב, וברך אברך את כבוד הרב החכם הישיש שליט"א[6], שיאריך ד' ימיו ושנותיו לתורה ולתעודה ולפעולות טובות וגדולות, ונזכה לחוג לו חגיגות של תקופות טובות הבאות עלינו ועל כל ישראל לטובה, לימי גבורות ועוד רבות בשנים, ועיניו ועינינו תחזינה ישועת ד' על עמו ועל נחלתו בגאולה שלמה בשוב ישראל אל נוהו ובבנין אפריון, כנפשו הרוממה ונפש [תברכנהו] באהבה רבה

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. ומה"ר - ומורנו הרב
3. נ"י - נרו יאיר
4. בע"ה - בעזרת השם
5. ע"ה - עליו השלום
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקסט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג שבט תרפ"ג **נמען:** הרב ישעיה גלאזער

תודה על ספרו באנגלית על השאלה הציונית, ושמחה על השתדלותו לפני גדולי אמריקה.

עיקרי הדברים

- תודה על ספרו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה. כ"ג שבט ג'

ידידי היקר הרב הג'[1] המאור הגדול לתורה ולתעודה מו"ה[2] ישעי' גלאזער [רב בקנזס סיטי; ראו (כרך ד', אגרת אפז)] שליט"א[3].

הנני מביע בזה לכת"ר[4] את תודתי על ספרו באנגלית ע"ד[5] השאלה הציונית. שמחתי מאד לראות את השתדלותו הנמרצה לפני גדולי ורבי המדינה באה"ב[6] לטובת צמיחת קרן ישועתנו. יהי'[7] ד' עמו ויעלה למעלה למעלה ברב אושר וכבוד ונזכה לחדות פנים בשמחה בהר הקודש בבא לציון גואל בב"א[8].

נאמנו המברכו באה"ר[9]

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. הג' - הגאון
2. מו"ה - מורנו הרב
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. לכת"ר - לכבוד תורתו
5. ע"ד - על דבר
6. באה"ב - בארצות הברית
7. יהי' - יהיה
8. בב"א - במהרה בימינו אמן
9. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ג אדר תרפ"ג **נמען:** 'אגודת הפועלים הראשונה' בירושלים

הרב קוק שמח בהזמנה לסיום סדר נשים, אבל מצב בריאותו אינו מרשה לו לצאת. 'חזקו ואמצו בתורת ה''.

עיקרי הדברים

- ברכה לסיום.
- אינו יכול להגיע.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. י"ג אדר ג'

לכבוד אגודת הפועלים הראשונה פעה"ק[2] ת"ו[3] שלו'[4] וברכה בחדות לב קבלתי את ההזמנה היקרה מכבודכם לסיום סדר נשים, ובכל לבבי הנני חפץ להשתתף בשמחתכם ולהשתעשע עמכם בשעשועה של תורה. אבל מצב הבריאות לא ירשני לצערי לצאת כעת החוצה ולמלאות את חפצכם הנכבד שהוא גם חפצי, וע"ז אבקש את סליחתכם. והנני מרחוק משתתף בשמחתכם הקדושה: חזקו ואמצו בתורת ד' ושמחו בעבודתו הקדושה, והבוחר בתורה יצוה עליכם את ברכתו ברכת עולמים ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה לאורך ימים טובים כנפשכם היקרה ונפש מכבדכם באהבה.

המברך אתכם בכל לב

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. פעה"ק - פה עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. שלו' - שלום

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקעח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' ניסן תרפ"ג - ירושלים **נמען:** הנציב העליון, סר הרברט סמואל

ברכת פסח, והזמנה לו ולמשפחתו לכוס תה בביתו באחד מימי החג.

עיקרי הדברים

- ברכת פסח.
- הזמנה לביתו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם י' ניסן תרפ"ג[2] הוד מעלתו הגדול הנציב העליון לא"י[3], מר מנחם בן אליעזר סיר הרברט סמואל יר"ה[4]. ומשפחתו הרוממה. יקבל נא

אדוני המרומם בחסדו. את ברכתי הנאמנה, לכבוד החג הקדוש חג הפסח הבא עלינו לטובה. יחוג אותו בחדות לב, ורב עונג, ועיניו ועינינו יראו את זמן חירותנו במלא הודו ותפארתו על אדמת קדשנו, ברוממות קרן לבית ישראל, במהרה בימינו. יחד עם זה, אשען על אותות האהבה והכבוד אשר הואיל בטובו הגדול להראות לי מאז. ואתכבד להזמין את הוד מעלתו, ואת משפחתו הנשאה, לכוס תה, בביתי בחוג משפחתי, לאחד מימי החג הקדוש הבעל"ט[5]. ליום ולשעה אשר יואיל הוד רוממות מעלתו לקבוע בחסדו. בתקוה שאהיה מאושר במילוי שאלתי, בע"ה[6]. הנני חותם בברכה נאמנה. עבדו הסר למשמעתו כל הימים, הק'[7] אברהם יצחק הכהן קוק בכת"י[8] של הגרצי"ה[9] [בנוסח שבכתב ידו של הרצי"ה] מעותק מכתב זה מאותו תאריך אך בשנוי לשון: "הוד מעלתו הנציב העליון לא"י סיר הרברט סמואל יר"ה ומשפחתו הרוממה תחיה לאורך ימים טובים.

הנני מתכבד בזה אדוני המרומם לברך את הוד מעלתו ואת משפחתו בברכת החג הקדוש זמן חירותנו הבע"ל[10]. ויחד עם זה אכבדה נא להזמין את הוד מעלתו ומשפחתו הנשאה על כוס תה בביתי באחד הימים של החג הגדול הפסח הבע"ל[11], ליום ולשעה אשר יהיה רצון הוד רוממת מעלתו ליחד לבקור הזה.

והנני בזה עבדו הנאמן

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

.

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ג - השנה תרפ"ג (1922/1923)
3. לא"י - לארץ ישראל
4. יר"ה - ירום הודו (כינוי למלך או לשליט)
5. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
6. בע"ה - בעזרת השם

7. הק' - הקטן
8. בכת"י - בכתב יד
9. הגרצי"ה - הגאון רבי צבי יהודה (בנו של הרב קוק)
10. הבע"ל - הבא עלינו
11. הבע"ל - הבא עלינו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקפה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ד תמוז תרפ"ג **נמען:** מרכז 'המזרחי' באוסטריה, וינה

תודה על ברכתם לתואר הכבוד שהעניק לו מלך בריטניה.

עיקרי הדברים

- תודה על הברכה לתואר.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. י"ד תמוז ג'

לכבוד מרכז המזרחי באוסטריה, וינא יקבלו נא ברצון את תודתי העמוקה על ברכתם הנאמנה לתאר הכבוד אשר הואיל הוד מלכותו מלך בריטניה לכבדני בו. והנני מברכם באהבה בעבודה פוריה לתקומת עם ד' וארצו בהוד והדר לעיני כל אפסי ארץ. בברכת התחיה מהר הקדש מירושלים.

נאמנם לעד

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקפז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו תמוז תרפ"ג **נמען:** מר שלמה פראטאס, ועד בחירת רב בקהילת ביקור חולים, סיאטל

ברכה על בחירת הרב שמעון וינוגרד, בנו של הרב יצחק וינוגרד, שכבר בילדותו הראה סימנים טובים.

עיקרי הדברים

- ברכה על בחירת הרב.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. ט"ו תמוז ג'

לכבוד האדון הנכבד ויקר ערך מו"ה[2] שלמה פראטאס נ"י[3]

ראש לועד בחירת רב בק' בקור חולים בעיר סיאטל יצ"ו[4] שלו'[5] וברכה, מכתבו היקר הגיעני, ושמחה רבה שמחתי לראות כי ב"ה גם בארצות הברית באמעריקא, נר ישראל עומד בהלו וקהלות קדש מבקשים להם רב גדול בתורה וביראת שמים, ומה טוב עשו שבחרו בידידי הרב הגאון מו"ה שמעון וינוגראד שליט"א[6], בנו של אותו צדיק וגאון אביר התורה ר'[7] יצחק וינוגראד זצ"ל[8]. הנני מברך בכל לב את בחירתם הטובה, ואקוה שרבות התענגו מהרב הגדול והיקר הזה, אשר גם בשחר ילדותו הראה אותות לטובה להיות לאילנא רברבא ולאחד מהרבנים החשובים וגדולים בישראל, ואני תפלה יכונן ד' את מעשי ידיכם לטובה ותיכף לת"ח[9] ברכה וקרנם תרום בכבוד, כנפשם היקרה ונפש המדבר לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד ירושלים עה"ק[10] ובחירי בניה, החותם בברכה מהר הקדש מירושלים. אחיהם הנאמן, אברהם יצחק ה"ק[11]

1. ב"ה – ברוך השם
2. מו"ה – מורנו הרב
3. נ"י – נרו יאיר
4. יצ"ו – ישמרה צורה ויחייה
5. שלו' – שלום
6. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. ר' – רבי
8. זצ"ל – זכר צדיק לברכה
9. לת"ח – לתלמידי חכמים
10. עה"ק – עיר הקודש
11. ה"ק – הכהן קוק

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקצב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט מרחשון תרפ"ד **נמען:** ר' אלכסנדר הערמאן

הרב קוק שמח במכתבו, ומתנצל שמלאכת הכתיבה נעשית לרוב על ידי אחרים. קבלות על הצדקות מצורפות.

עיקרי הדברים

- שמחה במכתב.
- קבלות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. י"ט מ"ח[2] ד'

ידידי היקר נדיב וי"א[3] מו"ה[4] אלכסנדר הרמן [ראו (כרך ג', אגרת תתקעא)] שליט"א[5] וכא"ל[6] לטובה ולברכה. אחדשה"ט[7]

משלו'[8] כא"ל[9] באה"ר[10] שמחתי במכתבו היקר מבשר שלומו, ומפני ריבוי העניינים המטרידים נדחה מכתבי, והרבה פעמים א"א[11] לי לכתב בעצמי, ומלאכת הכתיבה נעשית ע"פ[12] רוב ע"י[13] אחרים ואתו הסליחה.

מאד אשמח לקבל מכבודו מכתבים מבשרים שלומו הטוב והטבת מעמדו ומצב פרנסתו, ירומם ד' את קרנו בכבוד ויתברך בכל טוב כנפשו היקרה ונפש ידידו מכבדו ומוקירו דורש שלומו וטובו באהבה מהר הקודש מירושלים

אברהם יצחק ה"ק

ר"פ הקבלות על הצדקות ששלח הנ"ל[14].

1. ב"ה - ברוך השם
2. מ"ח - מרחשון
3. וי"א - וירא אלקים
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
8. משלו' - משלום
9. כא"ל - כל אשר לו
10. באה"ר - באהבה רבה
11. א"א - אי אפשר
12. ע"פ - על פי
13. ע"י - על ידי
14. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקצג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט מרחשון תרפ"ד **נמען:** ר' בנימין ליב דייכאווסקי, פרנס 'מחזיקי הדת'

דברי הדלטוריה (ההלשנה) של אנשים אחדים לא קלעו למטרתם, ורוב נכבדי העם מעריכים את דרך התום. קבלות מצורפות.

עיקרי הדברים

- ההלשנות לא הצליחו.
- קבלות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. י"ט מ"ח[2] די

ידידי היקר והמרומם הרב הנכבד ומפואר מו"ה[3] בנימין לייב דייכאווסקי שליט"א[4]

פרנס קה"ק[5] מחזיקי הדת בלונדון יצ"ו[6] וכא"ל[7] שלו'[8] וברכה לעד. נשמחתי ביקרתו מלואת אהבה נאמנה ישר כחו ויברך ד, חילו. והנני מוצא לי לחובה להרגיע את רוחו הטהור, כי דברי הדילטוריא [ההלשנה (מלטינית)] אשר לצערנו מסבות שונות נכשלו בהם אנשים אחדים לא קלעו למטרתם בע"ה[9], ורובם ככולם של נכבדי עם ד' וגדוליהם, מקרוב ומרחוק, יודעים להוקיר את דרך התום והיושר המביא ג"כ[10] שלו' על ישראל ועל רבנן ועל אה"ק[11]. יקבל רצו"פ[12] את הקבלות של הצדקה.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר[13], לו ולמשפחתו היקרה ולעדת הקודש מחזיקי הדת כולם אהובים, יתברכו מקודש כנה"ר[14] ונפש ידי"ע[15] דוש"ת[16] באה"ר מהר הקודש מירושלים

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. מ"ח - מרחשון
3. מו"ה - מורנו הרב
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. קה"ק - קהילה קדושה
6. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
7. וכא"ל - וכל אשר לו
8. שלו' - שלום
9. בע"ה - בעזרת השם
10. ג"כ - גם כן
11. אה"ק - ארץ הקודש
12. רצו"פ - רצוף / רצופה (מצורף למכתב)
13. באה"ר - באהבה רבה
14. כנה"ר - כנפשו הרמה
15. ידי"ע - ידידו עוז
16. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקצט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו כסלו תרפ"ד **נמען:** ר' בנימין דייכאווסקי

מזל טוב על נישואי בתו.

עיקרי הדברים

- מזל טוב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. כ"ו כסלו פ"ד

שלו'[2] וברכה באה"ר[3] לכ'[4] ידי"נ[5] הרב הנכבד דגול מרכבה איש חמודות מו"ה[6] בנימין דייכאווסקי [ראו (כרך ד', אגרת אקיט)] שליט"א[7] וכב"ב[8] היקרים וכא"ל[9] שלו' רב לאוי"ט[10]. אחדשה"ט[11]

באהבה נאמנה יקבל כת"ה את תודתי העמוקה על הבשורה הטובה אשר בשרני באהבתו משמחת נשואי בתו היקרה עב"ג[12] הנעלה שליט"א, מז"ט[13] וברכת עולמים לכת"ה[14] ולכל אשר לו ויראה נא רב נחת מצאצאיו היקרים כולם ומהצמד היקר הזה, דור ישרים יבורך באושר רב וכט"ס[15], ויתענגו כולם על רב שלו' וברכה רבה כנפשם היקרה ונפש ידי"ע[16] דוש"ת[17] באה"ר[18] מהר הקודש מירושלים

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. שלו' - שלום
3. באה"ר - באהבה רבה
4. לכ' - לכבוד
5. ידי"נ - ידיד נפשי
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. וכב"ב - וכל בני ביתו
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
11. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
12. עב"ג - עם בחיר גורלה
13. מז"ט - מזל טוב
14. לכת"ה - לכבוד תורתו הרמה
15. וכט"ס - וכל טוב סלה
16. ידי"ע - ידידו עוז
17. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
18. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארי

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' שבט תרפ"ד - ירושלים **נמען:** הרב זאב יעבץ

תודה על החלק התשיעי של 'תולדות ישראל'.

עיקרי הדברים

- תודה על הספר.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם ט' שבט תרפ"ד[2] שלומים אלפים, בשרשים וענפים,

לכבוד ידי"ע[3] הרב המאור הגדול לתורה ולתעודה, התייר הנאמן לתולדות עם קדוש. מוהר"ז[4] יעבץ [ראו (כרך ד', אגרת אה)] שליט"א[5],

וכא"ל[6] רב שלו[7] עד בלי ירח. אחדשה"ט[8] באה"ר[9]. יקבל אדוני. רב חביבי, את תודתי העמוקה על תשורתו היקרה אשר הואיל לשמחני, לענגני, ולכבדני בה, הוא ספרו היקר תו"י[10] חלק תשיעי, ["תולדות ישראל", חלק ט] החלותי להתענג על מתקו ודבשו, ונפשי שבעה עדנים, מזיו אמרותיו, והלך רוחו העדין והטהור, האיתן והאמן גם יחד. הנני מוכרח לקצר מרוב הטרדות. ואת כתה"ר[11] הסליחה, והנני חותם בברכה נאמנה יאריך ד' ימיו ושנותיו, ועיניו ועינינו תחזינה בשוב ד' את שבות עמו להר קדשו.

ברב עז והדרת קודש כנה"ר[12] ונפש ידי"ע דוש"ת[13] באה"ר

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)
3. ידי"ע - ידידו עוז
4. מוהר"ז - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות ז (כגון זאב / זלמן / זכריה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. וכא"ל - וכל אשר לו
7. שלו' - שלום
8. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
9. באה"ר - באהבה רבה
10. תו"י - תורה ויראה
11. כתה"ר - כבוד תורתו הרמה
12. כנה"ר - כנפשו הרמה
13. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אריא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו שבט תרפ"ד - ירושלים **נמען:** המלך ג'ורג' החמישי

תודה על התואר 'מפקד אזרחי של הממלכה הבריטית'.

עיקרי הדברים

- תודה על התואר.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם ט"ו שבט תרפ"ד[2] מלך מלכי המלכים, ישלח את

ברכתו מירושלים עיר הקודש, להוד מלכותו, ג'ורג' החמישי מלך בריטניא הגדולה ירום הודו יהיה נא חסד הוד מלכותו, לקבל מאתי את רגשי תודותי העמוקים, המוגשים בהכנעה רבה, להוד מלכותו, על הכבוד הגדול אשר הואיל בחסדו הנערץ לכבדני בציון הנכבד מאד, מפקד אזרחי של הממלכה הבריטית. [אות מסדר האימפריה הבריטית בדרגת מפקד (C.B.E.)] הנני מצפה לחסדי ד' צור חסדי, שיחנני דעה והשכל. ואומץ לב טהור, להיות מכבד את האות המכובד הזה, אשר הגיע אלי בחסד הוד מלכותו, בעבודתי הנאמנה. ואני תפילה, יאריך ד' את ימיו ושנותיו של.....

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארלז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' אייר תרפ"ד - ניו יורק **נמען:** הרב יעקב משה חרל"פ

דבריו הרהיבו את לבו בנדודיו. הרב קוק קיבל מכתב מבנו של הרב חרל"פ, שעדיין לא בא בגלל המרחק.

עיקרי הדברים

- חיזוק מהמכתב.
- מכתב מבנו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ה' אייר, תרפ"ד[2], נו"י[3].

שלו'[4] רב, מארץ מרחקים. למחמדי ואהובי חותם לבבי ופאר רוחי הגאון הצדיק, טהור עינים ובר לבב כקש"ת[5] מוהרי"מ[6] חרל"פ[7] [הרב יעקב משה חרל"פ] שליט"א[8],

וכא'; ל שלו' וברכת עולמים, מהר הקודש, אשר עינינו ולבנו שמה לעולמי עד מלאתי שמחה וגיל, בדברי קדשו אשר הופיעו לנגד עיני, והם הרהיבוני במקום נודי, ונפשי מלאה תקוה, כי אור ד' וקדושת חסדו על עמו ונחלתו, תנחנו במסילות ישרות. לרומם דגל קדושת אור תוה"ק[9], ומאור חיי נועם ד', על עם קרובו, לקשרם בידידות נעימת ארץ חמדה, ולהעלות רוחם לאהבת נחלת צבי משוש חיינו עדי עד. ושערים יפתחו בהופעת זריחת אורות פתחי גאולה וישועה לעם ד' זרע אוהביו, העמוסים מני רחם, להיות לו עם סגולה, לנצח נצחים, על אדמת הקודש סלה.

קבלתי מכתב מלא חבה וקשרי קודש מבנו הרב שליט"א, מפני ריחוק המקום מאד עדיין לא בא, נקוה בעה"י[10] להתראות בקרוב, והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר[11] ואהבת עולם, בצפית ישועה, וחדות פנים בהר הקודש, בעז ד' וששון ישעו נצח, כנה"ר[12] ונפש ידי"ע[13] קשור באהנ"פ[14] סלה

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)
3. נו"י - נוא יורק (ניו יורק)
4. שלו' - שלום
5. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
6. מוהרי"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, מ (למשל: יעקב + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
7. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. תוה"ק - תורתנו הקדושה
10. בעה"י - בעזרת השם יתברך
11. באה"ר - באהבה רבה
12. כנה"ר - כנפשו הרמה
13. ידי"ע - ידידו עוז

14. באהנ"פ - באהבת נפש

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארמה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש חודש מנחם אב תרפ"ד - ניו יורק **נמען:** הרב א"מ, 'הקדוש לרבבות אלפי ישראל'

מזל טוב לנישואי צאצאיו. הרב קוק אינו מתערב בענייני החלוקה, אבל דיבר טובות על הישיבות בפולין ועל המתיבתא.

עיקרי הדברים

- מזל טוב.
- אינו מתערב בחלוקה.

נוסח האגרת עם ביאור

ה. ער"ח[1] מנ"א[2] פ"ד (נויארק)

לכ'[3] ידידי הרה"ג[4] הקדוש לרבבות אלפי ישראל מוהר"א[5] מרדכי [האדמו"ר מגור, רבי אברהם מרדכי אלתר, בעל "אמרי אמת"] שליט"א[6]. שלו'[7] וברכה ומז"ט[8] לכלולת צאצאיו היקרים,

יברכם ד' בכ"ט[9] ויראו מהם דורות זרים לשם ולתהלה ולתפארת בישראל. וע"ד[10] הישיבות, אני אינני מתערב בעניני החלוקה, אמנם דברתי טובות על הישיבות בפולין, וכמ"כ[11] ע"ד[12] המתיבתא, בטח קבלו המנהלים את דברי והם תומכים לפי היכולת.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר[13]

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ער"ח - ערב ראש חודש
2. מנ"א - מנחם אב
3. לכ' - לכבוד
4. הרה"ג - הרב הגאון
5. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. שלו' - שלום
8. ומז"ט - ומזל טוב
9. בכ"ט - בכל טוב
10. וע"ד - ועל דבר
11. וכמ"כ - וכמו כן
12. ע"ד - על דבר
13. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארמט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ג אלול תרפ"ד - ניו יורק **נמען:** ברכת השנה ליהודי ארצות הברית וקנדה

מהשמועות לא יכול היה להעריך את יהדות אמריקה, 'עד אשר באתי ונוכחתי', ומצא 'אור גדול של נשמה יהודית חיה'; הליקויים הם רק מצבים חיצוניים, ואהבת התורה והארץ ותקוות הגאולה חיות. ברכה לשנה של הכרת גדלות האומה ובניין הארץ.

עיקרי הדברים

- יהדות אמריקה - נשמה חיה.
- ליקויים חיצוניים.
- ברכת השנה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] י"ג אלול פ"ד פר רכבי [ברכבת] ממעמקי לבבי

הנני מביע את ברכתי לשנה הבע"ל[2] לכל אחינו בני ישראל יושבי ארצות הברית וקנדה באמיריקא. ימים רבים הגיתי אדות גלות החיל הזה [עובדיה א, כ] אשר נתפזר בקצוי ארץ, רחוק ממרכזי היהדות העתיקים. מהשמועות השונות ע"י[3] אורחים הבאים, ומהידיעות שעל ידי מכתבי העתים, לא יכולתי למצוא מעמד ברור להעריך על ידה את ערכה של היהדות האמריקנית, הציורים הם כל כך שונים זה מזה וכל כך סוביקטיבים עד שאי אפשר היה לי לדון על דבר המטבע הקבוע בצורתה ["המטבע" של יהדות אמריקה] של כנסת ישראל אשר באמריקא, עד אשר באתי ונוכחתי, והנה מצאתי אור גדול של נשמה יהודית חיה וקיימת, ספון ואצור בתוך הלב הפנימי של אחינו אשר בארצות השונות באמריקא. מצאתי שרק המצבים החיצוניים גרמו לאותם הליקויים אשר עינינו רואות בתור כתמים בשמשה [כתמים על השמש] של היהדות האמריקאית, אבל חי הוא לבן של ישראל, חיה היא אהבת התורה וכבודה, חיה היא אהבת ארצנו הקדושה ושאיפת בנינה, חיה היא התקוה לגאולה וישועה כללית לעם ד' על אדמת קדשו. ראוים הם אחינו היקרים להתברך ברכה עמוקה ונאמנה מפי כל אוהב ישראל וכל היודע את ההערכה האמתית של קדושת נשמתן.

והנני מברך את אחינו היקרים הללו בתוך כלל ישראל, יהי רצון שתהיה השנה הבאה לקראתינו לשלום, שנת ברכה של כבוד ותהילה לבית ישראל, שנת העלאת אור הקודש אשר בנשמתה של האומה הקדושה ע"י מה שתכיר בעצמה את גדלה וקדושתה ותדע לכונן את מערכות חייה על פי אור תורתה שהיא מקור חיים לכל הנברא בצלם, ותתאמץ בכל כח ועז לבנות את שממת ארצינו הקדושה ולהרבות בה חיי מחיה וכלכלה, חיי כבוד ואושר לכל בית ישראל, לרומם צמיחת קרן ישועה בקרוב ומהרה ישמע קול רנה וישועה באהלי יעקב, ומציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים. [ישעיהו ב, ג] כנפשכם היפה ונפש אחיכם מברך אתכם באהבה בכתיבה וחתימה טובה, א. י. הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם

2. הבע"ל - הבא עלינו
3. ע"י - על ידי

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארנ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו אלול תרפ"ד - ניו יורק **נמען:** דוד תדהר, קצין משטרה בירושלים

תודה על ספרו 'חוטאים וחטאים בארץ ישראל', שעשה רושם טוב באמריקה. 'יהי רצון שנזכה... לספר כתוב צדיקים וצדקות בארץ ישראל'.

עיקרי הדברים

- תודה על הספר.
- צדיקים וצדקות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה. טו"ב אלול תרפ"ד[1] נויארק

ידידי הנכבד מר דוד תדהר קצין המשטרה [דוד תדהר, קצין במשטרת המנדט, ולימים מחבר "אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובוניו"] בירושת"ו[2] תשואות חן לך על ספרך המחוכם "חוטאים וחטאים באי"י", יהי רצון שנזכה במהרה לספר כתוב "צדיקים וצדקות באי"י[3]. בכלל עשה ספרך רושם טוב מאד על חוג הקוראים עברית ומתעניינים בעניני אי"י[4] באמעריקא, והנני מברכך שיהי'[5] חלקך עם צדיקים, ובספר חיים טובים תכתב ותחתם.

כברכת מכבדך ומוקירך

אברהם יצחק ה"ק

---

1. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)
2. בירושת"ו - בירושלים תבנה ותכונן
3. באי"י - בארץ ישראל
4. אי"י - ארץ ישראל
5. שיהי' - שיהיה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארנז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' מרחשון תרפ"ה - ניו יורק **נמען:** מר יעקב גינצבורג, פילדלפיה

ברכה לרב דב אריה הכהן לוינטל לרגל יום הולדתו השישים, ושבח לגאונותו ולמפעליו, גם בארץ. בגלל הנסיעה הקרובה הרב קוק מקצר; הרב לוינטל לקח חלק גדול בעבודת ה'ריליף'.

עיקרי הדברים

- ברכה לרב לוינטל בן שישים.
- חלקו בעבודה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ט' מ"ח[2] פ"ה נוירק

אדון חביב ומאד נעלה מר יעקב גינצבורג נ"י[3] שלום וברכה מר גינצבורג יקירי.

בשמחת לב קראתי את מכתבו הנכבד, אשר ממנו נודע לי כי השכילו בני עדתו הנכבדה קהלת פיהלדלפיה להראות יקר וגדולה, וכבודה של תורה לאיש אשר לו יאתה, הוא רבם הגדול פאר הזמן מו"ה[4] דוב אריי הכהן לעוועניטאהל [הרב דב אריה לוינטל, רבה של פילדלפיה; ראו (כרך ד', אגרת אקעד)] שליט"א[5] הגאבד"ק[6] יצ"ו לשמחת מלאת לו ששים לזקנה, עוד יניב בשיבה טובה דשן ורענן יהי'[7] להוסיף עוד המון רב מפעלים כבירים לתורה ולתעודה לחזוק הדת והיהדות הנאמנה, בעיר ובמדינה וגם בארצנו הקדושה אשר גם שמה מוטות כנפי מפעליו לטובה ולברכה מגיעים, והנה לפי כבודו של האדם הגדול והאיש המרומם והחביב הזה, ראוי היה להאריך במאמר גדול לפרש קצת מתפארת גדולתו בגאונה של תורה ופארה של חכמה והדרה של יושר לבב ועדינות נפש אצילה וכבודה וחקר כבודו של רב גאון נעלה ומצוין בפארו שכמותו ירבו בישראל הלא הוא כבוד ותהילה לתורה וליראה ולכל קודש בישראל.

אבל צר לי, כי כעת הנני מוקף המוני טרדות, בעמדי בעזה"י[8] בפרק הנסיעה לשוב אל הקדש ברחמי שמים וחסדיו אחר העבודה אשר עבדנו, מלאכות סגל חבורתינו הקדושה [משלחת הרבנים לארצות הברית לגיוס כספים למוסדות התורה; ראו (כרך ד', אגרת ארמו)] לחיזוק מוסדי תוה"ק[9] באי"י[10] ובגולה, כאשר ידע כבודו נאמנה, וכאשר לקח חבל גדול בהוצאת פרי עבודתינו כבוד חביבינו הגאון האב"ד[11] שליט"א, אשר לשמו הטוב הנני רושם שורותי אלה. על כן מוכרחני שיהיו הפעם דברי מעטים אשר אקוה שיהיו לרצון לכל מוקירי תורה ומעריצי הגאון המכובד שליט"א. ואני תפילה ימים ושנים רבים שנות טובה וברכה יוסיף מחיה חיים לכבוד הרב ועדתו הכבודה, ובכבוד ירומם קרנם ונזכה לראות מהרה, כולנו יחדיו וכל ישראל חבירים, מלך ביופיו וארמון על משפטו בנוי כמו רמים בהר מרום הרים וכהני צדק שם יעלו עולה וכליל, בהדרת קודש לתפארת כימי עולם וכשנים קדמוניות. כנפשו היקרה ונפש המדבר לכבוד התורה והיראה הטהורה ולכבוד הכהן הגדול ובעל בעמיו הגאון האב"ד שליט"א ומשפחתו היקרה וכל המסתופפים בצל חכמתו תורתו ויראתו הטהורה. שלו'[12] שלו' עד העולם.

ברכת אחים נאמנה

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. מ"ח - מרחשון
3. נ"י - נרו יאיר
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
7. יהי' - יהיה
8. בעזה"י - בעזרת השם יתברך
9. תוה"ק - תורתנו הקדושה
10. באי"י - בארץ ישראל
11. האב"ד - האב בית דין
12. שלו' - שלום

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארסז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א טבת תרפ"ה **נמען:** הרב אהרן וולקין

מזל טוב על מינויו לרב פינסק.

עיקרי הדברים

- מזל טוב על רבנות פינסק.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. י"א טבת ה'

שלו'[2] וברכה מז"ט[3] ואורך ימים טובים לכבוד ידי"נ[4] הגאון הגדול אוצר תו"י[5] רב פעלים מו"ה[6] אהרן וואלקין [ראו (כרך ד', אגרת אקצו)] שליט"א[7]

הגאבד"ק[8] פינסק והגליל יצ"ו[9] אחדשה"ט[10] באה"ר[11] אהובי הדר"ג[12], בבאי הביתה שמחני בני הרה"ג[13] שליט"א בבשורה טובה מכתר"ה[14] חביבי, שהכין ד' את כסאו בכבוד והדר בעיר ואם בישראל קהלת ק' פינסק יצ"ו, הנני בזה לברך את כ"ג[15] ואת עדת ד' הגדולה והמפוארה אשר תמיד. שמשו בה מאורות גדולים שבדור ברבנות הגדולה שלה, שיתן השי"ת[16] שכהונתו הגדולה דמר תהי'[17] להצלחה ולתפארת לעדת ד' היקרה יצ"ו, ובו יתפאר ישראל ויהנו מאור תוה"ק[18] ויראתו הטהורה וכשרון פעלו נפלא בסדרי הצבור וחזוק הדת והיהדות.

ומרוב טרדא ועבודה הנני מוכרח לקצר ואומר שלו' וברכה כנה"ר[19] ונפש ידי"ע[20] המצפה לשמע ממנו תמיד בשורות טובות משמחות לב בעה"י[21]

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. שלו' - שלום
3. מז"ט - מזל טוב
4. ידי"נ - ידיד נפשי
5. תו"י - תורה ויראה
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
9. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. הדר"ג - הדרת גאונו
13. הרה"ג - הרב הגאון
14. מכתר"ה - מכבוד תורתו רום הדרתו
15. כ"ג - כבוד גאונו
16. השי"ת - השם יתברך

17. תהי' – תהיה
18. תוה"ק – תורתנו הקדושה
19. כנה"ר – כנפשו הרמה
20. ידי"ע – ידידו עוז
21. בעה"י – בעזרת השם יתברך

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארסח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א טבת תרפ"ה **נמען:** הרב חיים ישראל דייכעס, לודז'

אין לו שום טרוניה עליו; רק הביע צער לרב רנג"ש על ביטוי באחד המכתבים כשקיבל את 'אגרות הראיה'. בלונדון דיבר עם ועד ישיבת עץ חיים לטובת הרב רנג"ש, ומקווה שיועיל. ברכת ניחומים.

עיקרי הדברים

- אין טרוניה.
- השתדלות לטובת הרב.
- ניחומים.

נוסח האגרת עם ביאור

י"א טבת ה'

שלו, וברכה באה"ר[1] נחומים וחדות לב לכבוד ידינ"ע[2] הרב הגאון הגדול פה"ד[3] כקש"ת[4] מוהר"י[5] חיים דייכעש [הרב ישראל חיים דייכס, רבה של לידס; ראו (כרך ד', אגרת תתקפא)] שליט"א[6]

הרב דק' לועדז יצ"ו[7] וכא"ל[8] לברכה אחדשה"ט[9] באה"ר הגיעני יקרת ימין קדשו, ותח"ח[10] להדר"ג[11] על ברכותיו הנאמנות, וחלילה לי להתרעם על גברא רבא דכותי' ולא עלתה על דעתי שום קפידא על מניעת דבריו, רק הבעתי צערי לידידינו הרב הגאון רנג"ש[12] שליט"א, ע"ד[13] בטוי אחד באחד המכתבים שכתב כת"ר[14] בעת קבלת הספר אגרות ראי"ה, [הכרך הראשון של "אגרות הראי"ה", שיצא לאור בתרפ"ג] שהי'[15] בהעלם דבר, אבל בטוהר רוח וידידות נאמנה. - יתן ד' ולא יוסיף עוד לדאבה, והחובש לשבורי לב יחבש את שבר לבו וינוב בשיבה טובה, ויזכה להו"ל[16] את ספריו היקרים האצורים עוד אתו. וישרים יראו וישמחו. וע"ד[17] ישיבת ע"ח, דברתי הרבה עם חברי הועד בהיותי בלונדון לטובת הגרנג"ש[18] שליט"א אהובנו, ואם הדברים לא יועילו ח"ו[19] מה יועיל המכתב, אבל תקותי היא שלא ישארו הדברים בלא תועלת, ואחפוץ מאד לדעת את הנעשה שמה אודות ידידינו הרב הנ"ל[20] שי'[21].

והי'[22] זה שלו'[23] וברכה באה"ר[24] כנה"ר[25] ונפש ידי"ע[26] דוש"ת[27] מלונ"ח[28]

אברהם יצחק ה"ק

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. באה"ר - באהבה רבה
2. ידינ"ע - ידיד נפשי עוז
3. פה"ד - פאר הדור
4. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
5. מוהר"י - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

7. יצ"ו – ישמרה צורה ויחייה
8. וכא"ל – וכל אשר לו
9. אחדשה"ט – אחרי דרישת שלומו הטוב
10. ותח"ח – ותשואות חן חן
11. להדר"ג – להדרת גאונו
12. רנג"ש – רבי נ... ג... ש... – שם אדם
13. ע"ד – על דבר
14. כת"ר – כבוד תורתו
15. שהי' – שהיה
16. להו"ל – להוציא לאור
17. וע"ד – ועל דבר
18. הגרנג"ש – הגאון רבי נ... ג... ש... – שם אדם
19. ח"ו – חס ושלום
20. הנ"ל – הנזכר לעיל
21. שי' – שיחיה
22. והי' – והיה
23. שלו' – שלום
24. באה"ר – באהבה רבה
25. כנה"ר – כנפשו הרמה
26. ידי"ע – ידידו עוז
27. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו
28. מלונ"ח – מצפה לנחמת ציון

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארפו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח"י שבט תרפ"ה **נמען:** הרב אליעזר סילבר, רב ספרינגפילד

מזל טוב על מינויו. הרב קוק מזכיר את אגודת הרבנים הכללית בירושלים ואת הישיבה המרכזית, שאליה דופקים תלמידים מצוינים מרוסיה ופולין; צריך הוצאה רבה, בניין הישיבה, וגם היכל לרבנות הראשית.

עיקרי הדברים

- מזל טוב.
- אגודת רבנים כללית.
- הישיבה ובית הרבנות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ח"י[2] שבט פ"ה [י"ח שבט תרפ"ה (1925)]

שלו'[3] וברכה מקודש לכבוד ידי"ע[4] הרב הגאון הגדול סוע"ה[5] רב פעלים מו"ה[6] אליעזר סילווער [הרב אליעזר סילבר, לימים ממנהיגי "אגודת הרבנים" באמריקה] שליט"א[7] [הרב אליעזר סילבר, שנתמנה אז לרבה של ספרינגפילד שבמסצ'וסטס; לימים נשיא אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה]

הגאבד"ק[8] שפרינגפיעלד יצ"ו[9] ולכל אשר לו ולכל המסתופפים בצל תורתו יראתו וחכמתו, ברכת ד' וכט"ס[10]. אחדשה"ט[11] באה"ר[12]. האיר אל עבר פני ברק שמחה וגיל, [על פי הושע ו, ה] משמועה טובה כי נתקבל כ"ג[13] ידי"נ[14] שליט"א בחבה רבה וכבוד רב לכהן פאר בהרבנות הכבודה לעדת ד' אשר בשפרינגפיעלד יצ"ו, אשרי עדת קדש זאת שזכתה לעטות תפארת של רב גאון מצוין בדורנו, אדיר בתורה וגדל מפעלים לרומם קרן התורה והיהדות הנאמנה, שכמותו ירבו בישראל. והנני בכל לבי ונפשי שולח את ברכתי הנאמנה לכ' הדר"ג[15] ולעדת דק' הק'[16] הברוכה, יצו אותם ד' את הברכה [על פי דברים כח, ח] ממקור ברכותי' של תוה"ק[17] יתברכו בשבע שמחות. ושפעת הצלחות בכל מילי דמיטב. [בכל דברים טובים (ארמית)] ותודתי נתונה לכבוד גאונו שליט"א על דרישת השלו'[18] האהובה, אשר הואיל להביע במכתב קדשו בשם רעיו אנשי השם הרבנים הגאונים אהובינו וידידינו הנאמנים יברכם ד'. מדי דברי אזכיר לכ"ג, ע"ד[19] העבודות הקדושות אשר דברנו אודותם באסיפתנו האחרונה, [שדיברנו עליהם באסיפתנו האחרונה] בענין הסתדרות אגודת רבנים הכללית ורכוזה בעיר קדשנו [תכניתו של הרב קוק לאגד את רבני ישראל בכל העולם בהסתדרות אחת שמרכזה בירושלים] ותפארתנו, שאין די באר כמה עבודה קדושה זו היא לשעתה בעת לחזוק הדת והיהדות.

וע"ד[20] חזוק הישיבה המרכזית העולמית [ראו (כרך ד', אגרת ארנח)] פעה"ק[21], להיות למבצר ולמגן נגד כל רוח פרצים, ולכונן ע"ז[22] את בית חיינו בהר מרום עיר ד' שמה, ["בית חיינו" – כינוי לבית המקדש (ברכות מח)] לתפארת ולברכה לכל עם ד' הגוי כלו. מובטחני שכ"ג יפעל ברוחו הטהור להעיר ולעורר את האהבה לשם ד' ותורתו בלב אחינו באמעריקא בכלל, ובלב חבריו הגדולים הרבנים הגאונים חברי הפריזידיום של אגוה"ר[23] [הנשיאות של אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה] וכל הרבנים החברים יברכם ד', שיקומו כולם כאיש

אחד חברים להגדיל ולהאדיר את מכון קדשנו, שתה"ל[24] הולכים תלמידים מצוינים העתידים להיות בעה"י[25] מגדולי ישראל, ומתוספים ועוד רבים מאד הם הדופקים אדשא דבי מדרשא [הדופקים על דלת בית המדרש (ארמית)] במכתבים רבים מגדולי הדור גאוני רו"פי [גאוני רוסיה ופולין] להכניסם אלינו, אבל רוסיא ופולין. ע"ז אנו צריכים להוצאה רבה וגם הננו מוכרחים לגשת בקרוב בעה"י אל הבנין הנהדר בקודש, וגם ע"ד בנין היכל להרבנות הראשית לישראל בירושלים, [הרב קוק ביקש לבנות בניין קבוע לרבנות הראשית, שנוסדה בתרפ"א] כאשר דברנו, כל אלה הם מפעלים גדולים, שישגבו בעה"י במהלכם את קדושת אה"ק[26] ויועילו הרבה לרומם את קדושת היהדות גם בכל ארצות פזורינו בעה"י.

והנני בזה חותם מעין הפתיחה שלו' שלו' בכפילא לכ"ג ידי"נ מר שליט"א למשפחתו היקרה ולעדת קדשו, מז"ט[27] מז"ט וברכת עולמים ותיכף לת"ח[28] גדול בדור שכמותו ברכה [על פי ברכות מב: "תכף לתלמידי חכמים ברכה"] והצלחה וכט"ס לו ולכל הנלוים אליו, כנה"ר[29] ונפש ידי"ע דוש"ת[30] באה"ר מהר הקודש מירושלים.

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. ח"י - שמונה עשרה (18)
3. שלו' - שלום
4. ידי"ע - ידידו עוז
5. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
9. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
10. וכט"ס - וכל טוב סלה
11. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
12. באה"ר - באהבה רבה
13. כ"ג - כבוד גאונו
14. ידי"נ - ידיד נפשי
15. הדר"ג - הדרת גאונו
16. הק' - הקטן
17. תוה"ק - תורתנו הקדושה
18. השלו' - השלום
19. ע"ד - על דבר
20. וע"ד - ועל דבר
21. פעה"ק - פה עיר הקודש
22. ע"ז - על זה
23. אגוה"ר - אגרות הראיה
24. שתה"ל - שתהלה לא-ל
25. בעה"י - בעזרת השם יתברך
26. אה"ק - ארץ הקודש
27. מז"ט - מזל טוב
28. לת"ח - לתלמידי חכמים
29. כנה"ר - כנפשו הרמה

30. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארפח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה שבט תרפ"ה **נמען:** ר' אברהם קמחי

צער על שמכל התוכנית שתכננו בבזל לא נעשה דבר; כתב למר באדענהיימר. ברכה שישוב למצבו הטוב.

עיקרי הדברים

- תוכנית שלא יצאה לפועל.
- ברכה.

נוסח האגרת עם ביאור

כ"ה שבט ה'

ידידי היקר והנכבד מר אברהם קמחי [ראו (כרך ג', אגרת תתקלג)] שליט"א[1] וכא"ל[2] ברכה והצלחה וכל טוב סלה. אחדשה"ט[3] באה"ר[4]

ידידי היקר והנחמד, הגיעני מכתבו, ונצטערתי מאד על אשר מכל התכונה אשר חשבנו בהיותנו יחד בבזל, לא נעשה עדיין דבר. הנה כתבתי למר באדענהיים. [ראו (כרך ד', אגרת אקלז)] יתן ד' שיתקבלו דברי ויצאו מן הכח אל הפועל, ויהי רצון שנזכה בקרוב לשמח איש את אחיו בשורות טובות ממצב הכלל וממצב הפרט, והשי"ת[5] ישיב לכבודו את מעמדו הטוב והנכבד כימים מקדם, ויזכה לעשות עוד הרבה טוב וחסד, כאשר תאוה תמיד נפשו היקרה והטהורה.

הנני חותם בכל חותמי ברכות באהבה נאמנה לכבודו ולכל אשר לו כנפשו היקרה ונפש מברכו באהבה ודורש שלומו הטוב המצפה לרוממות קרנו והצלחתו סלה, ידידו הנאמן המברכו מקודש

אברהם יצחק ה"ק

ד"ש[6] באה"ר לגיסו היקר והאהוב מר שטערן שליט"א וכא"ל. הנ"ל[7].

1. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
2. וכא"ל - וכל אשר לו
3. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
4. באה"ר - באהבה רבה
5. והשי"ת - והשם יתברך
6. ד"ש - דרישת שלום
7. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשיח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' ניסן תרפ"ה **נמען:** מר שמואל למפרט

ברכה ותודה על נדבתו לאנציקלופדיה של תולדות חכמי התלמוד.

עיקרי הדברים

- תודה על הנדבה.

נוסח האגרת

ד' ניסן ה'

ידידי היקר הגביר המרומם מר שמואל למפרט שלו'[1] רב א"נ[2], שמחתי בהודע לי שהתנדב כבודו סך חשוב לעזרת ההוצאה של האנציקלופדיה לביוגרפיות של חכמי התלמוד. חבת חכמת ישראל המקננת בלב יחידי הסגולה, אלה אשר חננם ד' ביכולת להוציא לאור מפעלים חשובים בשדה יצירותינו הרוחניות, היא לנו נחמה גדולה ותקוה רבה לרומם קרן עמנו ולהפיח רוח חיים רעננים בכל השדרות של תחיתנו הלאומית בארץ אבות ובכל פזורי ישראל אשר בגולה. קבל נא חביבי את ברכתי ותודתי, ותחזקנה ידיך לפעול טוב בעד עמנו בעד ארצנו בעד תורתנו וחכמתנו, ויהי ד, אתך בכל אשר תפנה.

מוקירך ומכבדך ריעך ורע אביך הרה"ג[3] היקר שליט"א[4] דוש"ה[5] מהר הקודש מירושלים

אברהם יצחק ה"ק

1. שלו' - שלום
2. א"נ - אדון נכבד (בפתיחת מכתב); בהלכה: אינו נאכל
3. הרה"ג - הרב הגאון
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. דוש"ה - דורש שלומו הטוב